

**ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

---

**PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES**



ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ  
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ  
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ  
“ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ”  
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Η ΤΑΣΗ  
ΑΠΟΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥΣ: ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΡΑΣΙΝΗ ΚΕΝΤΡΟΑΡΙΣΤΕΡΑ;

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΛΕΝΗ-ΙΩΑΝΝΑ ΛΑΠΕΑ

ΑΘΗΝΑ, 2023

Τριμελής Επιτροπή

Γεράσιμος Μοσχονάς, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Σεραφείμ Σεφεριάδης, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Φανή Κουντούρη, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Ελένη-Ιώαννα Π. Λαπέα, 2022

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

**Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνωμών του συγγραφέα.**

## ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εξετάζει με βάση την εκλογική δυναμική καθώς και τις μετεξελίξεις των Πράσινων κομμάτων που έλαβαν χώρα κατά την περίοδο 1970-2021, από τη χρονική στιγμή δηλαδή που αρχικά εμφανίζονται στην Ευρώπη έως και σήμερα, κατά πόσο η εκλογική άνοδος και οι συνακόλουθες οργανωτικές αλλαγές οδήγησαν στην αποριζοσπαστικοποίησή τους και την ενδεχόμενη μετατόπιση τους προς την κεντροαριστερά και την ιδεολογική μετριοπάθεια.

Προκειμένου να εξεταστεί το ενδεχόμενο της ιδεολογικής τους μετατόπισης εφαρμόστηκε η εξής μεθοδολογία: 1) αρχικά έγινε αναλυτική καταγραφή των εκλογικών ποσοστών στις εθνικές εκλογές για 27 χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Αγγλία και τη Νορβηγία από το 1970 έως και το 2021, προκειμένου να διαπιστωθεί αν υπάρχει σημαντική άνοδος των ποσοστών αλλά και ποιές είναι οι εκλογικές συνεργασίες οι οποίες συνάφθηκαν κατά τη συγκεκριμένη περίοδο.

2) Κατόπιν προκειμένου να διαπιστωθεί αν πράγματι υπάρχει μετατόπισή τους προς την κεντροαριστερά εξετάστηκαν 5 βασικές θεματικές: α) η στάση τους απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση β) οι θέσεις τους για την οικονομική και κοινωνική πολιτική γ) οι συνεργασίες που έχουν συνάψει δ) τυχόν αλλαγές στην εσωτερική οργάνωσή τους ε) η τοποθέτησή τους στον άξονα αριστερά-δεξιά.

Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από τα προγράμματα των κομμάτων και τη σχετική βιβλιογραφία.

Βάσει των εκλογικών αποτελεσμάτων και των πέντε θεματικών οι οποίες εξετάστηκαν προέκυψε η σημαντική άνοδος των εκλογικών ποσοστών των Πρασίνων στις εθνικές εκλογές και οι επίσης σημαντικές αλλαγές στην ιδεολογική τους τοποθέτηση με την υιοθέτηση μετριοπαθέστερων θέσεων και αλλαγές στην εσωτερική τους οργάνωση η οποία προσεγγίζει όλο και εντονότερα αυτή των “συμβατικών κομμάτων” και ιδιαίτερων αυτών των οποίων εντάσσονται ιδεολογικά στο χώρο της κεντροαριστεράς. Ακόμη η εκλογική άνοδος τους, συνδέεται άμεσα με το εκλογικό τους σύστημα, την οικονομική ανάπτυξη της κάθε χώρας, την ύπαρξη ή όχι του διπόλου αριστερά-δεξιά, αλλά και άλλους παράγοντες οι οποίοι θα παρουσιαστούν. Ως γενικό συμπέρασμα, διαπιστώνεται ότι τα 40 χρόνια πολιτικού ανταγωνισμού και ενσωμάτωσης είχαν αντίκτυπο στην ιδεολογία των Πράσινων κομμάτων.

Η συμμετοχή τους στις εθνικές εκλογές, τα Κοινοβούλια αλλά και τις Κυβερνήσεις τους ώθησε στην

απομάκρυνση από τις ριζοσπαστικές θέσεις και τις ακτιβιστικές δράσεις οι οποίες περιόριζαν το πλήθος των ψηφοφόρων στο οποίο θα μπορούσαν να απευθυνθούν και ακόμη θα καθιστούσαν εξαιρετικά δύσκολη τη σύναψη συμμαχιών με άλλα κόμματα.

*Λέξεις κλειδιά: κεντροαριστερά, αποριζοσπαστικοποίηση, σοσιαλδημοκρατία, εθνικές εκλογές, οργανωτικές αλλαγές, προγραμματικές αλλαγές*

## Πίνακες

Πίνακες 1-2.Εκλογικά αποτελέσματα 1970-2021:Ελλάδα-Ισπανία-Ιταλία-Κύπρος-Πορτογαλία-Μάλτα.....	42-45
Πίνακες 3-5Εκλογικά αποτελέσματα 1970-2021:Εσθονία-Λιθουανία-Κροατία-Λετονία-Ουγγαρία-Πολωνία-Τσεχία...	48-50
Πίνακες 6-8.Εκλογικά αποτελέσματα 1970-2021:Αυστρία-Βέλγιο-Γαλλία-Γερ/νία-Ιρλανδία-Λουξεμβούργο-Αγγλία..	54-57
Πίνακες 9-10.Εκλογικά αποτελέσματα 1970-2021:Βουλγαρία-Ρουμανία-Σλοβακία-Σλοβενία.....	61-63
Πίνακες 11-13 Εκλογικά αποτελέσματα 1970-2021:Δανία-Ολλανδία-Φινλαδία-Σουηδία.....	65-68
Πίνακας 14 Θέσεις 17 Πράσινων κομμάτων με βάση την ιδεολογική τους στάση-Chapell Hill.....	103
Πίνακας 15 Τοποθέτηση εξεταζόμενων χωρών με βάση την ιδεολογική τοποθέτηση των Πρασίνων.....	104

## Διαγράμματα

Διάγραμμα 1: απεικόνιση συνεργασιών περιβαλλοντικών κομμάτων .....	101
Διάγραμμα 2: απεικόνιση ιδεολογικής τοποθέτησης περιβαλλοντικών κομμάτων .....	102

## Περιεχόμενα

1.Περίληψη.....	3-4
2.Εισαγωγή.....	7-9
3.Χαρτογράφηση των Πράσινων κομμάτων στην Ευρώπη.....	5-30
4.Ο προσδιορισμός των κομμάτων ως “Πράσινων”.....	36-37
5.Ο μεταϋλισμός.....	37-39
6.Ανάλυση εκλογικών αποτελεσμάτων.....	40-71
7.Μία Πράσινη Κεντροαριστερά;.....	71-105
i)Εσωτερική οργάνωση.....	76-84
ii)Εκλογικές συνεργασίες.....	84-88
iii)Ευρωπαϊκή Ένωση.....	88-93
iv)Οικονομική και Κοινωνική Πολιτική.....	93-98
v)Αριστερά, δεξιά ή κέντρο; Η τοποθέτηση στον άξονα αριστερά-δεξιά.....	98-105
8.Συμπεράσματα.....	106-111
9.Βιβλιογραφία.....	112-115

## Εισαγωγή

Τα Πράσινα κόμματα ανήκουν στα κόμματα “Νέας Πολιτικής” υποστηρίζοντας εκτός από την προστασία του περιβάλλοντος, την προώθηση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων και την προστασία των φτωχών χωρών, εκφράζουν δηλαδή μία δυσφορία απέναντι στην πολιτική των παραδοσιακών κομμάτων, χωρίς ωστόσο η υιοθέτηση από ένα κόμμα περιβαλλοντικών θέσεων ή η ίδρυσή του βάσει αυτών να σημαίνει απαραίτητα ότι είναι κόμμα “Νέας Πολιτικής”.

Αποτέλεσαν καινούρια φόρμα πολιτικής κίνησης και πρόκληση στα τότε υπάρχοντα μοντέλα. Γεννήθηκαν από το ριζοσπαστικό σοσιαλιστικό ακτιβισμό των φοιτητικών κινητοποιήσεων του 1960 και τις αντιπυρηνικές κινητοποιήσεις του 1970 και του 1980. Τη δεκαετία του 1960 όσο ο πληθυσμός μεγάλωνε, οι νεαροί ψηφοφόροι οι οποίοι τείνουν να υιοθετούν μεταϋλιστικές αξίες ενισχύουν την παρουσία τους στα πολιτικά δρώμενα. Την ίδια δεκαετία αναδύονται νέα κοινωνικά κινήματα, όπως επίσης επεκτείνεται η οικολογική φιλοσοφία και εμφανίζεται ένα νέο κύμα “πράσινης” πολιτικής σκέψης με σοσιαλιστικές και συλλογικές αξίες στο επίκεντρο. *Το γεγονός ότι η περιβαλλοντική προστασία τοποθετείται στο τοπ της ατζέντα τους αποτελεί ιδιαιτερότητα που διακρίνει τους “Πράσινους” από τα υπόλοιπα πολιτικά κόμματα.*

Από τη δεκαετία του 1960 σταδιακά οι διαφορές μεταξύ αριστεράς και δεξιάς καθίστανται όλο και λιγότερο έντονες. Οι Πράσινοι εμφανίζονται ως κόμματα πολυσυλλεκτικά και προσελκύουν ψηφοφόρους με διαφορετική ιδεολογική τοποθέτηση και θεωρούνται από τα πιο αποτελεσματικά

κόμματα ως προς το να δίνουν δυνατότητα πολιτικής δράσης στη νέα γενιά.<sup>1</sup> Οι Πράσινοι με την εμφάνισή τους στην πολιτική σκηνή δίνουν έμφαση στη σχέση ανθρωπότητας και φύσης και στο πώς αυτή η σχέση πρέπει να τοποθετηθεί σε μία ριζικά διαφορετική βάση από αυτή που υπήρχε έως τότε. Η Πράσινη ιδεολογία προσέφερε μία περιγραφή του τι είναι λάθος στη σχέση του ανθρώπου με τη φύση και την πρόταση για τη μετάβαση σε μία βιώσιμη κοινωνία. Παράλληλα η ιδεολογία τους βασίστηκε στον ριζικό εκδημοκρατισμό της κοινωνίας.

Από τη δεκαετία του 1980 τα κόμματα των Πρασίνων στην Ευρώπη έχουν επιτύχει να καθιερωθούν ως μέρος του πολιτικού συστήματος, ακόμη και αν σε κάποιες χώρες η πολιτική τους επιρροή είναι περιορισμένη.

Μετά από τέσσερις δεκαετίες αδιάλειπτης παρουσίας έχουν αντιμετωπίσει επιτυχίες και αποτυχίες, συμμετοχές στην Κυβέρνηση και την αντιπολίτευση, εσωτερικές συγκρούσεις και διαιρέσεις.

Παρά το γεγονός ότι αμφισβητείται το κατά πόσο οι Πράσινοι αποτελούν μία εναλλακτική λύση, αυτό δεν εμπόδισε αρκετά περιβαλλοντικά κόμματα να γίνουν ανταγωνιστικά και να εδραιώσουν τη θέση τους.

Μεταξύ των χωρών οι οποίες εξετάζονται εμφανίζονται σημαντικές διαφορές στα εκλογικά τους ποσοστά. Οι διαφορές αυτές οφείλονται κυρίως στην οικονομική ανάπτυξη, την ύπαρξη ή όχι σοβαρών περιβαλλοντικών θεμάτων, αλλά και στα εκλογικά συστήματα των χωρών, καθώς όσο πιο αναλογικό είναι ένα εκλογικό σύστημα, τόσο περισσότερο ευνοείται η εκλογική άνοδος των Πρασίνων.

Η σημαντική εκλογική άνοδος την οποία έχουν σημειώσει, ιδιαίτερα τις τελευταίες δύο δεκαετίες οδήγησε σε οργανωτικές και προγραμματικές αλλαγές οι οποίες δείχνουν μία τάση αποριζοσπαστικοποίησής τους, τη μετατόπισή τους προς την Κεντροαριστερά και την επικράτηση των ρεαλιστών έναντι των φονταμεταλιστών στο εσωτερικό των περιβαλλοντικών κομμάτων.

Για την καταγραφή των ποσοστών αξιοποιήθηκαν οι ιστοσελίδες εκλογικών αποτελεσμάτων “European election Database”, “Global elections database”, “Parties and elections in Europe” και “European Greens”, αλλά και σχετική βιβλιογραφία.

Στο διάστημα των τεσσάρων δεκαετιών οι οποίες εξετάζονται σημαντικές εξελίξεις έχουν σημειωθεί σε σχέση με τα κόμματικά προγράμματα των Πρασίνων κομμάτων και την ιδεολογική τους τοποθέτηση. Το ίδιο ισχύει και για την οργάνωσή τους, καθώς κλήθηκαν να διαχειριστούν όχι μόνο την άνοδο των εκλογικών τους ποσοστών, αλλά και την σημαντική αύξηση των μέλων τους.

---

<sup>1</sup> Van Haute, Emily (2016), *Green parties in Europe*, Λονδίνο:Routledge



Βάσει αυτών τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας εργασίας είναι τα εξής:

1) Η εκλογική άνοδος των Πρασίνων και η είσοδός τους στα εθνικά Κοινοβούλια έχει επιφέρει ιδεολογικές, προγραμματικές και οργανωτικές αλλαγές;

2) Για ποιούς λόγους προκύπτουν προγραμματικοί και ιδεολογικοί μετασχηματισμοί και πώς σχετίζονται με τις εκλογικές επιδόσεις; Οι μετασχηματισμοί αυτοί έχουν οδηγήσει στην αποριζοσπαστικοποίηση των Πρασίνων κομμάτων;

3) Οι αλλαγές αυτές έχουν επιδράσει τόσο στην ιδεολογία, τη δομή και τα κομματικά προγράμματα ώστε να μπορούμε να μιλάμε για μία “Πράσινη Κεντροαριστερά”;

### **Υποθέσεις εργασίας**

ΥΠ: 1) Η εκλογική άνοδος των Πρασίνων και η συνακόλουθη συμμετοχή τους στα εθνικά Κοινοβούλια και τις Κυβερνήσεις οδήγησε στην αποριζοσπαστικοποίησή τους και τη μετατόπισή τους προς την Κεντροαριστερά.

ΥΠ: 2) Η διατήρηση και ενίσχυση των ποσοστών των Πρασίνων εξαρτάται και από την ικανότητά τους να προσφέρουν ολοκληρωμένη πολιτική πρόταση χωρίς να χάσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.

ΥΠ: 3) Το ενδεχόμενο εισόδου τους στο Κοινοβούλιο και η προσπάθεια παραμονής τους σε αυτό επιφέρει προγραμματικές αλλαγές προκειμένου να ενσωματωθούν επιτυχώς στο σύγχρονο κομματικό σύστημα.

Αρχικά παρουσιάζεται μία χαρτογράφηση των Πρασίνων κομμάτων στην Ευρώπη από τη στιγμή της εμφάνισής τους τη δεκαετία του 1970 έως σήμερα. Ακολουθεί μία σύντομη ανάλυση σχετικά με τις προϋποθέσεις οι οποίες πρέπει να πληρούνται προκειμένου να προσδιοριστεί ένα κόμμα ως “Πράσινο” και κατά συνέπεια να συμπεριληφθεί στην ανάλυση της παρούσας εργασίας. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι πίνακες των εκλογικών αποτελεσμάτων των Πρασίνων στις εθνικές εκλογές για την περίοδο η οποία εξετάζεται δηλαδή από το 1970 έως το 2021 και μία σύντομη ανάλυσή τους. Ακόμη απεικονίζονται διαγραμματικά η τοποθέτηση τους στον άξονα αριστερά – δεξιά και η τοποθέτηση στον ίδιο άξονα των κομμάτων με τα οποία έχουν συνάψει συνεργασίες. Τα στοιχεία για την τοποθέτηση αντλήθηκαν κυρίως από τη σχετική βιβλιογραφία, τα κομματικά προγράμματα, μελέτες του Chapell Hill και το Manifesto Project. Κατόπιν εξετάζονται οι πέντε θεματικές οι οποίες επιλέχθηκαν, με βάση

τη βιβλιογραφία και τα κομματικά προγράμματα των Πρασίνων προκειμένου να διαπιστωθεί αν πράγματι υπάρχει μετατόπιση των Πρασίνων προς την κεντροαριστερά και τέλος ακολουθούν τα συμπεράσματα της εργασίας.

### **Χαρτογράφηση των Πρασίνων κομμάτων στην Ευρώπη: 1970-2021**

Τα Πράσινα κόμματα εμφανίστηκαν πρώτη φορά στα τέλη της δεκαετίας του 1970 στο Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία, τη Γερμανία και το Βέλγιο και επεκτάθηκαν στη Σουηδία, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και την Ισπανία στις αρχές της δεκαετίας του 1980 και στη συνέχεια στην Αυστρία, την Ελβετία και τη Φινλανδία. Το πρώτο Πράσινο κόμμα ιδρύθηκε στην Αυστραλία το 1972.

Η Ολλανδία, η Ιταλία και η Ελλάδα είδαν τα Πράσινα κόμματά τους να αναπτύσσονται στα τέλη της δεκαετίας του 1980. Με την εξαίρεση των Groenlinks στην Ολλανδία, για τα υπόλοιπα Πράσινα κόμματα, πέρασαν τουλάχιστον τρία χρόνια από την ίδρυσή τους, πριν να συμμετάσχουν σε εθνικές εκλογές.

Στη Βόρεια και Δυτική Ευρώπη έχουν καθιερωθεί αν και πολύ σπάνια ξεπερνούν το όριο του 10%. Ακόμη στη Γαλλία, την Ιρλανδία, τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο αλλά και την Ισπανία χρειάστηκαν πάνω από πέντε χρόνια από τη δημιουργία τους μέχρι να επιτύχουν κοινοβουλευτική εκπροσώπηση. Η καθυστέρηση αυτή εξαρτάται από το είδος του εκλογικού συστήματος. Τα αναλογικά συστήματα και τα συστήματα τα οποία περιλαμβάνουν δύο γύρους, ευνοούν τα Πράσινα κόμματα καθώς στο δεύτερο γύρο συχνά συνάπτουν συμμαχίες με άλλα κόμματα. Οι συμμαχίες αυτές σχετίζονται με τη σταδιακή τους ιδεολογική μετατόπιση καθώς η υιοθέτηση ιδιαίτερα ριζοσπαστικών θέσεων δεν τις ευνοεί. Στην Ιταλία, την Ισπανία και την Ιρλανδία τα Πράσινα κόμματα έχασαν την κοινοβουλευτική τους εκπροσώπηση στη δεκαετία του 2000 σε αντίθεση με το Βέλγιο και τη Σουηδία. Για τους Πρασίνους είναι πολύ ευκολότερο να επανεισέλθουν στο Κοινοβούλιο μετά από κάποιες

ήττες, παρά να επιτύχουν την είσοδό τους για πρώτη φορά.<sup>2</sup>

Στην περίπτωση της Αυστρίας, της Γερμανίας, του Βελγίου και του Λουξεμβούργου, η διαδρομή που ακολούθησαν τα Πράσινα κόμματα είναι παρόμοια. Εμφανίστηκαν με εντυπωσιακό τρόπο στη δεκαετία του 1980, παρέμειναν σταθερά στη δεκαετία του 1990 και διατηρήθηκαν σε ένα ποσοστό μεταξύ 5% και 10%. Η Ολλανδία διαφοροποιείται από τις προαναφερθείσες χώρες, καθώς μέχρι το 1998 οι Πράσινοι αντιμετώπισαν δυσκολίες στις εκλογικές αναμετρήσεις στις οποίες συμμετείχαν.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και αρχές του 2000 ξεκινούν και εμφανίζονται διαφοροποιήσεις μεταξύ των χωρών σε σχέση με την ανάπτυξη των Πρασίνων. Ενδεικτικά στη Γερμανία πέτυχαν ένα ποσοστό και παρέμειναν αρκετά σταθεροί σε αυτό, στο Βέλγιο το 1999 το Ecolo και το Groen πέτυχαν πολύ υψηλά ποσοστά τα οποία ωστόσο δεν κατάφεραν να διατηρήσουν, ενώ στην Ολλανδία είχαν εκλογική πτώση.

Στις περιπτώσεις της κυβερνητικής συμμετοχής λόγω του μικρού εκλογικού τους μεγέθους, τα μεγαλύτερα κόμματα τα οποία τους αντιμετωπίζουν σαν πιθανούς εταίρους σε Κυβέρνηση συνασπισμού δυσκολεύουν τη συμφιλίωση με τη βάση τους.

Η κυβερνητική συμμετοχή για τα Πράσινα κόμματα, είναι συχνά λόγος μείωσης του εκλογικού τους ποσοστού και εξόδου από το Κοινοβούλιο, ωστόσο καταφέρνουν να επανακάμψουν εκλογικά.<sup>3</sup>

Παρά τις διαφοροποιήσεις στα εκλογικά αποτελέσματα παραμένουν σχετικά σταθεροί. Οι ψηφοφόροι τους είναι συνήθως νέοι, μη θρησκευόμενοι, κάτοικοι μεγάλων πόλεων και μορφωμένοι. Ακόμη οι γυναίκες ψηφοφόροι είναι περισσότερες από τους άντρες,<sup>4</sup> καθώς θέματα τα οποία προβάλλουν ως σημαντικά, όπως η ύπαρξη Κράτους Πρόνοιας και η κοινωνική μέριμνα προκαλούν μεγαλύτερο ενδιαφέρον στις γυναίκες λόγω του ότι συνδέονται με τη στήριξη της οικογένειας.<sup>5</sup>

Στη δεκαετία του 1980 τα κομμουνιστικά και παραδοσιακά αριστερά κόμματα δεν επαρκούσαν για να απαντήσουν σε όλα τα αιτήματα της αριστεράς, γεγονός το οποίο βοήθησε στην ανάδυση των Πρασίνων.

Οι Πράσινοι αρχικά τήρησαν μια αυτόνομη στάση αρνούμενοι να τοποθετηθούν αριστερά ή δεξιά και

---

2Van Haute Emily (2016), "Conclusion: high family ties?", στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe*. Λονδίνο: Routledge: σελ. 315-323

3 Muller - Rommel, Ferdinand - Poguntke, Thomas (2013), *Green parties in national governments*, Λονδίνο: Routledge, σελ. 6-10

4 Delwit, Pascal. & Close, Caroline (2019), "Green parties and elections", στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe*. Λονδίνο: Routledge: σελ. 241-264

5 Dolezal, Martin (2010), "Exploring the stabilization of political force: The social and attitudinal basis of Green parties in the age of globalization". *West European Politics*, 33 (3) σελ. 539-540

να συστρατευθούν με άλλα κόμματα, τα οποία θεωρούν ότι ουσιαστικά αποτελούν μέρος του προβλήματος. Η στάση αυτή παρότι αρχικά αποτέλεσε βασικό χαρακτηριστικό τους το οποίο τους διαφοροποιούσε από τα συμβατικά κόμματα, με την πάροδο του χρόνου σε πολλές περιπτώσεις και κατά περιόδους αλλάζει, καθώς τα ποσοστά τους αυξάνονται, εκλέγονται στα εθνικά Κοινοβούλια ή και συμμετέχουν σε Κυβερνήσεις.

Την περίοδο που διανύουμε τα Πράσινα κόμματα αυξάνουν διαρκώς τη δημοτικότητά τους, ιδιαίτερα στους νεότερους ψηφοφόρους. Το ευρωπαϊκό Πράσινο κόμμα αυτή τη στιγμή καταλαμβάνει 74 έδρες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ενώ στη Γερμανία το περιβαλλοντικό κόμμα είναι το τέταρτο σε κοινοβουλευτική δύναμη κόμμα.

Η κριτική που γίνεται στην “Πράσινη οικογένεια” επικεντρώνεται κυρίως στις θέσεις για τα θέματα της οικονομίας και της εξωτερικής πολιτικής. Ενδεχομένως είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους η δύναμη των Πρασίνων παρά την άνοδό τους, είναι ακόμα περιορισμένη και διαθέτουν κοινοβουλευτική παρουσία μόνο σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης.

Ωστόσο το θέμα του περιβάλλοντος βρίσκεται πλέον στην ατζέντα όλο και περισσότερων κομμάτων, γεγονός το οποίο συνδέεται με την αύξηση της επιρροής τους.

Χαρακτηριστικά, η Ευρωπαϊκή Ένωση για να εκπληρώσει τις δεσμεύσεις με βάση τη συμφωνία του Παρισιού, έχει δεσμευτεί να μειώσει κατά 40% τις εκπομπές αέριων του θερμοκηπίου, ενώ προσπαθεί να επιτύχει ποσοστό τουλάχιστον 32% για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έως το 2030.

Ακόμη, ενώ το 2002 λιγότερο από 5% των Ευρωπαίων συμφώνησαν ότι τα περιβαλλοντικά ζητήματα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα για τη χώρα τους, το ποσοστό αυτό είχε υπερτριπλασιαστεί το 2019. Η σημαντική αύξηση των ποσοστών των Πρασίνων στις ευρωεκλογές του ίδιου έτους, αντανακλά την αυξανόμενη ανησυχία του κοινού για το περιβάλλον και το κλίμα. Μεταξύ 2005 και 2019 το ποσοστό των εδρών τους στο Κοινοβούλιο αυξήθηκε κατά 105% και συγκεκριμένα από 5,7% σε 11,7%.<sup>6</sup> Η συνειδητοποίηση της κλιματικής αλλαγής δεν συνεπάγεται από μόνη της υποστήριξη της περιβαλλοντικής πολιτικής, αλλά σχετίζεται με αυτήν.

Υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι άτομα που έχουν εκτεθεί σε ακραία καιρικά φαινόμενα ή έχουν βιώσει ασυνήθιστες καιρικές συνθήκες, είναι πιθανότερο να πιστέψουν ότι η υπερθέρμανση του

---

<sup>6</sup> Grant, Z.P, Tilley, J. (2017), “Fertile soil: Explaining variation in the success of Green parties”. *West European politics*, 42:3 pag: 498-505

πλανήτη είναι υπαρκτό πρόβλημα και με ανθρωπογενείς αιτίες, να εκφράσουν ανησυχίες για το κλίμα, να συμμετάσχουν σε δράσεις και να είναι υπέρ των πολιτικών για το κλίμα. Στις χώρες αυτές η ανάπτυξη των Πρασίνων ευνοείται.

Το πώς γίνονται αντιληπτές οι αλλαγές σχετίζεται με μία σειρά μεμονωμένων χαρακτηριστικών και συναφών παραγόντων, όπως οι πεποιθήσεις για τις κλιματικές αλλαγές και οι οικονομικοί παράγοντες που ενδέχεται να ανταγωνίζονται τις ανησυχίες για το περιβάλλον, όπως συνέβη το 2007 στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η οικονομική αβεβαιότητα όπως αυτή που προκλήθηκε από τη χρηματοπιστωτική κρίση μπορεί να οδηγήσει τα άτομα στην ιεράρχηση των οικονομικών αναγκών ως πιο σημαντικών.

Σύμφωνα με τη μελέτη των Hoffman, Muttarak, Peisker και Stanig στις Περιφέρειες με χαμηλότερη οικονομική ανάπτυξη εμφανίζεται και μικρότερο ενδιαφέρον σχετικά με το Περιβάλλον.

Το αν οι ανησυχίες εν τέλει θα μεταφραστούν σε προθέσεις και ενέργειες εξαρτάται από εξωγενείς παράγοντες. Οι υπάρχουσες έρευνες δείχνουν ότι παράγοντες που σχετίζονται με το κλίμα μπορούν να επηρεάσουν την εκλογική συμπεριφορά ως προς την προέλευση των ψηφοφόρων, την ψήφο στο κατεστημένο κόμμα και την ψήφο υπέρ περιβαλλοντικών κομμάτων.

Σε ολόκληρη την Ευρώπη στις περιοχές με μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη, παρουσιάζεται και μεγαλύτερο ενδιαφέρον για ζητήματα που αφορούν στο περιβάλλον.<sup>7</sup> Δεδομένης της μεγάλης αύξησης του ποσοστού των Πρασίνων, αυτό μπορεί να συμβάλλει σε αλλαγές στη στάση των ψηφοφόρων σε μεγαλύτερη κλίμακα.

Επιπλέον φαίνεται ότι περισσότερη ανησυχία δημιουργούν οι ασυνήθιστα υψηλές θερμοκρασίες παρά οι χαμηλές και το ίδιο ισχύει και για τα πιο πρόσφατα κλιματικά γεγονότα.

Τι σημαίνει ότι τα Πράσινα κόμματα, ανήκουν στα κόμματα της “νέας πολιτικής” και ποιά είναι τα βασικά χαρακτηριστικά τους;

- 1.Εναντιώνονται στη γραφειοκρατία και τα πολύπλοκα σύγχρονα συστήματα.
- 2.Προωθούν τα ατομικά κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα.
- 3.Είναι υπέρ της άμεσης δημοκρατίας και της αποκέντρωσης.
- 4.Δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την προστασία του περιβάλλοντος και τον επαναπροσδιορισμό της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση.

---

<sup>7</sup> Hoffmann -Muttarak -Peisker -Stanig (2021), “Climate changes raises enviromental concerns and promote green voting”, *Nature climate change*, 12 pp.148-155

5. Αξιολογούν ως πολύ σημαντική την αλληλεγγύη των ανεπτυγμένων χωρών προς τις φτωχές μέσω του επαναπροσδιορισμού των διεθνών σχέσεων.<sup>8</sup>

Ακόμη χαρακτηρίζονται από ανομοιογένεια. Κοινό σημείο σίγουρα αποτελεί η αναφορά στο περιβάλλον, ωστόσο σε σχέση με το πώς θα λυθούν τα περιβαλλοντικά θέματα παρουσιάζουν μικρές ή μεγάλες διαφορές. Οι τεσσέρις βασικές περιοχές στις οποίες ενδέχεται να παρουσιάζουν διαφορές είναι: *οι προγραμματικές τους θέσεις, η τακτική, η στάση τους απέναντι στην αριστερά και η εσωτερική τους οργάνωση.*

Ως προς τις προγραμματικές τους θέσεις ουσιαστικά χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: αυτά που υποστηρίζουν τη “βαθεία” και αυτά που υποστηρίζουν τη “ρηχή” οικολογία. Η συγκεκριμένη διάκριση μπορεί να αποδοθεί και με τους όρους “οικολογία” και “περιβαλλοντισμός”. Η ριζοσπαστική “βαθεία” οικολογία έχει σχεδόν εκλείψει προς όφελος της πιο πραγματιστικής “ρηχής”. Το γεγονός συνέβαλλε στην αποριζοσπαστικοποίηση των Πρασίνων καθώς συνδέεται με την απομάκρυνση από τον ακτιβισμό και τα κινήματα.

Σε σχέση με την *τακτική* τους μπορούν να διακριθούν σε “θεμελιακά” και “ρεαλιστικά”<sup>9</sup>.

Η συγκεκριμένη διάκριση δεν αφορά στις προγραμματικές θέσεις των Πρασίνων αλλά *στην εσωκομματική τους αντιπαράθεση* σε σχέση με τα μέσα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη των στόχων τους.

Η στάση τους απέναντι στην αριστερά διαφέρει και ενδέχεται να είναι από θετική, όπως στην περίπτωση της Πορτογαλίας ή της Ισπανίας έως αρνητική, όπως στη Λετονία.

Ως προς την εσωτερική τους οργάνωση διακρίνονται σε αυτά που ακολουθούν μια πιο χαλαρή μορφή εσωτερικής οργάνωσης και αυτών που ακολουθούν μια πιο αυστηρή και συγκροτημένη. Η εσωτερική τους οργάνωση συχνά αλλάζει όπως προαναφέρθηκε μετά από μία εκλογική επιτυχία.

## ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΝΟΤΟΥ

Στη Νότια Ευρώπη τα περιβαλλοντικά κόμματα εμφανίστηκαν και αναπτύχθηκαν για τους λόγους

---

<sup>8</sup>Poguntke, Thomas (2007), “New politics and party systems: The emergence of a new type of party”. *West European Politics* : σελ.76-79

<sup>9</sup> Doherty, Brian (1992), *The fundi realo-realo controversy: An analysis of four european green parties*. Λονδίνο: Routledge, σελ. 95-100

που αναφέρονται παρακάτω, αρκετοί από τους οποίους ισχύουν επίσης και για τα περισσότερα κόμματα της ευρωπαϊκής Πράσινης οικογένειας.

1. Η σοβαρότητα της περιβαλλοντικής κρίσης και οι συνέπειές της.
2. Οι αλλαγές στις κοινωνικές αξίες (μεταϋλισμός).
3. Η ολοένα και αυξανόμενη αδυναμία των κομμάτων να διατηρήσουν ένα επαρκές επίπεδο νομιμοποίησης.
4. Η διαθεσιμότητα των πόρων και των οργανωτικών δεξιοτήτων για κοινωνικό ακτιβισμό μετά τα κινήματα των δεκαετιών 1960 και 1970.<sup>10</sup> Η διαχωριστική γραμμή αριστεράς-δεξιάς παραμένει ισχυρή στην Πορτογαλία, την Ελλάδα, την Κύπρο, τη Μάλτα, την Ισπανία και σε μικρότερο βαθμό στην Ιταλία. Μαζί με τη χαμηλή οικονομική ανάπτυξη είναι ίσως *οι δύο βασικότεροι λόγοι*, για τις απογοητευτικές επιδόσεις των Πρασίνων στη Νότια Ευρώπη, με πολύ χαμηλά εκλογικά ποσοστά και ελάχιστη επιρροή.<sup>11</sup>

## Ελλάδα

Η *Ελλάδα*, είναι μία από τις λιγότερο εκβιομηχανισμένες χώρες χωρίς την εμπειρία της περιβαλλοντικής καταστροφής λόγω βαριάς βιομηχανίας, όπως επίσης δεν διαθέτει πυρηνικούς αντιδραστήρες.

Οι άνθρωποι γνωρίζουν τα προβλήματα του περιβάλλοντος ωστόσο τα τοποθετούν χαμηλά στην ιεραρχία τους. Οι οικολογικές οργανώσεις βεβαίως δεν απουσιάζουν, όμως λειτουργούν σποραδικά και απομονωμένα και δεν επηρεάζουν μεγάλο κομμάτι του πληθυσμού. Με αυτά τα δεδομένα *δεν μπορούμε να μιλήσουμε για Πράσινο Κίνημα στην Ελλάδα με διεθνή κριτήρια.*

Οι προτεραιότητες των Ελλήνων κινούνται σαφώς προς άλλα πολιτικά θέματα τα οποία και αξιολογούνταν ως πιο σημαντικά.<sup>12</sup> Η τάση αυτή συνεχίζεται μέχρι και σήμερα και τα περιβαλλοντικά

---

<sup>10</sup> Biorcio, Roberto (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe. Λονδίνο: Routledge: σελ 178-180

<sup>11</sup> Biorcio, Roberto (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe. Λονδίνο: Routledge, σελ 185

<sup>12</sup> Liam, Leonard, Botetzagias Iosif (2011), *Sustainable politics and the crisis of the peripheries*. Λονδίνο: Emerald publishing limited, σελ.166-169

κόμματα στην Ελλάδα παραμένουν κατά κανόνα σε πολύ χαμηλά ποσοστά.

Πριν τη δημιουργία των “Οικολόγων Πράσινων”, οι “Οικολόγοι Εναλλακτικοί” ίδρυσαν το κόμμα τους το 1989 και ήταν η πρώτη προσπάθεια κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης της οικολογίας στην Ελλάδα. Τα ποσοστά τους ήταν πολύ χαμηλά σε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις και τελικά διαλύθηκαν το 1993. Πρόκειται για το ίδιο κόμμα το οποίο πριν ονομαστεί “Οικολόγοι Πράσινοι”, είχε επίσης λάβει τα ονόματα “Πολιτική Οικολογία” και “Πράσινη Πολιτική”.

Η Ελλάδα διέθετε ένα πολύπλοκο αναλογικό εκλογικό σύστημα. Από το 2004 το πρώτο κόμμα αρχικά λάμβανε επιπλέον 40 έδρες οι οποίες από το 2008 αυξήθηκαν σε 50. Το όριο εισόδου μέχρι και την τελευταία εκλογική αναμέτρηση σε εθνικό επίπεδο ήταν το 3%. Στην Ελλάδα οι Οικολόγοι Πράσινοι συμμετείχαν για πρώτη φορά σε εθνικές εκλογές το 2000 και πέτυχαν το καλύτερο αποτέλεσμα στην ιστορία τους στις πρώτες εκλογές του 2012 φτάνοντας πολύ κοντά στο 3% το οποίο και θα τους εξασφάλιζε την είσοδο στη Βουλή, ωστόσο στις επόμενες εκλογές λόγω του διπόλου που δημιουργήθηκε μεταξύ Νέας Δημοκρατίας και Σύριζα, το ποσοστό τους μειώθηκε εξαιρετικά. Ανήκουν ιδεολογικά στην *κεντροαριστερά, υιοθετούν μετριοπαθείς θέσεις και δεν εναντιώνονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση.*

## Ιταλία

Στην *Ιταλία* η οποία είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις αρχές της δεκαετίας του 1990 το ιταλικό Πράσινο κίνημα έχει καταφέρει να δημιουργήσει μία ξεχωριστή πολιτική δύναμη, καταφέροντας να πλασαριστεί σε ένα πολύ ανταγωνιστικό κομματικό σύστημα και να συμμετέχει στη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων. Όπως και στις περισσότερες χώρες, από τους Πράσινους της Ιταλίας δόθηκε έμφαση στις μεταβιολογικές αξίες και επίσης αρχικά αποφεύχθηκε η τοποθέτηση του κόμματος ως αριστερό ή δεξιό. Πλέον τοποθετείται στο χώρο της *κεντροαριστεράς, κατοπίν προσαρμογών που χρειάστηκε να κάνει όταν το ενδεχόμενο εισόδου στο Κοινοβούλιο έγινε ορατό.*

Η σχετική επιτυχία των Πρασίνων στην Ιταλία η οποία τους διαφοροποιεί από τους Έλληνες Πράσινους, εν μέρει εξηγείται από το γεγονός ότι μετά τον πόλεμο εφάρμοσε ένα πολύ *αναλογικό σύστημα εκπροσώπησης* με λίστα κομμάτων.<sup>13</sup> Δεν υπήρχε εθνικό όριο ποσοστού προκειμένου να

---

<sup>13</sup>Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: An analysis of parliamentary elections since 1945.* Λονδίνο :Routledge, σελ.311



κερδηθεί έδρα, δίνοντας έτσι την ευκαιρία σε μικρά και πολύ μικρά κόμματα όχι μόνο να εισέλθουν στο Κοινοβούλιο αλλά και να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εθνική πολιτική σκηνή. Σε αυτό συνέβαλλε επιπλέον το γεγονός ότι ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 τα υψηλότερα επίπεδα μόρφωσης και η έκθεση των πολιτών σε νέες πηγές πολιτικής πληροφόρησης αλλά και η πολιτικοποίηση των γυναικών οδήγησαν στην ανάπτυξη και εξάπλωση των μεταϋλιστικών αξιών και όχι μόνο στην επιδίωξη της οικονομικής ασφάλειας. Η Ιταλία και μάλιστα σε σύγκριση με τις γειτονικές της χώρες αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα του καίριου ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει ένα ευνοϊκό εκλογικό σύστημα για τους Πράσινους.<sup>14</sup>

Το 1987 ιδρύεται το “Green Federation” (Verdi) το οποίο το 2021 έλαβε το όνομα “Green Europe”. Τα ποσοστά του από το 1987 έως το 2006 παρέμειναν σε αρκετά χαμηλά επίπεδα από 2,1% έως 2,8%. Το 2013 και το 2018 συμμετείχε στις εκλογές με τα ψηφοδέλτια άλλων κομμάτων.

## Κύπρος

Στην *Κύπρο* η επιρροή των Πρασίνων είναι ακόμα μικρή ωστόσο το κόμμα τους, δεν μπορεί να θεωρηθεί περιθωριακό. Από το 1976 χρησιμοποιεί ένα *πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα*. Η πρώτη συμμετοχή του κυπριακού Πράσινου κόμματος, το οποίο θεωρείται *κόμμα του κέντρου*, σε εκλογές επιτεύχθηκε το 1996 το οποίο είναι και το έτος ίδρυσής του και έκτοτε λαμβάνει μέρος σε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις. Από το 2001 πάντα κερδίζει μία έδρα στο Κοινοβούλιο.

Το κυπριακό Πράσινο κόμμα διαθέτει παραδοσιακά οργανωτικά χαρακτηριστικά και συντηρητικές θέσεις. Το γεγονός αυτό το οποίο το διαφοροποιεί από τα περισσότερα κόμματα της ευρωπαϊκής Πράσινης οικογένειας διαφαίνεται στο πρόγραμμά του στο οποίο και δεν γίνεται καμία αναφορά για την παγκοσμιοποίηση, τους μετανάστες ή τις μειονότητες. Τάσσεται υπέρ της περιορισμένης μετανάστευσης και υποστηρίζει ότι οι μετανάστες που βρίσκονται στην Κύπρο θα πρέπει να αποδέχονται τον κυπριακό πολιτισμό και τις αξίες.<sup>15</sup> Το Πράσινο κόμμα Κύπρου είναι πιο “υλιστικό” από αντίστοιχα κόμματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών, ωστόσο δεν παραβλέπεται το γεγονός ότι συμμετείχαν σε εκλογές θέτοντας περιβαλλοντικά ζητήματα ως βασικό διακύβευμα κι ένα μεγάλο μέρος των υποστηρικτών έχουν περιβαλλοντικά κίνητρα, συμπεράσμα το οποίο τους κατατάσσει

---

14 Biorcio, Roberto (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe* Λονδίνο: Routledge, σελ.190

15 Kanol, Direnc (2012), “Explaining Green party absence in Northern Cyprus”, *Cyprus Review*, 24 (1) 39-54

αναμφίβολα στην κατηγορία των Πράσινων κομμάτων.<sup>16</sup> Θεωρείται κεντρώο κόμμα, ωστόσο αρνείται το διαχωρισμό αριστερά-δεξιά και είναι αρκετά συντηρητικό. Διαφοροποιείται αρκετά από τα υπόλοιπα περιβαλλοντικά κόμματα της Ευρώπης καθώς από τη αρχή της ίδρυσής του οι θέσεις του ουδέποτε υπήρξαν ριζοσπαστικές.

Το 1996 έλαβε ποσοστό 1% και δεν κατάφερε να μπει στη Βουλή, ενώ σε αυτές που ακολούθησαν διπλασίασε το ποσοστό του και εξέλεξε ένα βουλευτή. Στις εκλογές του 2001 έλαβε ποσοστό 1,98%, ενώ σε αυτές του 2003 υποστήριξε το Δημοκρατικό Κόμμα και το 2006 εξέλεξε και πάλι ένα βουλευτή. Το 2007 υποστήριξε και πάλι το Δημοκρατικό Κόμμα το οποίο ωστόσο αποκλείστηκε από το δεύτερο γύρο και στον επαναληπτικό υποστήριξε το ΑΚ.ΕΛ. όπως και το 2011 οπότε και σημείωσε μικρή άνοδο. Το 2013 οι προσπάθειες να εκπροσωπηθεί ο μεσαίος χώρος από έναν υποψήφιο στην Κύπρο δεν απέδωσαν. Το 2014 εισήλθε στη Βουλή αυξάνοντας πολύ σημαντικά τα ποσοστά του και για πρώτη φορά στην ιστορία του εξέλεξε δύο βουλευτές με το μεγαλύτερο ποσοστό να επιτυγχάνεται στη Λευκωσία. Στις εκλογές του 2016 έτος κατά το οποίο μετονομάστηκε σε “Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών” σημειώνει αξιοσημείωτη άνοδο φτάνοντας στο 4,8%. Το 2021 σημειώνει μία μικρή πτώση λαμβάνοντας 4,4%, παρουσιάζοντας ωστόσο σταθερότητα. Δεν αποτελεί παράδειγμα περιβαλλοντικού κόμματος που οδηγήθηκε στην αποριζοσπαστικοποίηση καθότι υπήρξε ανέκαθεν συντηρητικό.

## Μάλτα

Η Μάλτα εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004. Παρ'όλο που η ψήφος δεν είναι υποχρεωτική η συμμετοχή ξεπερνάει το 90% και οι ψηφοφόροι είναι ιδιαίτερα κομματικοποιημένοι. Οι κυβερνήσεις της Μάλτας είναι πάντα μονοκομματικές και συνήθως διαρκούν για όλη τη θητεία. Η παρουσία του κεντροαριστερού Πράσινου κόμματος στη Μάλτα είναι αρκετά αδύναμη.

Είναι διαιρεμένη σε 13 εκλογικές Περιφέρειες. Το κεντροαριστερό Πράσινο κόμμα της Μάλτας είναι το Democratic Alternative το οποίο ιδρύθηκε το 1989 ως συνασπισμός του εργατικού κόμματος και περιβαλλοντιστών.<sup>17</sup>

Χρησιμοποιεί ένα σύστημα μεταβιβάσιμης ψήφου και στο διάστημα που εξετάζεται έχουν γίνει

---

16 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge σελ. 223

17 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge

διάφορες τροποποιήσεις που εξασφαλίζουν μόνους εδρών στο πρώτο ή και στο δεύτερο κόμμα.

Τα ποσοστά των Πρασίνων στη Μάλτα στις εθνικές εκλογές κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Έως το 1990 δεν έχουν καθόλου παρουσία, ενώ στις εκλογές του 1996 και 1998 το ποσοστό του κόμματος μειώθηκε περαιτέρω. Το 2003 χρονιά κατά την οποία το Democratic Alternative διεξήγαγε καμπάνια υπέρ του “ναι” στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις εκλογές έλαβε μόλις 0,7%. Γενικά παραμένει καθηλωμένο σε πολύ χαμηλά ποσοστά εν μέρει λόγω του πολύ μικρού μεγέθους των εκλογικών περιφερειών.<sup>18</sup> Το 2008 κατάφερε να αυξήσει το ποσοστό του και στις εθνικές εκλογές επιτυγχάνοντας ποσοστό 1,31%. Το 2013 αυξάνει το ποσοστό του περαιτέρω σε 1,8%. Το 2017 ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με το Εθνικιστικό Κόμμα για ένα συνασπισμό που θα είχε το όνομα “Ουράνιο Τόξο” οι οποίες όμως διακόπηκαν όταν τελικά απορρίφθηκε από το κόμμα των Εθνικιστών, *γεγονός που ενισχύει την άποψη ότι η συναπή συμμαχιών μεταξύ περιβαλλοντικών κομμάτων και κομμάτων του δεξιού χώρου είναι δύσκολο να επιτευχθούν και να είναι επιτυχημένες.*

## Ισπανία

Η Ισπανία μπήκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1986. Χρησιμοποιεί σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης με πολυμελείς Περιφέρειες. Όπως και στην Ελλάδα η χαμηλή οικονομική ανάπτυξη και η ύπαρξη του διπόλου αριστερά - δεξιά δεν δημιουργεί ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη των Πρασίνων.

Το ισπανικό περιβαλλοντικό κόμμα “Los Verdes” ιδρύθηκε το 1984 μετά από μακρά και πολύπλοκη διαδικασία. Για 15 χρόνια λάμβανε πολύ χαμηλά ποσοστά αν και το 2004 εξασφάλισε 2 έδρες στο εθνικό Κοινοβούλιο.

Το κεντροαριστερό ισπανικό κόμμα “Greens Equo” ιδρύθηκε το 2011 και αποτέλεσε συνασπισμό 35 Πράσινων ισπανικών κομμάτων . Το 2011 ήταν η πρώτη φορά που συμμετείχε σε εθνικές εκλογές όπου έλαβε ποσοστό 0,9%. Το 2015 συμμετείχε στο ψηφοδέλτιο του “Podemos” καταλαμβάνοντας έτσι τρεις έδρες από τις 350 του Ισπανικού Κοινοβουλίου. *Διατήρησε τη συνεργασία αυτή έως και το 2019* όποτε και προέκυψαν διαφωνίες στο εσωτερικό του κόμματος. Το “Initiative for Catalonia Greens”

---

<sup>18</sup> Close, Caroline & Pascal, D.(2016), “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe Λονδίνο: Routledge, σελ.242-244

συμμετείχε σε εκλογές αυτόνομα μόνο μία φορά.<sup>19</sup> Το Πράσινο κόμμα της Καταλονίας συμμετέχει σε εκλογές από το 1988 λαμβάνοντας ποσοστά 6% - 9% και περίπου 10 έδρες στο Κοινοβούλιο της Καταλονίας.<sup>20</sup>

## Πορτογαλία

Ιδιάζουσα περίπτωση αποτελεί η Πορτογαλία καθώς εκεί το Πράσινο κόμμα το οποίο ιδρύθηκε το 1982 και τοποθετείται ιδεολογικά στο χώρο της αριστεράς, συμμετείχε σε όλες τις εκλογές με το Κομμουνιστικό Κόμμα PCP το οποίο είναι πολύ μεγαλύτερο. Το περιβαλλοντικό κίνημα στην Πορτογαλία αναπτύχθηκε χάρη σε ένα συνδυασμό παραγόντων όπως η ενσωμάτωσή της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Με την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1986, η ανάπτυξη περιβαλλοντικών ομάδων τονώθηκε.

Ερχόμενη σε αντίθεση με άλλες χώρες στις οποίες είχε ήδη αναπτυχθεί περιβαλλοντική συνείδηση, στην Πορτογαλία η εξέλιξη αυτή καθυστέρησε, καθώς για χρόνια το ζήτημα του περιβάλλοντος απουσίαζε από τον πολιτικό λόγο. Σταδιακά δημιουργήθηκε ένας κυρίαρχος, επαγγελματικός περιβαλλοντισμός που καθοδηγείται από ΜΚΟ και υποστηρίζει τις κατευθυντήριες πολιτικές γραμμές πολιτικής του Κράτους. Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις έγιναν λιγότερο ριζοσπαστικές στη σκέψη και στη δράση.

Το PEV από την ίδρυση του το 1982 όπως προαναφέρθηκε είχε πολύ στενούς πολιτικούς δεσμούς με το Κομμουνιστικό Κόμμα<sup>21</sup>. Σε όλες τις εθνικές εκλογές έχει συμμετάσχει σε συνεργασία με το Κομμουνιστικό Κόμμα Πορτογαλίας. Με εξαίρεση τις τελευταίες εκλογές στις οποίες δεν εκλέχτηκε κανένας βουλευτής, σε όλες τις προηγούμενες εκλογικές αναμετρήσεις από το 1987 κέρδιζαν δύο έδρες στο εθνικό τους Κοινοβούλιο.

Κατά τις δεκαετίες του 1970 και του 1980 οι Πράσινοι δεν έχουν καμία παρουσία. Το 1992 επιτυγχάνουν να λάβουν ποσοστό 2,8%, το οποίο και δεν έπεσε κάτω από το 2% μέχρι και το 2006.

---

<sup>19</sup>Biorcio, Roberto (2016), "Green parties in Southern Europe", στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe Λονδίνο: Routledge: σελ 192

<sup>20</sup> Close, Caroline & Pascal, D.(2016), "Green parties and elections", στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe Λονδίνο: Routledge, σελ.245

<sup>21</sup> Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge σελ. 388

Από το 2006 έως και σήμερα η παρουσία τους είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη. Από το 2008 οι Πράσινοι της Πορτογαλίας είναι μέλος της συμμαχίας “The Left - the Rainbow” με το Κομμουνιστικό Κόμμα, την “Κομμουνιστική Επανάσταση” και τη “Δημοκρατική Αριστερά”. Το 2013 συμμετείχαν στην συμμαχία “Civil Revolution”. Έως τότε συμμετέχοντας αυτόνομα πετύχαιναν πολύ χαμηλά ποσοστά έως 2,5%, το οποίο ήταν αρκετό για να εκλέγουν περίπου δέκα έως είκοσι βουλευτές και γερουσιαστές. Στις τελευταίες εκλογές του 2022 δεν κατάφεραν να έχουν κοινοβουλευτική εκπροσώπηση. Χρησιμοποιεί σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης χωρίς όριο εισόδου, το οποίο ευνοεί τους Πράσινους.

Στην Ανατολική Ευρώπη τα Πράσινα κόμματα αναπτύχθηκαν αρκετά γρήγορα μετά το 1989, ωστόσο είχαν και γρήγορη πτώση. Σε αυτό συντέλεσε η κυριαρχία των οικονομικών ζητημάτων, η απουσία μεταύλιστικών αξιών, καθώς και η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών θεμάτων από άλλα κόμματα. Στην συγκεκριμένη περιοχή της Ευρώπης, τα Πράσινα κόμματα έχουν περιθωριοποιηθεί, με την αξιοσημείωτη εξαίρεση της Λετονίας. Για τις περισσότερες χώρες ωστόσο της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης η είσοδος στο Κοινοβούλιο παραμένει η εξαίρεση και όχι ο κανόνας. Επιπλέον σε αρκετές χώρες τα περιβαλλοντικά κόμματα δεν μπόρεσαν να συμμετάσχουν στις εθνικές εκλογές όπως στην Τσεχία, την Εσθονία, τη Λετονία και τη Σλοβενία.<sup>22</sup> Η κυβερνητική συμμετοχή στις ανατολικές χώρες ήταν βραχύβια και αφορά περισσότερο τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής τους και η παρουσία τους είναι σχεδόν ανύπαρκτη με μόνη εξαίρεση τους Πράσινους της Λετονίας<sup>23</sup> οι οποίοι ιδεολογικά τοποθετούνται στο χώρο της δεξιάς διατυπώνοντας αρκετά συντηρητικές θέσεις. Σε συνδυασμό με τις υψηλές εκλογικές επιδόσεις, οι Πράσινοι της Λετονίας ξεχωρίζουν από αυτούς των γειτονικών χωρών.

## Λετονία

Στη Λετονία, το LZP (Latvian Green Party) προσδιορίζεται ως δεξιό από τα μέλη του τα οποία υποστηρίζουν ότι η ισχυρή Λετονία είναι απαραίτητη για καλύτερες περιβαλλοντικές συνθήκες. Ιδρύθηκε το 1990 και το 2002 εντάχθηκε στο ZZS (Union of Greens and Farmers), το οποίο δεν είναι

---

22 Saarts, Tonis (2011), “Comparative party system analysis in central and eastern europe: The case of the baltic states”, *Studies of transition states and societies*, σελ. 87-90

23 Close, Caroline & Pascal, D.(2016) “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe* Λονδίνο: Routledge, σελ.244

αμιγώς περιβαλλοντικό κόμμα και επικεντρώνεται στη διανομή της γης. Όπως και το LZP υιοθετεί αρκετά συντηρητικές αλλά και εθνικιστικές θέσεις, οι οποίες το κατατάσσουν στο χώρο της δεξιάς. Τα κόμματα στη Λετονία πριν την ανεξαρτησία της, βρίσκονταν σε καθεστώς σχετικής ασημαντότητας.<sup>24</sup>

Χρησιμοποιεί ένα σύστημα αναλογικής αντιπροσώπευσης με ανοιχτή λίστα. Το όριο εισόδου είναι 5%.<sup>25</sup>

Αναλυτικά το LZP στην πρώτη του εκλογική μάχη πέτυχε ποσοστό 1,2%. Τα επόμενα χρόνια εφάρμοσε στρατηγική συμμαχιών με άλλα κόμματα. Το 1998 δημιουργήθηκε μια συμμαχία του LZP με το Labor Party και το Christian Democratic Union το οποίο οδήγησε σε 2,3% και καμία έδρα. Το 2002 η συμμαχία αποδείχτηκε πιο επιτυχημένη. Το LZP συμμάχησε με το Latvian Farmers Union και η συμμαχία έλαβε 9,5% και 12 έδρες. Το 2006 έλαβε 16,7% σημειώνοντας σημαντική άνοδο. Το 2010 πέτυχε περαιτέρω άνοδο του ποσοστού: 20,1% με το ZZS. Η ανοδική πορεία συνεχίστηκε και το 2014 με 19,6% και 22 έδρες, ενώ το 2019 έλαβε 9,91% και 11 έδρες. Χάρη στη στρατηγική συμμαχιών που ακολούθησε το Πράσινο κόμμα της Λετονίας, κατάφερε να γίνει ένα σημαντικό κόμμα με συμμετοχές στην Κυβέρνηση και κατέλαβε ακόμα και τη θέση του Πρωθυπουργού για κάποιους μήνες.

## Εσθονία

Στην Εσθονία το κεντροαριστερό κόμμα “Estonian Greens” δημιουργείται το 2006. Την επόμενη χρονιά κέρδισε έδρες στο Εθνικό Κοινοβούλιο αλλά έκτοτε δεν το έχει επιτύχει ξανά.<sup>26</sup> Η Εσθονία διαθέτει ένα εκλογικό σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης με λίστα και η αριστερά στη χώρα είναι αρκετά αδύναμη.

Το Πράσινο κόμμα της Εσθονίας (EER) ιδρύθηκε το 1991 και το επόμενο έτος συμμετείχε στις εκλογές επιτυγχάνοντας ποσοστό 2,6% το οποίο τους εξασφάλισε μία έδρα. Οι Πράσινοι πριν τη δημιουργία του νέου κόμματος “Πράσινοι της Εσθονίας” το 2006, είχαν προσχωρήσει το 1998 στο “Κόμμα του Κέντρου”.<sup>27</sup>

---

24 Kreuzer, Marcus, Pettai, Vello (2003), “Patterns of political instability: Affiliation patterns of politicians and voters in post-communist Estonia, Latvia”, *Studies in comparative International development*, 38, 76-98

25 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge σελ. 326-330

26 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge

27 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge σελ.237

Συγκεκριμένα το 1992 έλαβαν ποσοστό 2,62%. Το 1995 συμμετείχαν σε συνασπισμό με το SK. Μέχρι το 2008 το Πράσινο κόμμα της Εσθονίας δεν έχει καμία παρουσία, ενώ το 2011 σημειώνει άνοδο λαμβάνοντας ποσοστό 3,8% αλλά και πάλι δεν καταφέρνει να σταθεροποιηθεί. Το 2015 παρουσιάζει σημαντική πτώση με ποσοστό μόλις 0,9%, ενώ το 2019 πέτυχε άνοδο μίας μονάδας<sup>28</sup> και η συνολική του παρουσία είναι αρκετά αδύναμη.

### Λιθουανία

Το κεντρώο Πράσινο κόμμα της Λιθουανίας LVZS ιδρύθηκε το 2001 από την ένωση της “Λιθουανικής Αγροτικής Ένωσης” και του “Νέου Δημοκρατικού Κόμματος”. Τα ποσοστά του παρέμεναν σχετικά χαμηλά σε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις και δεν είχε σημαντική παρουσία μέχρι το 2016 (περίπου έως 7%). Το 1992 οι Πράσινοι στην πρώτη τους εκλογική αναμέτρηση λαμβάνουν ποσοστό μόλις 0,1% και έως το 2011 δεν έχουν καμία παρουσία και δεν λαμβάνουν μέρος σε εκλογικές αναμετρήσεις. Το 2012 επιτυγχάνουν ποσοστό 4,1%, το οποίο διατηρούν και το 2017 με μικρές απώλειες (3,2%). Το 2016 συμμετείχαν στις εκλογές με συνασπισμό κομμάτων ο οποίος έλαβε 22,4% ενώ το 2020 επανέλαβαν τη συνεργασία η οποία σημείωσε μικρή πτώση με ποσοστό περίπου 17,43%. Η Λιθουανία χρησιμοποιεί ένα μικτό εκλογικό σύστημα.<sup>29</sup>

### Πολωνία

Η Πολωνία εισήλθε στην Ευρωπαϊκή Ένωση μόλις το 2004. Το Πράσινο κόμμα της, το Partia Zieloni ιδρύθηκε το 2003 ως μία συμμαχία “περιβαλλοντιστών, φεμινιστών, ακτιβιστών εναντίον του πολέμου και ατόμων που ανήκουν στην ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα” και εντάσσεται στο χώρο της αριστεράς. Αυτοπροσδιορίζονται ως “το πιο προοδευτικό κόμμα της Πολωνίας” και επικεντρώνονται πέρα από το περιβάλλον σε θέματα όπως η ισότητα μέσα στο γάμο, τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ κ.α. Χρησιμοποιεί ένα σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης με κομματική λίστα το οποίο ωστόσο από το 1991 έχει υποστεί διάφορες αλλαγές. Το όριο εισόδου είναι 5%.

Το Zieloni δεν συμμετείχε ποτέ αυτόνομα σε εκλογές και μέχρι το 2010 δεν είχε καμία παρουσία. Οι

---

28 Close, Caroline & Pascal, D.(2016), “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe  
Λονδίνο: Routledge

29 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge σελ.339-341

Πράσινοι της Πολωνίας συμμετείχαν στις εκλογές του 2011 και έλαβαν το εξαιρετικά χαμηλό 0,16%.<sup>30</sup> Το 2015 συμμαχίσαν με το αριστερό κόμμα "United Left" και η συμμαχία έλαβε 7,6%. Το 2019 επανέλαβαν την τακτική συμμαχίας αυτή τη φορά με το "Civic coalition" το οποίο έλαβε 27,4%.<sup>31</sup>

### Ουγγαρία

Η Ουγγαρία διαθέτει ένα πολύπλοκο πλειοψηφικό σύστημα σαφώς ευνοϊκό προς το μεγαλύτερο κόμμα το οποίο καθιερώθηκε το 2011. Η Ουγγαρία αναντίστοιχα προς τις άλλες μετακομμουνιστικές χώρες πέρασε κατευθείαν σε ένα βιώσιμο εκλογικό σύστημα χωρίς ενδιάμεσα στάδια.<sup>32</sup>

Χρησιμοποιεί ένα μικτό εκλογικό σύστημα, μη ευνοϊκό όπως προαναφέρθηκε προς τα μικρά κόμματα και έχει όριο εισόδου το 5%.

Το περιβαλλοντικό κόμμα MZP το οποίο ιδρύθηκε το 1989, λαμβάνει πολύ χαμηλά ποσοστά και καμία έδρα. Το δεύτερο οικολογικό φιλελεύθερο κόμμα της Ουγγαρίας, ονομάζεται LMP (Politics can be different) και χαρακτηρίζεται ως κεντροαριστερό. Ιδρύθηκε το 2009 και στις εκλογές του 2010 στις οποίες συμμετείχε κατάφερε να κερδίσει 16 έδρες από τις 386 με το εντυπωσιακό 7,5%.<sup>33</sup> Από το 2009 έχει επιτύχει να κερδίσει έδρες σε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις. Είναι ένα από τα λίγα περιβαλλοντικά ευρωπαϊκά κόμματα το οποίο τοποθετείται στο χώρο της κεντροδεξιάς. Το 2014 παρουσίασε μία μικρή μείωση του ποσοστού του (5,26%). Το 2018 κατάφερε να επανέλθει στο ποσοστό του 2010. Το LMP δεν υιοθετεί στην ονομασία του ευθέως τον περιβαλλοντισμό και την οικολογία.

### Τσεχία

Το κεντροαριστερό Πράσινο κόμμα της Τσεχίας (SZ) ιδρύθηκε το 1990, αλλά δεν εξασφάλισε έδρες μέχρι το 2006 οπότε συμμετείχε και στην Κυβέρνηση με τέσσερις υπουργούς, επιτυχία η οποία δεν

---

30 Close, Caroline & Pascal, D.(2016) "Green parties and elections", στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe  
Λονδίνο: Routledge

31 Kiatkowska, Agnieszka (2019), *Institutionalization without voters: The Green party in Poland in comparative perspective*,  
Springer Link, 13(2):273-294

32 Glied, Viktor (2014), "From the green movement to a party: The effect of the crisis and democratic movement in Hungary, *Politeja* 11 (28), 31-61

33 Close, Caroline & Pascal, Delwit (2016), "Green parties and elections", στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe  
Λονδίνο: Routledge, σελ.241-264



επαναλήφθηκε. Χρησιμοποιεί σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης με κομματική λίστα. Από το 1990 έχει όριο εισόδου 5% και υψηλότερα όρια για συνασπισμούς, τα οποία διαφοροποιούνται ανάλογα με το πόσα κόμματα συμμετέχουν.<sup>34</sup>

Οι Πράσινοι στην Τσεχία δεν πέτυχαν κοινοβουλευτική εκπροσώπηση μέχρι το 1998 όταν έλαβαν 1,1% παραμένοντας σε πολύ χαμηλά ποσοστά. Τα επόμενα οκτώ χρόνια τα χαμηλά ποσοστά συνεχίστηκαν και υπήρξαν ακόμα και εκλογικές αναμετρήσεις στις οποίες δεν συμμετείχαν. Το 2006 ωστόσο η προηγούμενη κατάσταση ανατράπηκε με εντυπωσιακό τρόπο. Έλαβαν ποσοστό 6,3% και έξι έδρες. Κατόπιν αποφάσισαν μετά από μακρές διαπραγματεύσεις να συμμετάσχουν σε μία δεξιά συμμαχία, το οποίο και τους έβλαψε εκλογικά και τους απομάκρυνε από μία αριστερή τοποθέτηση, επιβεβαιώνοντας και πάλι τη δυσκολία σύναψης συμμαχιών των Πρασίνων με κόμματα προερχόμενα από το χώρο της δεξιάς. Την τελευταία εικοσαετία τα ποσοστά τους είναι αρκετά χαμηλά, με το υψηλότερο να σημειώνεται το 2013 (3,2%).

## Σλοβακία

Η Σλοβακία εκλέγει 150 βουλευτές με σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης με λίστα. Το εκλογικό όριο ξεκίνησε από το 3% ενώ το 1992 έφτασε στο 5%, για τους συνασπισμούς ωστόσο καθορίστηκε στο 7% ή 10% ανάλογα με τον αριθμό των κομμάτων που συμμετέχουν σε αυτούς.

Το κόμμα Πρασίνων της Σλοβακίας (SZS) το οποίο ιδρύθηκε το 2006 και ανήκει στην κεντροαριστερά, αρχικά σημείωσε πολύ μικρή επιτυχία. Μέχρι το 2016 δεν συμμετείχε σε εθνικές εκλογές. Την ίδια χρονιά αν και έλαβαν συμμετοχή, οι Πράσινοι δεν κατάφεραν να κερδίσουν θέση στο Κοινοβούλιο.<sup>35</sup>

Το Πράσινο κόμμα SZS το 1990 στην πρώτη του συμμετοχή σε εκλογές έλαβε ποσοστό 3,5%, ωστόσο η επιτυχημένη αυτή αρχή δεν συνεχίστηκε. Στις εκλογές του 1994 συμμετείχαν σε μία εκλογική συμμαχία με τους Σοσιαλδημοκράτες και τους πρώην κομμουνιστές. Σε όλες τις επόμενες αναμετρήσεις είτε δεν συμμετέχει καθόλου, είτε συμμετέχει σε συνασπισμό ή λαμβάνει πολύ χαμηλό ποσοστό. Το 2002 πέτυχαν το εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό 0,99% και στις επόμενες αναμετρήσεις δεν συμμετείχαν και πάλι. Το 2012 εμφανίστηκαν ξανά με το ακόμα χαμηλότερο 0,3%. Από το 2012 δεν έχουν καμία παρουσία σε εθνικές εκλογές. Και στις επόμενες δύο αναμετρήσεις δεν συμμετείχαν.

---

34 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge σελ. 215

35 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge

Η Δανία, η Νορβηγία, η Φινλανδία και η Σουηδία διαθέτουν ένα εκλογικό σύστημα, το οποίο διευκολύνει την είσοδο νέων κομμάτων. Με εξαίρεση τη Φινλανδία στις υπόλοιπες τρεις σκανδιναβικές χώρες κυριαρχεί το σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Στη Φινλανδία το “Vihrea Liitto” σε συγκεκριμένες περιστάσεις έχει υπάρξει μέρος του πολιτικού στελεχικού δυναμικού. Αντίθετα στη Σουηδία το σουηδικό Πράσινο Κόμμα απέτυχε να εισέλθει στην Κυβέρνηση.<sup>36</sup>

## Οι Βαλκανικές χώρες

### Βουλγαρία

Το Πράσινο κόμμα της Βουλγαρίας θεωρείται κεντροαριστερό.

Η Βουλγαρία είναι μία χώρα με σοβαρό πρόβλημα μόλυνσης, το οποίο οφείλεται στην ύπαρξη ενός χημικού ρουμανικού εργοστασίου στην άλλη πλευρά του Δούναβη, με τις βουλγαρικές αρχές αδιάφορες απέναντι στο πρόβλημα και απρόθυμες για οποιαδήποτε προσπάθεια επίλυσής του.

Η Βουλγαρία χρησιμοποιεί ένα μικτό εκλογικό σύστημα και το όριο εισόδου ήταν ανέκαθεν 4%.<sup>37</sup>

Δύο Πράσινα κόμματα έχουν επίσημα ιδρυθεί: το Bulgarian Green Party (ZPB) και “Οι Πράσινοι” (Zelenite). Το ZPB ιδρύθηκε τη δεκαετία του 2000 και έλαβε πολύ μικρά ποσοστά, περίπου 0,5%.

Οι Πράσινοι της Βουλγαρίας (ZPB) συμμετέχουν για πρώτη φορά στις εκλογές του 1991 και λαμβάνουν ποσοστό 2,81%. Στις επόμενες δύο αναμετρήσεις που λαμβάνουν χώρα τη δεκαετία του 1990 συμμετέχουν σε συνασπισμούς. Τη δεκαετία του 2000 δεν συμμετέχουν στις πρώτες δύο εκλογικές αναμετρήσεις και το 2009 λαμβάνουν μόλις 0,5%. Τα χαμηλά ποσοστά συνεχίζονται το 2013 (όταν συμμετείχαν στη συμμαχία “Coalition for Bulgaria) όπως και το 2014. Στις αναμετρήσεις του 2021 παρουσιάζει εξαιρετικά σημαντική άνοδο φτάνοντας ακόμη και το 12,4%.

### Κροατία

Στην Κροατία υπάρχουν δύο βασικές πολιτικές ομάδες, η μία στο χώρο της κεντροδεξιάς και η άλλη

---

36 Muller - Rommel, Ferdinand - Poguntke, Thomas (2013), *Green parties in national governments*, Λονδίνο: Routledge, κεφ. 7

37 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge σελ.193

στης αριστεράς. Από το 1999 χρησιμοποιεί σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης με όριο εισόδου 5%. Το Πράσινο κόμμα της Κροατίας είναι αρκετά αδύναμο.<sup>38</sup>

Η Green List (ZL) ιδρύθηκε το 2005 και αργότερα συγχωνεύτηκε από το “Croatian Sustainable Development Party.” Τα ποσοστά του στις εθνικές εκλογές είναι εξαιρετικά χαμηλά. Συμμετείχε στις εθνικές εκλογές του 2007 και του 2011 λαμβάνοντας ποσοστό 0,5%. Το 2014 συνεργάστηκε με το πρόσφατα ιδρυθέν κόμμα Orah και σταδιακά εξαφανίστηκε. Το Orah ή Green Alternative – Sustainable Development of Croatia ιδρύθηκε το 2013 και το Μάιο του 2014 πέτυχε ποσοστό κοντά στο 10%. Το 2015 έλαβε ποσοστό 1,74% και το 2016 0,78%. Το 2020 συμμετείχε στις εκλογές σε συνασπισμό ο οποίος έλαβε 10,89%.<sup>39</sup>

## Ρουμανία

Η Ρουμανία διαθέτει δύο Πράσινα κόμματα το PER και το MER.<sup>40</sup> Το Πράσινο κόμμα της Ρουμανίας ιδρύθηκε το 2005, τοποθετείται στον πολιτικό χώρο της αριστεράς και ο προκάτοχός του είναι το “Ecologist federation of Romania” το οποίο είχε ιδρυθεί το 1990. Τα εκλογικά του ποσοστά κινούνται σε πολύ χαμηλά επίπεδα κάτω από 1%.

Το PER (Romanian Ecologist Party) ξεκίνησε το 1978 ως ένας οργανισμός που δήλωνε την αντίθεσή του στην μεγάλη περιβαλλοντική καταστροφή και στις επιπτώσεις που αυτή είχε στους ανθρώπους. Το PER συμμετείχε για λίγο στην Κυβέρνηση του 1991 υπό την ηγεσία του FSN. Αντίθετα το Ecological Movement of Romania (MER) σχηματίστηκε συνδυάζοντας στοιχεία από την προηγούμενη Κυβέρνηση του Τσαουσέσκου και με σκοπό να αξιοποιήσει το αίτημα για περιβαλλοντισμό. Το MER κέρδισε έδρες μόνο το 1990.<sup>41</sup>

Χρησιμοποιεί σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης με όριο εισόδου 3% το οποίο από το 2000 αυξήθηκε σε 5%.

---

38 Dolenc, Danijela & Sirinic, Daniela (2017) , “Green Flash in the Croatian Pan:Green Party survival in Post-Socialist Europe”, *East European Politics and societies*, 31(4)

39 Close, Caroline & Pascal, D.(2016) “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe*  
Λονδίνο: Routledge, σελ.252

40 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge σελ..394

41 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge

Το 1996 συμμετέχουν και τα δύο σε συνασπισμούς. Στις επόμενες ωστόσο αναμετρήσεις ουσιαστικά εξαφανίζονται είτε μη συμμετέχοντας καθόλου στις εθνικές εκλογές είτε με εξαιρετικά χαμηλά ποσοστά. Η συνολική τους παρουσία είναι αδύναμη.

## Σλοβενία

Οι Πράσινοι της Σλοβενίας (ZS) οι οποίοι θεωρούνται κεντρώοι ιδρύσαν το κόμμα τους το 1989 αλλά δεν εξασφάλισαν έδρες έως το 1992. Ακόμη δεν εκπροσωπούνται στο Εθνικό Κοινοβούλιο.

Το “Πράσινο Κίνημα” ενσωματώθηκε στο “Youth Party-European Greens” (SMS - Zeleni Evrope) και το κόμμα το οποίο προέκυψε είναι εξαιρετικά αδύναμο. Το 2000, έτος κατά το οποίο ιδρύθηκε, πέτυχε αμέσως την είσοδό του στο Κοινοβούλιο με ποσοστό 4,3% και τέσσερις έδρες. Ωστόσο δεν κατάφερε να διατηρήσει το ποσοστό του και στις άμεσως επόμενες εθνικές εκλογές του 2004 έπεσε στο 2,1% με αποτέλεσμα να χάσει την κοινοβουλευτική του εκπροσώπηση. Στις εκλογές του 2008 συμμετείχε στην εκλογική συνεργασία “Slovenian People's Party”. Η συμμαχία κέρδισε ποσοστό 5,2% και 5 έδρες καμία όμως για το SMS. Το 2011 έλαβε ποσοστό μόλις 0,9% και το 2014 δεν συμμετείχε στις εκλογές. Την ίδια χρόνια στις εθνικές εκλογές συμμετείχε σε άλλη περιβαλλοντική οργάνωση με την ονομασία “Greens of Slovenia”(ZS) και έλαβε ποσοστό μόλις 0,5%.<sup>42</sup>

## ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

### Αυστρία

Στην Αυστρία το 1982 δημιουργείται το κόμμα “United Greens of Austria” (VGO) και το 1986 το “Green Alternative” (GA) τα οποία ανήκουν αμφότερα στην αριστερά. Τα δύο αυτά κόμματα είχαν αποδοτικές εκλογικές συμμαχίες. Τα ποσοστά τους έχουν αυξηθεί σημαντικά και η πορεία τους είναι ανοδική φτάνοντας κοντά στο 15%.

Χρησιμοποιεί ένα κλιμακωτό σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης με λίστες κομμάτων και το όριο εισόδου στις εθνικές εκλογές είναι 5%.

Το 1983, το επόμενο έτος από αυτό της ίδρυσής του, το VGO αν και δεν κατάφερε να κερδίσει έδρες,

---

42 Fink Hafner Danica & Knep, Matej (2015), “Factors affecting green party development :explaining the decline of green parties in Slovenia”, *Romanian journal of political science*, 15 (1), 130-137

απέσπασε ωστόσο αρκετές ψήφους από το SPO ώστε να χάσει την πλειοψηφία του. Από το 1986 έχει επιτύχει σε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις να εισέλθει στο Εθνικό Κοινοβούλιο.

Οι Πράσινοι έως το 1988 δεν είχαν παρουσία. Στις εκλογές του 1988 λαμβάνουν ποσοστό 4,8%, το οποίο και διατηρούν στο ακέραιο στις εθνικές εκλογές του 1992. Το 1994 παρουσιάζουν σημαντική άνοδο με το ποσοστό 7,3%, ωστόσο την επόμενη χρονιά επιστρέφουν και πάλι στο 4,8%. Από το 1999 πετυχαίνουν αξιόλογα ποσοστά (9%), με συνεχή άνοδο με 7,4% την χρονιά αυτή, 9,5% το 2002, 11,1% το 2006 και μία μικρή μείωση το 2008 με 10,4% παραμένοντας όμως σταθερά επιτυχημένοι.

Το 2013 παρουσιάζουν περαιτέρω αξιοσημείωτη άνοδο με ποσοστό 12,4%. Το 2017 σημειώνουν μία πολύ σημαντική πτώση με ποσοστό 3,8%. Ωστόσο το 2019 λαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό τους 13,9%, το οποίο είναι και ένα από τα υψηλότερα που έχει επιτύχει ποτέ κόμμα Πρασίνων στην Ευρώπη από την εμφάνισή τους τη δεκαετία του 1970.<sup>43</sup> Βάσει αυτών των δεδομένων είναι ένα από τα επιτυχημένα περιβαλλοντικά κόμματα της Ευρώπης με αξιόλογες και σχετικά σταθερές εκλογικές επιδόσεις.

## Βέλγιο

Το Πράσινο κόμμα του Βελγίου είναι ένα από τα πιο επιτυχημένα στη Δυτική Ευρώπη από άποψη εκλογικής επίδοσης, σταθερότητας και παρουσίας σε εκλεγμένα σώματα.

Λόγω της ιδιαιτερότητας η οποία διαμορφώνεται εξαιτίας της διγλωσσίας του πληθυσμού υπάρχουν δύο Πράσινα κόμματα: το Ecolo (1978) και το Agalev (1977), τα οποία θεωρούνται αμφότερα *κεντροαριστερά*. Το 1979 σημειώθηκε η πρώτη εκλογική επιτυχία στις Ευρωεκλογές, η οποία και δημιούργησε την ιδέα για ένα καθαρά Πράσινο κόμμα στο γαλλόφωνο Βέλγιο. Το 1978 λαμβάνει χώρα η επίσημη ίδρυση του Ecolo. Το Βέλγιο χρησιμοποιεί *αναλογική εκπροσώπηση*.

Η αρχική εξήγηση για την εμφάνιση των Πρασίνων στο Βέλγιο είναι ότι βρίσκονται σε ένα πολιτικό σύστημα το οποίο είναι ευνοϊκό προς τα μικρά κόμματα. Στην επιτυχία τους ακόμα συνετέλεσαν η κυβερνητική αστάθεια καθώς και το εκλογικό σύστημα αλλά και η δομή πολιτικών ευκαιριών.

Ακόμη είναι ένα πιο τα πιο επιτυχημένα και σταθερά της Ευρώπης. Σε αυτό εκτιμάται ότι συμβάλλει το εκλογικό τους σύστημα το οποίο είναι ευνοϊκό προς τα μικρά κόμματα.<sup>44</sup>

43 Close, Caroline & Pascal, D.(2016), “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe  
Λονδίνο: Routledge, σελ.244

44 Cole, Alistair, Doherty, Brian (1995), “Pas comme les autres -The French Greens at the crossroads” στο Richardson Dick και Rootes Chris (επιμ.) Green challenge. Routledge, Λονδίνο, σελ. 45-51

Με την εμφάνισή τους το 1978 λαμβάνουν και τα δύο λίγο κάτω από 1% και το 1981 συνεχίζουν με περίπου και πάλι το ίδιο ποσοστό και συγκεκριμένα 2,2% το Ecolo και 2,3% το Agalev.<sup>45</sup> Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 το Ecolo διατηρεί το ποσοστό του το οποίο κυμαίνεται περίπου στο 2,5%, ενώ το Agalev το αυξάνει, αν και η άνοδος δεν είναι μεγάλη, φτάνοντας στα τέλη της δεκαετίας το 4,5%. Στη δεκαετία του 1990 τα δύο κόμματα αυξάνουν τα ποσοστά τους και προκύπτει και μία διαφοροποίηση με την προηγούμενη δεκαετία, καθώς το Ecolo και το Agalev σταθερά επιτυγχάνουν το ίδιο περίπου ποσοστό. Το 2003 σημειώνουν και πάλι μαζί μεγάλη πτώση αν και του Agalev το οποίο βρέθηκε στο 2,5% είναι μεγαλύτερη από αυτή του Ecolo. Στις επόμενες εκλογές του 2007 και τα δύο κόμματα σημειώνουν άνοδο με το Ecolo και πάλι να λαμβάνει υψηλότερο ποσοστό κατά δύο μονάδες. Την επόμενη δεκαετία ακολουθούν άλλες δύο εκλογικές αναμετρήσεις σε εθνικό επίπεδο με τα δύο κόμματα να πλησιάζουν το 7%.

## Γαλλία

Στη Γαλλία η οποία διαθέτει ένα πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα<sup>46</sup> έχουν δημιουργηθεί περιστασιακά αρκετά περιβαλλοντικά κόμματα με τα δύο πιο σημαντικά να είναι το Generation Ecology το οποίο ιδρύθηκε το 1991 και το προγενέστερο “The Greens” με έτος ίδρυσης το 1984. Και τα δύο εντάσσονται πλέον στο χώρο της κεντρο - αριστεράς από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, αν και ξεκίνησαν ως αριστερά. Χαρακτηριστικά οι Γάλλοι ψηφοφόροι που δήλωναν ότι αισθάνονται κοντά στο κόμμα των Πρασίνων, τοποθετούνταν στη συντριπτική τους πλειοψηφία στην αριστερά και στο Κέντρο.<sup>47</sup>

Οι Πράσινοι ουσιαστικά εμφανίζονται τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 (με το Generation Ecology) λαμβάνοντας στις δύο εκλογικές αναμετρήσεις που διεξήχθησαν, ποσοστό κοντά στο 4%. Στα χρόνια που ακολουθούν έως και σήμερα διακρίνονται από αξιοσημείωτη εκλογική σταθερότητα (με υψηλότερο ποσοστό το 5,5% το 2012).

## Γερμανία

---

45 Close, Caroline & Pascal, Delwit (2016), “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe Λονδίνο: Routledge, σελ.241-264

46 Van Haute Emily (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe Λονδίνο: Routledge: σελ. 315-323

47 Marcel Stephane, Witkowski Didier (2003), “Η διάκριση αριστερά-δεξιά”, (μτφρ. Βερναρδάκης Χ.) *Ελληνική θεώρηση πολιτικής επιστήμης*, σελ. 2-29

Η Γερμανία διαθέτει ένα πολύπλοκο εκλογικό σύστημα και αυτή τη στιγμή ένα από τα πιο επιτυχημένα περιβαλλοντικά κόμματα της Ευρώπης. Το όριο εισόδου στις εθνικές εκλογές είναι το 5%.

Στη Γερμανία οι Πράσινοι σχηματίστηκαν το 1980 και από το 1983 συμμετείχαν σε όλα σχεδόν τα Κοινοβούλια. Μετά τις εθνικές εκλογές του 1998 για πρώτη φορά συμμετείχαν και στην Κυβέρνηση.<sup>48</sup>

Το Πράσινο Κόμμα της Γερμανίας ιδρύθηκε το 1980 και έχει εκλεγεί στα περισσότερα εθνικά Κοινοβούλια από το 1983. Το 1983 με ποσοστό 5,6% οι Πράσινοι κατάφεραν να εκλέξουν για πρώτη φορά 27 “Πράσινους” Υπουργούς.<sup>49</sup> Το 1988 αυξάνουν περαιτέρω το ποσοστό τους σε 8,3% το οποίο αντιστοιχεί σε 42 έδρες στο εθνικό τους Κοινοβούλιο. Για την επόμενη δεκαετία διατηρώντας το ποσοστό τους μεταξύ 5,9% και 11,8% πετυχαίνουν σταθερή παρουσία στο Κοινοβούλιο. Το 1998 κατάφεραν να συμμετάσχουν στην Κυβέρνηση, το οποίο αποτελεί σημαντική επιτυχία. Τη δεκαετία που ακολούθησε αύξησαν περαιτέρω τα ποσοστά τους φτάνοντας έως το 10,7%. Από το 2010 έως το 2020 παραμένουν σταθεροί περίπου στο 9% και το 2021 λαμβάνουν 14,8% το οποίο είναι και ένα από τα υψηλότερα αυτή τη στιγμή στην Ευρώπη.

Η ανάπτυξη του Πράσινου κόμματος της Γερμανίας το οποίο τοποθετείται στο χώρο της κέντρο-αριστεράς είναι εντυπωσιακή και απρόβλεπτη. Σταμάτησε πολύ γρήγορα να είναι ένα μονοθεματικό κόμμα, ανταποκρινόμενο στις απαιτήσεις του εκλογικού ανταγωνισμού αναγκάζοντας ακόμα και το SPD να αλλάξει την ατζέντα του και να υιοθετήσει αρκετές από τις θέσεις των Πρασίνων.

Είναι σίγουρα ένα από τα πιο επιτυχημένα της Ευρώπης και αυτή τη στιγμή κατέχει ένα ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό συγκρινόμενο με τα υπόλοιπα κόμματα της Πράσινης οικογένειας στην υπόλοιπη ήπειρο.

### Λουξεμβούργο

Το Λουξεμβούργο χρησιμοποιεί ένα σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης με λίστα των κομμάτων και η ψηφοφορία είναι υποχρεωτική για άτομα κατώ των 75 ετών. Ακόμη δίνεται μεγάλη σημασία στους μεμονωμένους υποψηφίους.<sup>50</sup>

48 :Muller - Rommel, Ferdinand - Poguntke, Thomas (2013), *Green parties in national governments*, Λονδίνο: Routledge (κεφ. 5)

49 Cole, Alistair, Doherty, Brian (1995), “Pas comme les autres -The French Greens at the crossroads” στο Richardson Dick και Rootes Chris (επιμ.) *Green challenge*. Routledge, Λονδίνο, σελ. 52

50 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge σελ.346

Το περιβαλλοντικό κόμμα του Λουξεμβούργου είναι επίσης ένα από τα πιο επιτυχημένα και πρεσβεύει αρχές τόσο της οικολογίας όσο και της αριστεράς. Χαρακτηριστικά κάποιες από τις προεκλογικές του καμπάνιες είχαν στο επίκεντρό τους το αίτημα για 35 ώρες εργασίας εβδομαδιαία, ξεφεύγοντας από τα όρια των περιβαλλοντικών θεμάτων. Το 1983 δημιουργείται το “Green Alternative Party” και το 1985 το “Green List”. Στην εθνική εκλογική αναμέτρηση η οποία έλαβε χώρα το 1989 τα δύο Πράσινα κόμματα συμμετείχαν με ξεχωριστές λίστες και κέρδισαν από δύο έδρες το καθένα. Το 1994 συμμετείχαν σε κοινή λίστα και την επόμενη χρονιά επανενώθηκαν. Από τότε είναι γνωστοί με το όνομα “Οι Πράσινοι”.

## ΒΟΡΕΙΕΣ ΧΩΡΕΣ

### Αγγλία

Στην Αγγλία το πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα το οποίο διαθέτει δεν ευνοεί τους Πρασίνους. Το 1990 το Πράσινο Κόμμα διασπάστηκε σε δύο κόμματα το “Green Party of England and Wales” και το σκωτσέζικο (SGP), ωστόσο και τα δύο κόμματα παρέμειναν σε πολύ χαμηλά ποσοστά. Μόλις το 2010 κατάφεραν να κερδίσουν μία έδρα στο Κοινοβούλιο και το GPEW παραμένει ένα κόμμα που διακρίνεται κυρίως για την εξωθεσμική ακτιβιστική δραστηριότητά του.<sup>51</sup>

Από τη διαίρεση προέκυψε και το Πράσινο κόμμα της Βόρειας Ιρλανδίας μέσω της διαίρεσης του προϋπάρχοντος κόμματος των Πρασίνων και τοποθετείται στο χώρο της κεντροαριστεράς.

Το GPEW δεν είναι ιδιαίτερα επιτυχημένο και τα εκλογικά του ποσοστά σε εθνικό επίπεδο είναι αρκετά χαμηλά. Έως το 2015 βρίσκεται καθηλωμένο σε ποσοστά που κυμαίνονται στο 1% ή και χαμηλότερα. Το 2015 πέτυχε να λάβει ποσοστό 3,8% το οποίο και αποτελεί σημαντική άνοδο, δεν καταφέρνει όμως να το διατηρήσει και το 2017 επιστρέφει στο 1,6%. Το 2019 έλαβε 2,7% σημειώνοντας άνοδο αλλά παραμένοντας σε χαμηλό επίπεδο. Οι χαμηλές του επιδόσεις μπορούν εν μέρει να αποδοθούν στο πλειοψηφικό σύστημα που εφαρμόζει η Αγγλία.

### Ιρλανδία

Το Πράσινο κόμμα της Ιρλανδίας ιδρύθηκε το 1981 ως “Οικολογικό Κόμμα” και από το 1987 έχει λάβει το όνομα “Green Party”. Με την εξαίρεση του 2011 από το 1989 βρίσκεται σταθερά στο Εθνικό

51 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge



Κοινοβούλιο. Ανήκει ιδεολογικά στην κεντροαριστερά και χρησιμοποιεί σύστημα αναλόγικης εκπροσώπησης. Η παρουσία του στη χώρα ουδέποτε υπήρξε σημαντική.

Το 1989 κέρδισε την πρώτη του έδρα στο Κοινοβούλιο και κατάφερε να επεκτείνει την αντιπροσώπευσή του, ωστόσο δεν κατάφερε να ξεπεράσει το όριο του 5% καθώς έλαβε μόλις 0,6%.

Το 2007 πέτυχε να εξασφαλίσει 6 έδρες το οποίο του επέτρεψε να συμμετάσχει την Κυβέρνηση. Ωστόσο σε συνδυασμό με τη σοβαρή οικονομική κρίση η κυβερνητική συμμετοχή αποδείχτηκε μάλλον καταστροφική για του Ιρλανδούς Πράσινους. Το σύστημά της είναι *πολυκομματικό*.

Την επόμενη δεκαετία τα ποσοστά του αυξάνονται αν και όχι ιδιαίτερα σημαντικά φτάνοντας έως το 2,7%. Από το 2000 έως το 2010 σημειώνει περαιτέρω άνοδο φτάνοντας το 4,69% το 2007. Το 2011 είναι η μόνη εκλογική αναμέτρηση που δεν εξασφάλισε στους Ιρλανδούς Πράσινους έδρα στο Κοινοβούλιο. Το 2020 ωστόσο λαμβάνει ποσοστό 7,1% το οποίο είναι και το υψηλότερο έως τώρα για το περιβαλλοντικό κόμμα της Ιρλανδίας και είναι χαρακτηριστικό της γενικότερης ανόδου των Πράσινων κομμάτων στην Ευρώπη.

## Νορβηγία

Το 1988 ιδρύεται το κεντροαριστερό MDG (Enviroment Party The Greens) το οποίο ωστόσο κέρδισε έδρες μόλις το 2013. Τα ποσοστά του κυμαίνονταν πολύ χαμηλά: από 0,1% έως 0,3%. Από το 2013 τα ποσοστά του αυξήθηκαν ακολουθώντας την ανοδική τάση των Πρασίνων στην Ευρώπη και συγκεκριμένα πέτυχε 2,8% καταφέροντας για πρώτη φορά να κερδίσει έδρες, κατόπιν 3,2% το 2017 και 3,9% το 2021.<sup>52</sup> Χρησιμοποιεί σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης και το όριο εισόδου είναι 4% στις εθνικές εκλογές.

## Δανία

Η Δανία διαθέτει ένα άκρως πολυκομματικό σύστημα.

Το De Gronne δημιουργήθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1980 (ήταν επίσης ιδρυτικό μέλος του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος από το οποίο ωστόσο εκδιώχθηκε το 2008). Τοποθετείται ιδεολογικά στο χώρο της αριστεράς. Το κόμμα διαλύθηκε το 2014 και το νέο Πράσινο Κόμμα πήρε το όνομα “The

---

52 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge

Alternative”. Στις εκλογές του 2015 έλαβε 4,8% ενώ σε αυτές του 2019 3%.

Το Socialist People’s Party (SF) επίσης περιλαμβάνει στο λόγο του περιβαλλοντικά θέματα και τα ποσοστά του κυμαίνονται από 5% λίγο πάνω από το 10%. Διατυπώνει επιφυλάξεις σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τοποθετείται ιδεολογικά στο χώρο της αριστεράς.

Χρησιμοποιεί αναλογικό σύστημα εκπροσώπησης με χαμηλό όριο εισόδου (2%) στο Κοινοβούλιο.<sup>53</sup>

## Σουηδία

Στη Σουηδία το Πράσινο κόμμα ιδρύθηκε το 1981. Το Πράσινο κόμμα της Σουηδίας είναι το Miljöpartiet de Grona και τοποθετείται στο χώρο της κεντροαριστεράς<sup>54</sup>. Ιδρύθηκε το 1981 και εισήλθε για πρώτη φορά στο Κοινοβούλιο το 1988. Το 1991 έμεινε εκτός του εθνικού Κοινοβουλίου αλλά το 1994 πέτυχε να εισέλθει και πάλι και εκ τότε έχει παραμείνει. Στη Σουηδία διάφοροι παράγοντες συνετέλεσαν στο να δημιουργηθεί χώρος για την ανάπτυξη του Πράσινου Κόμματος. Αρχικά οι σοσιαλδημοκράτες δεν τήρησαν την υπόσχεσή τους περί μη χορήγησης άδειας για πυρηνικούς αντιδραστήρες και μετά από αυτό το γεγονός αποδείχτηκε ότι πολλοί Σουηδοί ήταν ιδιαίτερα επιφυλακτικοί σε σχέση με την πυρηνική ενέργεια.

Ωστόσο η πρώτη εκλογική προσπάθεια του σουηδικού Πράσινου κόμματος δεν έλαβε χώρα τότε αλλά το 1982, όταν οι περισσότερες ανησυχίες για το περιβάλλον ήταν ασαφείς. Οι Σουηδοί “Πράσινοι” αρχικά τοποθετήθηκαν στο κέντρο, αρνούμενοι το διαχωρισμό αριστερά-δεξιά. Το 1983 οι Πράσινοι της Σουηδίας για πρώτη φορά εκλέγουν δύο βουλευτές στο Εθνικό Κοινοβούλιο, επιτυχία η οποία συνεχίστηκε και το 1987 με ποσοστό 4% και δύο έδρες. Το Πράσινο Κίνημα αποφάσισε να ιδρύσει το Green League επίσης το 1987. Στις πρώτες εκλογές στις οποίες συμμετείχε το 1982 και το 1985 το ποσοστό το οποίο έλαβε ήταν κοντά στο 1,5%. Στη Σουηδία η σύνδεση μεταξύ περιβαλλοντικού θέματος και υποστήριξης στο Πράσινο κόμμα είναι ξεκάθαρη. Το ποσοστό των πολιτών που έκριναν το περιβαλλοντικό θέμα ως σημαντικό αυξήθηκε, γεγονός που έγινε ορατό με την εκλογική επιτυχία του 1988. Τρία χρόνια μετά ωστόσο το ενδιαφέρον για το περιβάλλον είχε μειωθεί στο μισό.

## Φινλανδία

---

53 .Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge σελ.221-227

54 Manifesto data

Στη Φινλανδία το “Vihreat de Grona” ιδρύθηκε το 1987, ωστόσο ήδη από το 1983 είχε καταφέρει να εκλεγούν 2 βουλευτές του. Είναι ένα κόμμα το οποίο θεωρείται *κεντροαριστερό*.<sup>55</sup><sup>56</sup> Το φινλανδικό Πράσινο κόμμα το οποίο ιδρύθηκε τη δεκαετία του 1980 είχε μία σταθερή αν και αργή ανοδική πορεία από το 1983, οπότε κέρδισε την πρώτη του θέση στο Κοινοβούλιο. Από το 1995 συμμετέχει σταθερά στην Κυβερνητική συμμαχία.

Το 1995 έγινε το πρώτο κόμμα στην Ευρώπη που συμμετείχε στο Υπουργικό Συμβούλιο σε κρατικό επίπεδο. Αυτή τη στιγμή το φινλανδικό Πράσινο κόμμα διαθέτει 20 μέλη στο Κοινοβούλιο και 3 Υπουργούς στην Κυβέρνηση.

Το “Vihrea liitto” συμμετείχε στην Κυβέρνηση εκτός από το 1995 και το 1999. Ωστόσο το 2002 καθώς η Κυβέρνηση αποφάσισε με οριακή πλειοψηφία για την κατασκευή πέμπτου πυρηνικού αντιδραστήρα, αποχώρησε από την Κυβέρνηση προκειμένου να μη θεωρηθεί ότι συναινεί. Το 2003 μετά την εκλογική του επιτυχία, δεν κλήθηκε να συμμετάσχει στην Κυβέρνηση συνασπισμού. Η στάση του κόμματος ήταν πάντα πιο “ρεαλιστική” και μετριοπαθής από αυτή των Πρασίνων άλλων χωρών, ωστόσο ήταν ιδιαίτερα σκεπτικοί ως προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, σε αντίθεση πχ. με τους Γερμανούς Πράσινους.

Αναλυτικά με βάση τον πίνακα των εκλογικών αποτελεσμάτων εκλέχτηκε για πρώτη φορά στο εθνικό Κοινοβούλιο το 1983 (με 1,7%) επιτυχία η οποία ήταν η πρώτη για τις σκανδιναβικές χώρες.<sup>57</sup> Από το 1991, οπότε και μία απόπειρα συνεργασίας απέτυχε είναι το μεγαλύτερο από τα “μικρά” κόμματα της Φινλανδίας. Το ποσοστό πολύ γρήγορα αυξάνεται σημαντικά από την εκλογική αναμέτρηση του 1987 όπου έφτασε το 4%. Σε όλες τις επόμενες εθνικές εκλογές που έλαβαν χώρα έως και σήμερα οι Φινλανδοί Πράσινοι διανύουν μία σταθερά ανοδική πορεία με εξαίρεση τις εκλογές του 1995 (αν και επιτυγχάνεται η πρώτη συμμετοχή τους σε Κυβέρνηση) και του 2011 όπου παρουσίασαν μικρή μείωση σε σχέση με την προηγούμενη εκλογική αναμέτρηση (0,3% στην πρώτη, 1,3% στη δεύτερη). Το 2002 αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν από την Κυβέρνηση (λόγω της κατασκευής νέου πυρηνικού αντιδραστήρα), ωστόσο το 2007 συμμετείχαν σε αυτήν και πάλι. Στις εκλογές του 2019 πέτυχαν το υψηλότερο ποσοστό τους έως τώρα (11,5%) το οποίο τους κατατάσσει στα πλέον επιτυχημένα Πράσινα ευρωπαϊκά κόμματα.

---

55Bolin, Niklas (2016), “Green parties in Finland and Sweden. Successful cases of the North?”, στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe* Λονδίνο: Routledge: σελ. 158-176

56 Manifesto data

57 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge, σελ. 240-247

Ολλανδία

Στην Ολλανδία το πρώτο κόμμα που υιοθετούσε μεταϋλιστικές αξίες ιδρύθηκε το 1966 και ονομαζόταν “Democrats 66”, ήταν *κεντρώο* και υποστήριζε αρκετά προοδευτικές θέσεις. Το 1989 ιδρύθηκε το κεντροαριστερό με επίσης προοδευτικές και αριστερές θέσεις “Green Left”, από 4 αριστερά κόμματα. Το 1989 και το 1994 τα εκλογικά αποτελέσματα ήταν απογοητευτικά, ωστόσο στις επόμενες εκλογές του 1998 και 2002 ήταν πολύ ενθαρρυντικά. Στην Ολλανδία δεν μπόρεσε να καθιερωθεί ένα αποκλειστικά Πράσινο κόμμα ως βασικός πολιτικός δρών. Το γεγονός αυτό ίσως φαίνεται αρχικά παράδοξο καθώς διαθέτει ένα ευνοϊκό εκλογικό σύστημα για τα μικρά κόμματα, αλλά και μία δεξαμενή από πιθανούς ακολούθους. Για την ακρίβεια έχει το πιο αναλογικό από τα εκλογικά συστήματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ένα κόμμα για να εισέλθει στη Βουλή χρειάζεται περίπου 0,7%.

Παρά την εκλογική τους άνοδο παραμένουν ένα “επιφανειακό” Πράσινο κόμμα το οποίο δυσκολεύεται να αναπτυχθεί στο εκλογικό κλίμα της Ολλανδίας.

Η Ολλανδία αυτή τη στιγμή διαθέτει δύο περιβαλλοντικά κόμματα: ένα μικρό το De Groenen και το Groenlinks<sup>58</sup> το οποίο είναι μεγαλύτερο. Από το 1998 δεν συμμετέχουν σε εκλογές. Παρά το ευνοϊκό εκλογικό σύστημα και τη μεγάλη δεξιάμενη πιθανών υποστηρικτών, οι Πράσινοι της Ολλανδίας, δεν έχουν καταφέρει να καθιερωθούν ως σημαντικοί πολιτικοί δρώντες.

### **Ο προσδιορισμός των κομμάτων ως “Πράσινων”**

Ο πιο απλός τρόπος για να προσδιοριστούν τα κόμματα ως “Πράσινα” και να συμπεριληφθούν στην οικογένεια των κομμάτων που εξετάζεται είναι με βάση το όνομά τους ή τη συμμετοχή τους σε μια διεθνή ομοσπονδία κομμάτων. Ωστόσο αυτή η μέθοδος δεν είναι απόλυτα ασφαλής καθώς όπως επισημαίνεται από τους Mair και Mudde (1998) αν και παρουσιάζει το πλεονέκτημα της εύκολης εφαρμογής και της αποδοχής του αυτοπροσδιορισμού, εμπεριέχει κινδύνους. Συγκεκριμένα, δεν είναι όλα τα κόμματα συνδεδεμένα με έναν διακρατικό όμιλο και ακόμη οι ετικέτες μπορεί να καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ιδεολογικών ρευμάτων. Επιπρόσθετα, υπάρχει το ενδεχόμενο ορισμένα κόμματα να

---

58 Delwit, Pascal. & Close, Caroline (2019), “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe. Λονδίνο: Routledge: σελ242

ταυτίζονται με μια ιδεολογία ωστόσο να αποφύγουν να την αναφέρουν στο όνομά τους. Εστιάζοντας σε δύο ετικέτες (“πράσινα” και “κόμματα”) μπορεί να μας διαφύγουν πολλά κόμματα από το ίδιο ιδεολογικό φάσμα που αποφάσισαν να υιοθετήσουν άλλες ονομασίες. Η “πράσινη” ετικέτα αρκετά συχνά απορρίπτεται προς όφελος άλλων όπως βιώσιμες, περιβαλλοντικές, οικολογικές ή ακόμα και προοδευτικές ή εναλλακτικές. Ακόμη και ο όρος κόμμα κάποιες φορές δεν χρησιμοποιείται και προτιμώνται άλλοι όροι όπως “οργάνωση”, “φόρουμ”, “κίνημα” κ.λπ. Χρειάζεται επομένως προσοχή ώστε να μην αποκλειστούν από την καταγραφή κόμματα τα οποία ανήκουν στην “πράσινη” οικογένεια και αντίστοιχα να μη συμπεριληφθούν άλλα των οποίων τα προγράμματα και οι θέσεις ανήκουν σε άλλη πολιτική οικογένεια. <sup>59</sup>

Για την ταξινόμηση υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις. Η ταξινόμηση των κομμάτων με βάση την προέλευσή τους είναι ένα σημαντικό κριτήριο που προσδιορίζεται από τους Mair και Mudde (1998). Οι Mair και Mudde αναφερόμενοι σε μελέτη των Lipset και Rokkan (1967, 2008) προτείνουν αυτή να γίνεται με βάση τέσσερις διαστάσεις συνδέοντας τα κόμματα με την σύγκρουση από την οποία προήλθαν. Βάσει αυτής της θεωρίας τα κόμματα από τα οποία προήλθαν από μία συγκεκριμένη δομική σύγκρουση η οποία δίχασε την κοινωνία, θα δουν στη συνέχεια αυτό να αντικατοπτρίζεται στην κοινωνιολογική τους σύνθεση. Ωστόσο όπως αναφέρει ο Da Waele (2004) η προσέγγιση αυτή αναπτύχθηκε για το δυτικοευρωπαϊκό πλαίσιο και η δυνατότητα εφαρμογής της στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη δεν είναι καθόλου αυτονόητη. Επιπλέον η προσέγγιση αυτή δεν λαμβάνει υπόψη αλλαγές και ανακατατάξεις. Εφαρμοζόμενη στα κόμματα των Πρασίνων είναι ακόμα περισσότερο αμφισβητήσιμη καθώς τα Πράσινα Κόμματα εμφανίστηκαν μετά την ανάπτυξη της θεωρίας.<sup>60</sup>

### Ο μεταυλισμός

Προκειμένου να διαπιστωθεί η ενδεχόμενη μετατόπιση των Πρασίνων προς την κεντροαριστερά, είναι σημαντικό να γίνει αναφορά στη θεωρία του μεταυλισμού και των νέων κοινωνικών κινημάτων από τα οποία αναδείχθηκαν και οι Πράσινοι.

Οι Πράσινοι πρεσβεύουν τον μεταυλισμό και βασίζονται σε αυτόν μέρος της θεωρίας τους, ωστόσο η στάση τους απέναντι στην αριστερά διαφέρει σημαντικά.

---

<sup>59</sup> Van Haute Emily (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe Λονδίνο: Routledge: σελ. 315-323

<sup>60</sup> Van Haute Emily (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe Λονδίνο: Routledge: σελ. 315-323

Όπως αναπτύχθηκε η άποψη του μεταυλισμού *κυρίως από τον Inglehart* η εμφάνιση των νέων κινημάτων οφείλεται στην ανάδυση νέων αξιών και αναγκών που διαφοροποιείται αισθητά ακόμα και αν δεν τάσσεται ενάντια στα υλιστικά πρότυπα της βιομηχανικής κοινωνίας. Συνοπτικά, όταν οι βιοσυντηρητικές ανάγκες ικανοποιούνται και αυτό θεωρείται δεδομένο, τότε οι άνθρωποι αρχίζουν να επιζητούν την ικανοποίηση ανώτερων αναγκών. Καθώς οι ανάγκες αυτές δεν ικανοποιούνται, τα άτομα τείνουν να τους δίνουν ακόμη μεγαλύτερη αξία.

Ο Offe ασκεί κριτική στον Inglehart, ο οποίος αναφέρει ότι η εμφάνιση των νέων κινημάτων δεν οφείλεται τόσο στην εμφάνιση νέων αξιών και αναγκών, αλλά αντίθετα στο γεγονός ότι οι ανάγκες που ήδη υπάρχουν κατά κάποιον τρόπο απειλούνται από τις δομικές δυσλειτουργίες του συστήματος. Ερώτημα ακόμη προκύπτει από τις θέσεις του Inglehart σχετικά με το κατά πόσο το μεταυλιστικό φαινόμενο είναι μόνιμο ή παροδικό.

Ο Inglehart ωστόσο έχει δείξει ότι οι μεταυλιστικές αξίες διατηρούνται και σε περίοδο οικονομικής κρίσης. Πρόκειται περί επιβεβαίωσης της θέσης *περί μη αντιστρεψιμότητας των αξιακών προσανατολισμών* οι οποίοι θεμελιώνονται κατά τα διαμορφωτικά χρόνια.

Ο Abraham Maslow είχε επηρεαστεί από την υπαρξιακή φιλοσοφία και ανέπτυξε τη θεωρία περί ανθρωπίνων αναγκών. Με βάση τη θεωρία του χαμηλά στην πυραμίδα βρίσκονται οι βασικές ανάγκες (τροφή-ένδυση-ξεκούραση) και υψηλότερα συναντάμε τις ανώτερες τις οποίες και ονομάζει “αναπτυξιακές”.

Στη συνέχεια ο Ronald Inglehart ανέπτυξε τη θεωρία του για τον μεταυλισμό βασισμένος στη θεωρία του Maslow, διατυπώνοντας δύο εξίσου σημαντικές υποθέσεις: της έλλειψης και της κοινωνικοποίησης. Ερμηνεύοντας τη θεωρία του Inglehart όσο οι βασικές ανάγκες όπως η τροφή και η ένδυση δεν ικανοποιούνται, θα έχουν προτεραιότητα έναντι των μεταυλιστικών, όπως η αυτοεκτίμηση και η αισθητική. Μόλις η επιβίωση θεωρηθεί δεδομένη, τότε οι άνθρωποι δίνουν έμφαση στα μη υλικά αγαθά.

Ο Inglehart *ερμήνευσε το περιβαλλοντικό κίνημα* ως το αποτέλεσμα της ωρίμανσης μιας γενιάς η οποία είχε μεγαλώσει με οικονομική ευμάρεια και ειρήνη και επιζητούσε πλέον να καλύψει ανάγκες μεταυλιστικές. Καθώς ένα σημαντικό ποσοστό ανθρώπων δίνει έμφαση στις μεταυλιστικές αξίες τα ζητήματα που βρίσκονται στο επίκεντρο του πολιτικού λόγου μεταβάλλονται. Στην ημερήσια διάταξη της πολιτικής εμφανίζονται πλέον θέματα που αφορούν σε μη οικονομικές αξίες, όπως είναι το περιβάλλον και τα δικαιώματα των γυναικών. Οι εκβιομηχανισμένες κοινωνίες διακρίνονται από

συρρίκνωση της βιομηχανικής εργατικής τάξης και μεγέθυνση των νέων μικροαστικών στρωμάτων λόγω της ανόδου του τομέα των υπηρεσιών, της τεχνολογίας κλπ. Αντίστοιχα συνοδεύονται από σημαντική άνοδο του μορφωτικού επίπεδου και την έξοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας. Στα νέα κοινωνικά κινήματα στα οποία περιλαμβάνεται και το Πράσινο συμμετέχουν ακόμα άνεργοι, νοικοκυρές, συνταξιούχοι αλλά και τεχνίτες, αγρότες και καταστηματάρχες, πολίτες δηλαδή που δεν ανήκουν ακριβώς ούτε στο “κεφάλαιο” ούτε στην “εργασία”.<sup>61</sup>

Επιπρόσθετα, οι χώρες με υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα ευνοούν περισσότερο την ανάπτυξη των Πράσινων κομμάτων καθώς τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα κινητοποιούνται περισσότερο για ατομικά ενδιαφέροντα όπως η εύρεση εργασίας, η αναζήτηση καλύτερης αμοιβής ή η φορολογία. Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα είναι η Ελλάδα.

Οι πολίτες οι οποίοι θεωρούν την οικονομική τους ασφάλεια και σταθερότητα εν πολλοίς δεδομένη, είναι πιο πιθανό να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με ζητήματα όπως είναι η καταστροφή του περιβάλλοντος.

Ακόμη έμφαση δίνεται στον μη ταξικό χαρακτήρα του οικολογικού κινήματος από τα περισσότερα περιβαλλοντικά κόμματα, καθώς θεωρείται ότι το σύστημα με τους υπάρχοντες θεσμούς μπορεί να επαναφέρει το περιβάλλον στην παλαιότερη κατάσταση, πρόκειται δηλαδή για ένα είδος “Πράσινου καπιταλισμού”.

Σημαντικές είναι και οι διαφορές μεταξύ της “ρηχής” και της λιγότερο δημοφιλούς “βαθιάς” οικολογίας. Η πρώτη συνδέει την οικολογία με την οικονομική ευμάρεια, ενώ η δεύτερη αντιμετωπίζει την προστασία του περιβάλλοντος ως *αυταξία*. Οι υποστηρικτές της δεύτερης απορρίπτουν κατά κανόνα την τακτική της “ιδεολογικής υποχώρησης”, προκειμένου να επιτευχθούν καλύτερες εκλογικές επιδόσεις.<sup>62</sup> Η επικράτηση της “ρηχής” οικολογίας συνδέεται με την ιδεολογική μετατόπιση των Πρασίνων προς το Κέντρο, καθώς μεταξύ άλλων οι υποστηρικτές της “βαθιάς” υιοθετούν ακτιβιστική δράση και δεν αποδέχονται τις συμμαχίες με “συμβατικά” κόμματα.

## ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ: 1970-2021

---

61. Delwit, Pascal. & Close, Caroline (2019), “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe Λονδίνο: Routledge

62 Naess, A., (2008), “The shallow and the deep, long range ecology movement”, στο Attfeld Robin (επιμ.) The ethics of the environment, Λονδίνο: Routledge

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται τα εκλογικά ποσοστά των περιβαλλοντικών κομμάτων για το σύνολο των εθνικών εκλογών που έλαβαν χώρα στις 29 χώρες οι οποίες εξετάζονται για την περίοδο 1970-2021. Στους πίνακες αυτούς είναι ευδιάκριτες οι σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών, η άνοδος αλλά και η πτώση τους, αλλά και οι διαφορές που εντοπίζονται μεταξύ των Πράσινων κομμάτων στην ίδια χώρα σε περιπτώσεις και διακρίνεται η ικανότητά τους να διατηρήσουν την παρουσία και τα εκλογικά τους ποσοστά σταθερά. Η εκλογική άνοδος η οποία παρουσιάζουν οδήγησε στην μετατόπισή τους προς την κεντροαριστερά, την υιοθέτηση μετριοπαθέστερων πολιτικών θέσεων καθώς και την απομάκρυνση από τα κοινωνικά κινήματα και τον ακτιβισμό; Η συμμετοχή στα εθνικά Κοινοβούλια και τις Κυβερνήσεις τους ωθεί προς την υιοθέτηση λιγότερο ριζοσπαστικών θέσεων, ιδιαίτερα σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση;

Η παρατήρηση των εκλογικών αποτελεσμάτων είναι σημαντική προκειμένου να διαπιστωθεί αν η εκλογική άνοδος συσχετίζεται με την υιοθέτηση μετριοπαθέστερων θέσεων που απομακρύνονται από την αριστερά, κατατάσσοντας τους στα κόμματα της κεντροαριστεράς χωρίς ωστόσο να απωλέσουν όλα τα στοιχεία που τους διακρίνουν και διαμορφώνοντας εν τέλει μία “Πράσινη κεντροαριστερά”. Δημιουργείται μία νέα κομματική οικογένεια η οποία υιοθετεί πολλές από τις θέσεις της σοσιαλδημοκρατίας χωρίς όμως να χάνει το στοιχείο που τη διακρίνει, την τοποθέτηση δηλαδή του περιβάλλοντος στο επίκεντρο του πολιτικού της λόγου.



### **Λίστα “Πράσινων” κομμάτων στην Ευρώπη: 1970-20210**

- 1.Αγγλία : Green Party of England and Wales /Scottish Green Party/Green Party of Northern Ireland
- 2.Αυστρία;Die Grünen – Die Grüne Alternative/Vereinten Grünen Österreichs/ Alternative Liste/ Österreichs/Bürgerinitiative Parliament
- 3.Βέλγιο:Ecolo/Agalev
- 4.Βουλγαρία:Zelenite και Ecoglanost/Zelena Partija Bulgaria
- 5.Γαλλία : Europe Écologie – Les Verts /Les Alternatifs/
- 6.Γερμανία:Bündnis 90/Die Grunen
- 7.Δανία:De Grønne/sf
- 8.Ελλάδα: Οικολόγοι Πράσινοι
- 9.Εσθονία:Erakond Eestimaa Rohelised
- 10.Ιρλανδία:Comhaontas Glas
- 11.Ιταλία: Federazione dei Verdi
12. Ισπανία:Equo/Confederation de la Verde/Alternative Verda/ Iniciativa per Catalunya Verds
- 13.Κροατία:OraH/HSZ /ZS/Zeleni HR
- 14.Κυπρός: ΚΟΠ (Κίνημα Οικολόγων Περιβαλλοντιστών)
- 15.Λετονία:Latvijas Zala Partija
- 16.Λιθουανία: LZP/LVZS
- 17.Λουξεμβούργο: DG
- 18.Μάλτα: AD
- 19.Νορβηγία: MDG
- 20.Ολλανδία: Groenlinks/Die Groenen

- 21.Ουγγαρία:LMP/MZP/ZB
- 22.Πολωνία: Zieloni/Fe
- 23.Πορτογαλία: PEV
- 24.Ρουμανία :PV/FER/MVDA
- 25.Σλοβακία:Strana Zelených και Slovenska Zelena Alternative

26.Σλοβενία :SMS-Zeleni/ZS/TRS/ZESS/ZA

27.Σουηδία :MG

28.Τσεχία:Strana Zelených

29.Φινλανδία:Vihreä Liitto <sup>63</sup>

---

63 Van Haute Emily (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe  
Λονδίνο: Routledge, σελ. 317-318

Πίνακας 1: Αποτελέσματα εθνικών εκλογών 1970-1998 Ελλάδα-Ιταλία-Ισπανία-Κύπρος-Μάλτα-Πορτογαλία

	ΕΛΛΑΔΑ	ΙΤΑΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΚΥΠΡΟΣ	ΜΑΛΤΑ	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ
1970						
1971						
1972		-				
1973						
1974	-				-	
1975						-
1976		-				-
1977	-		-		-	
1978						
1979		-	-		-	-
1980						-
1981	-			-		
1982			-			
1983		-				-
1984						
1985	-			-		-
1986			0,2%			
1987		-			-	-
1988						
1989	-		0,8%			
1990	0,77% και 0,8%					
1991				-		8,8%
1992		2,8%			1,7%	

1993	0,8%		0,8%	-		
1994		2,7%				
1995						8,6%
1996	0,29%	2,5%	0,3%	1	1,5%	
1997						
1998					1,2%	

Πίνακας 2: Αποτελέσματα εθνικών εκλογών 1999-2021 Ελλάδα-Ιταλία-Ισπανία-Κύπρος-Μάλτα-Πορτογαλία

	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΙΤΑΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΚΥΠΡΟΣ	ΜΑΛΤΑ	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ
1999							9.00%
2000	0,05%	0,05%		0,5%			
2001			2,2%		1,98%		
2002							7.00%
2003						0,7%	
2004	1,05%			42,6% *(συνεργασία )			
2005							7,8%
2006			2,1%		1,95%		
2007							
2008			-	0,2%		1,3%	
2009							7,9%
2010							
2011				6,9% (συνεργασία)	2,21%		8,1%
2012	2,93%						
2013	-	-	-			1,8%	
2014							
2015	-	-		20,7%(με Podemos)			7,6% με United Left
2016				21,2%(με podemos)	4,8%		
2017						0,8%	

2018			-				
2019	-	-		14,3% (podemos)			27,4 % (Civic Coalition)
2020							
2021					4,4%		

64

### Ελλάδα

Τα ποσοστά των Πρασίνων στην *Ελλάδα*, βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, κάτω από 1%. Μόνη εξαίρεση αποτέλεσε το 2,93% που σημειώνεται στον πρώτο γύρο των εθνικών εκλογών του 2012 το οποίο τους έφερε πολύ κοντά στην είσοδο στο Εθνικό Κοινοβούλιο<sup>65</sup> για πρώτη φορά στην ιστορία τους. Η άνοδος αυτή ωστόσο δεν συνεχίστηκε τόσο στον επόμενο γύρο των εκλογών, όσο και τα αμέσως επόμενα χρόνια στη διάρκεια των οποίων ουσιαστικά σχεδόν εξαφανίζονται.

### Στην Ιταλία

Κατά τις δεκαετίες του 1970 και του 1980 οι Πράσινοι δεν έχουν καμία παρουσία. Το 1992 πετυχαίνουν ποσοστό 2,8%, το οποίο και δεν έπεσε κάτω από το 2% μέχρι και το 2006. Από το 2006 έως και σήμερα η παρουσία τους είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη.

### Το Πράσινο κόμμα της Κύπρου

Είναι αρκετά συντηρητικό και έως και το 2000 δεν είχε ουσιαστική παρουσία.

Το 1996 πέτυχε ποσοστό 1% και δεν κατάφερε να μπει στη Βουλή. Στις εκλογές του 2001 έλαβε ποσοστό 1,98% το οποίο και διατήρησε στις επόμενες εκλογές του 2006. Στις εκλογές του 2003 υποστήριξε το Δημοκρατικό Κόμμα και το 2006 εξέλεξε και πάλι ένα βουλευτή. Το 2007 υποστήριξε και πάλι το Δημοκρατικό Κόμμα το οποίο ωστόσο αποκλείστηκε από το δεύτερο γύρο και στον

64 European electoral database/Parties and elections/Siaroff A. (2018), Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945

65 Close, Caroline & Pascal, D.(2016), “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe  
Λονδίνο: Routledge, σελ.248

επαναληπτικό υποστήριξε το ΑΚ.ΕΛ. όπως και το 2011, οπότε και σημείωσε μικρή άνοδο.

Στις εκλογές του 2016 σημειώνει αξιοσημείωτη άνοδο φτάνοντας στο 4,8 %.

Το 2013 οι προσπάθειες να εκπροσωπηθεί ο μεσαίος χώρος από έναν υποψήφιο στην Κύπρο δεν απέδωσαν.

Το 2014 εισήλθε στη Βουλή αυξάνοντας πολύ σημαντικά τα ποσοστά του και για πρώτη φορά στην ιστορία του εξέλεξε δύο βουλευτές με το μεγαλύτερο ποσοστό να επιτυγχάνεται στη Λευκωσία.

Το 2018 οι Πράσινοι της Κύπρου αποφάσισαν να υποστηρίξουν το Νικόλα Παπαδόπουλο ο οποίος δεν πέτυχε να περάσει στο δεύτερο γύρο, στον οποίο τα μέλη των Πρασίνων αποφάσισαν να επιλέξουν την ψήφο κατά συνείδηση.

Το 2021 σημειώνει μία μικρή πτώση λαμβάνοντας 4,4%, παρουσιάζοντας ωστόσο σταθερότητα.

Το 1996 ιδρύθηκε το οικολογικό-περιβαλλοντικό κίνημα το οποίο μετονομάστηκε το 2016 σε “Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών”.

## Μάλτα

Τα ποσοστά των Πρασίνων στις εθνικές εκλογές κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Έως το 1990 δεν έχουν καθόλου παρουσία. Στις εκλογές του 1996 και 1998 το ποσοστό του κόμματος μειώθηκε περαιτέρω. Το 2003, χρονιά κατά την οποία το Democratic Alternative διεξήγαγε καμπάνια υπέρ του “ναι” στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις εκλογές έλαβε μόλις 0,7%. Γενικά παραμένει καθηλωμένο σε πολύ χαμηλά ποσοστά εν μέρει λόγω του πολύ μικρού μεγέθους των εκλογικών περιφερειών.<sup>66</sup> Το 2008 κατάφερε να αυξήσει το ποσοστό του και στις εθνικές εκλογές πετυχαίνοντας ποσοστό 1,31%. Το 2013 αυξάνει το ποσοστό του περαιτέρω σε 1,8%. Το 2017 ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με το Εθνικιστικό Κόμμα για ένα συνασπισμό που θα είχε το όνομα “Ουρανιο Τόξο” οι οποίες όμως διακόπηκαν όταν τελικά απορρίφθηκε από το κόμμα των Εθνικιστών.

## Στην Ισπανία

---

<sup>66</sup> Close, Caroline & Pascal, D.(2016), “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe  
Λονδίνο: Routledge, σελ.248

Το “Los Verdes” ιδρύθηκε το 1984 μετά από μακρά και πολύπλοκη διαδικασία και για 15 χρόνια λάμβανε πολύ χαμηλά ποσοστά αν και το 2004 εξασφάλισε 2 έδρες στο εθνικό Κοινοβούλιο.<sup>67</sup> Το Οικολογικό κόμμα “Greens Equo” ιδρύθηκε το 2011 και στην πρώτη του συμμετοχή σε εκλογές, έλαβε ποσοστό 0,9% ενώ το 2015 συμμετείχε στο ψηφοδέλτιο των “Podemos” καταλαμβάνοντας έτσι τρεις έδρες από τις 350 του Ισπανικού Κοινοβουλίου. Διατήρησε τη συνεργασία αυτή έως και το 2019 όποτε και προέκυψαν διαφωνίες στο εσωτερικό του κόμματος. Το Πράσινο κόμμα της Καταλονίας συμμετέχει σε εκλογές από το 1988 λαμβάνοντας ποσοστά 6% - 9% και περίπου 10 έδρες στο Κοινοβούλιο της Καταλονίας.<sup>68</sup>

Οι “Πράσινοι” της Πορτογαλίας, μια “ιδιαίτερη” περίπτωση

Το PEV από την ίδρυση του το 1982 όπως προαναφέρθηκε είχε πολύ στενούς πολιτικούς δεσμούς με το Κομμουνιστικό Κόμμα<sup>69</sup> και τοποθετείται στο χώρο της αριστεράς. Σε όλες τις εθνικές εκλογές έχει συμμετάσχει σε συνεργασία με το Κομμουνιστικό Κόμμα Πορτογαλίας. Με εξαίρεση τις τελευταίες εκλογές στις οποίες δεν εκλέχτηκε κανένας βουλευτής, σε όλες τις προηγούμενες εκλογικές αναμετρήσεις από το 1987 κέρδιζαν δύο έδρες .

Πίνακας 3: Αποτελέσματα εθνικών εκλογών 1970-1989 Εσθονία-Κροατία-Λιθουανία-Λετονία-Ουγγαρία-Πολωνία-Τσεχία

	ΕΣΘΟΝΙΑ	ΚΡΟΑΤΙΑ	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	ΛΕΤΟΝΙΑ	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	ΠΟΛΩΝΙΑ	ΤΣΕΧΙΑ
1970							
1970							
1971							

67 Biorcio, Roberto (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe Λονδίνο: Routledge, σελ. 191

68 Biorcio, Roberto (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe Λονδίνο: Routledge: σελ 179-195

69 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge, σελ. 388

1972							
1973							
1974							
1975							
1976							
1977							
1978							
1979							
1980							
1981							
1982							
1983							
1984							
1985							
1986							
1987							
1988							
1989							

70

Πίνακας 4:Αποτελέσματα εθνικών εκλογών 1990-2008 Εσθονία-Κροατία-Λιθουανία-Λετονία-Ουγγαρία-Πολωνία-Τσεχία

	ΕΣΘΟΝΙΑ	ΚΡΟΑΤΙΑ	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	ΛΕΤΟΝΙΑ	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	ΠΟΛΩΝΙΑ	ΤΣΕΧΙΑ
1990			A		0,36%			-
1991							-	
1992	2,62%	-	0,1%					-
1993				10,7%			-	
1994					0,16%			
1995	Με το sk	-		6,36%				

70 European electoral database/Parties and elections/Siaroff, Alan (2018) *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge



1996			-					-
1997							-	
1998				2,5%	0,04%			1,1%
1999	-							
2000		-	-					
2001							-	
2002				9,5%	-			2,4%
2003	-	-						
2004			-					
2005							-	
2006				16,7%	-			6,3%
2007	7,1%	-	-				-	
2008			3,7% (coalition)					

71

Πίνακας 5 : Αποτελέσματα εθνικών εκλογών 2009-2021 Εσθονία-Κροατία-Λιθουανία-Λετονία-Ουγγαρία-Πολωνία-Τσεχία

	ΕΣΘΟΝΙΑ	ΚΡΟΑΤΙΑ	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ Α	ΛΕΤΟΝΙΑ	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	ΠΟΛΩΝΙΑ	ΤΣΕΧΙΑ
2009								
2010				20,1 % me zsz	7,5%	7,48%		2,4%
2011	3,8%	-		12,3%			0,16%	
2012			4,1%(coal.)					
2013								3,2%
2014				19,6%	5,3%	5,26%		
2015	0,9%	-					7,6 % με united left	
2016		-	22,5%(coal)	22,4%				
2017								1,5%

71 European electoral database/Parties and elections/Siaroff, Alan (2018) *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge

2018				9,91%	7,1%	17,06%		
2019	1,8%						27,4 %civic coalition	
2020		10,89% (συνασπισμός)	17,43%					
2021								0,99%

### Λετονία

Το LZP στην πρώτη του εκλογική μάχη έλαβε ποσοστό 1,2%.

Το 1998 δημιουργήθηκε μια συμμαχία του LZP με το Labor Party και το Christian Democratic Union το οποίο οδήγησε σε 2,3% και καμία έδρα. Το 2002 η συμμαχία αποδείχτηκε πιο επιτυχημένη. Το LZP συμμαχισε με το Latvian Farmers Union, η οποία κέρδισε 9,5% και 12 έδρες. Το 2006 έλαβε 16,7% σημειώνοντας σημαντική άνοδο. Το 2010 σημείωσε περαιτέρω άνοδο του ποσοστού: 20,1 με το ZZS

Η ανοδική πορεία συνεχίστηκε και το 2014 με 19,6% και 22 έδρες, ενώ το 2019 έλαβε 9,91%

### Το Πράσινο κόμμα της Εσθονίας

Το 1992 έλαβε ποσοστό 2,62%. Το 1995 συμμετείχε σε συνασπισμό με το SK.

Μέχρι το 2008 όποτε και έλαβε ποσοστό 3,8% δεν έχει καμία παρουσία, αλλά και πάλι δεν καταφέρνει να σταθεροποιηθεί. το 2015 παρουσιάζει σημαντική πτώση με ποσοστό μόλις 0,9 %, ενώ το 2019 κατάφερε να το αυξήσει κατά μία μονάδα<sup>72</sup>.

### Λιθουανία

Οι Πράσινοι (LZP) επίσης δεν έχουν σημαντική παρουσία. Το 1992 λαμβάνουν ποσοστό μόλις 0,1 % και έως το 2011 δεν έχουν καμία παρουσία και δεν λαμβάνουν μέρος σε εκλογικές αναμετρήσεις.

Το 2012 πετυχαίνουν ποσοστό 4,1%, το οποίο διατηρούν και το 2017 με μικρές απώλειες (3,2%). Το

<sup>72</sup> Close, Caroline & Pascal, D.(2016), “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe  
Λονδίνο: Routledge, σελ.252

2020 ωστόσο παρουσιάζουν μεγάλη πτώση και λαμβάνουν μόλις 1,6%.

#### Το Πράσινο πολωνικό κόμμα

Το Zieloni το οποίο ιδρύθηκε μόλις το 2003 δεν συμμετείχε ποτέ αυτόνομα σε εκλογές και μέχρι το 2010 δεν είχε καμία παρουσία. Οι Πράσινοι υμμετέχουν στις εκλογές του 2011 και λαμβάνουν το εξαιρετικά χαμηλό 0,16%.<sup>73</sup> Το 2015 συμμαχούν με το αριστερό κόμμα "United Left" και η συμμαχία λαμβάνει 7,6%. Το 2019 επαναλαμβάνουν την τακτική συμμαχίας αυτή τη φορά με το "Civic coalition" και λαμβάνουν 27,4%.

#### Στην Κροατία

Η Green List (ZL) ιδρύθηκε το 2005 και αργότερα συγχωνεύτηκε από το "Croatian Sustainable Development Party." Τα ποσοστά του είναι εξαιρετικά χαμηλά. Συμμετείχε στις εθνικές εκλογές του 2007 και του 2011 λαμβάνοντας ποσοστό 0,5%. Το 2014 συνεργάστηκε με το πρόσφατα ιδρυθέν κόμμα Orah και σταδιακά εξαφανίστηκε. Το Orah ή Green Alternative – Sustainable Development of Croatia ιδρύθηκε το 2013 και το Μάιο του 2014 πέτυχε ποσοστό κοντά στο 10%. Το 2015 έλαβε ποσοστό 1,74% και το 2016 0,78%.

Το 2020 συμμετείχε στις εκλογές σε συνασπισμό ο οποίος έλαβε 10,89%.

#### Στην Ουγγαρία

Το MZP το οποίο ιδρύθηκε το 1989, λαμβάνει πολύ χαμηλά ποσοστά και καμία έδρα. Το δεύτερο οικολογικό κόμμα της Ουγγαρίας το οποίο ονομάζεται LMP και χαρακτηρίζεται ως κεντροαριστερό ιδρύθηκε το 2009 και στις εκλογές του 2010 στις οποίες συμμετείχε κατάφερε να κερδίσει 16 έδρες

---

<sup>73</sup> Close, Caroline & Pascal, D.(2016), "Green parties and elections", στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe  
Λονδίνο: Routledge, σελ.247-249

από τις 386 με το εντυπωσιακό 7, 5%.<sup>74</sup> Το 2014 παρουσίασε μία μικρή μείωση του ποσοστού του (5, 26%). Το 2018 κατάφερε να επανέλθει στο ποσοστό του 2010. Το LMP (Politics can be different) δεν υιοθετεί στην ονομασία του ευθέως τον περιβαλλοντισμό και την οικολογία.

### Τσεχία

Στις εκλογές του 1998 λαμβάνει ποσοστό 1,1% το οποίο ωστόσο καταφέρνει να αυξήσει μέσα στη δεκαετία λαμβάνοντας 2,4% και 6,3%. Την τελευταία εικοσαετία τα ποσοστά του είναι αρκετά χαμηλά, με το υψηλότερο να σημειώνεται το 2013 (3,2%).

Πίνακας 6 : Αποτελέσματα εθνικών εκλογών Αυστρία-Βέλγιο-Γαλλία-Γερμανία-Ιρλανδία-Λουξεμβούργο-Αγγλία

	ΑΥΣΤΡΙΑ	ΒΕΛΓΙΟ	ΓΑΛΛΙΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	ΑΓΓΛΙΑ
1970							-
1970	-						
1971	-						
1972				-			
1973			-		-		
1974						-	1,8% και 0,7%
1975	-						
1976				-			
1977			-		-		
1978		0,78% ecole 0,9 %agalev					
1979	-					-	-
1980				1,5%			
1981		2,2% ecole 2,3%agalev	1,1%				
1982							

74 Close, Caroline & Pascal, D.(2016) “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe  
Λονδίνο: Routledge, σελ.252-255

1983	-			5,6%			-
1984						4,2%	
1985		2,5%ecolo 3,7% agalev					
1986			1,2%				
1987		2,6 %ecolo 4,5% agalev		8,3%	0,4%		0,3%
1988	4,8%		0,4%				
1989					0,6%	7,5	

<sup>75</sup>Πίνακας 7 : Αποτελέσματα εθνικών εκλογών 1990-2009 Αυστρία-Βέλγιο-Γαλλία-Γερμανία-Ιρλανδία-Λουξεμβούργο-Αγγλία

	ΑΥΣΤΡΙΑ	ΒΕΛΓΙΟ	ΓΑΛΛΙΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	ΑΓΓΛΙΑ
1990	4,8%			3,9%			
1991		5,1% Ecolo 4,9% Agalev					
1992					1,4%		0,5%GPE W
1993			4,1%				
1994	7,3%			7,3%		9,91	
1995	4,8%	4,4% Agalev 4 % Ecolo					
1996							
1997			3,7%		2,76%		0,2%
1998				6,7%			
1999	7,4%	7 % Agalev 7,4% Ecolo				9,08%	
2000							
2001							0,6%
2002	9,5%		6.00%	8,6%	3,8%		
2003		3,2% Ecolo					

<sup>75</sup> European electoral database/Parties and elections/Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge

		2,5% Agalev					
2004						11,6%	
2005							1.00%
2006	11,1%			8,1%			
2007		5,8% Ecolo 3,6% Agalev	3,3%		4,69%		
2008	10,4%						
2009				10,7%		11,7%	

Πίνακας 8 : Αποτελέσματα εθνικών εκλογών 2010-2021 Αυστρία-Βέλγιο-Γαλλία-Γερμανία-Ιρλανδία-Λουξεμβούργο-Αγγλία

	ΑΥΣΤΡΙΑ	ΒΕΛΓΙΟ	ΓΑΛΛΙΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	ΑΓΓΛΙΑ
2010		4,8% Ecolo 4,4% Groen					0,9%
2011					1,85%		
2012			5,5%				
2013	12,4%			8,4%		10,1%	
2014		3,3% Ecolo 5,3% Groen					
2015							3,8%
2016					2,76%		
2017	3,8%		4,3%	8,9%			1,6%
2018						15.00%	
2019	13,9%	6,14% Ecolo 6,1 % Groen					2,7%
2020					7,1%		
2021				14,8%			

## Αυστρία

Οι Πράσινοι έως το 1988 δεν έχουν παρουσία. Στις εκλογές του 1988 λαμβάνουν ποσοστό 4,8%, το οποίο και διατηρούν στο ακέραιο στις εθνικές εκλογές του 1992. Το 1994 παρουσιάζουν σημαντική άνοδο με το ποσοστό 7,3%, ωστόσο την επόμενη χρονιά επιστρέφουν και πάλι στο 4,8%. Από το 1999 πετυχαίνουν αξιόλογα ποσοστά (9%), με συνεχή άνοδο με 7,4% την χρονιά αυτή, 9,5% το 2002, 11,1% το 2006 και μία μικρή μείωση το 2008 με 10,4% παραμένοντας όμως σταθερά επιτυχημένοι. Το 2013 παρουσιάζουν αξιοσημείωτη άνοδο με ποσοστό 12,4%. Το 2017 σημειώνουν μία πολύ σημαντική πτώση και ποσοστό 3,8%. Το 2019 λαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό τους 13,9%, το οποίο είναι και από τα υψηλότερα που έχει επιτύχει ποτέ κόμμα Πρασίνων στην Ευρώπη από την εμφάνισή τους τη δεκαετία του 1970.<sup>77</sup>

## Το Πράσινο κόμμα του Βελγίου

Είναι ένα πιο τα πιο επιτυχημένα και σταθερά της Ευρώπης. Σε αυτό εκτιμάται ότι συμβάλλει το εκλογικό τους σύστημα το οποίο είναι ευνοϊκό προς τα μικρά κόμματα.<sup>78</sup> Λόγω του δίγλωσσου πληθυσμού του υπάρχουν δύο κόμματα Πρασίνων: το Ecolo και το Agalev.

Εμφανίζονται το 1978 λαμβάνοντας και τα δύο λίγο κάτω από 1%.

Το 1981 συνεχίζουν με περίπου και πάλι το ίδιο ποσοστό και συγκεκριμένα 2,2% το Ecolo και 2,3% το Agalev.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 το Ecolo διατηρεί το ποσοστό του το οποίο κυμαίνεται περίπου στο 2,5%, ενώ το Agalev το αυξάνει, αν και η αύξηση δεν είναι μεγάλη, φτάνοντας στα τέλη

76 European electoral database/Parties and elections/Siaroff, Alan (2018) *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge

77 Close, C. & Pascal, D., ο.π.: σελ.242

78 Cole, A., Doherty, Brian (1995), “Pas comme les autres -The French Greens at the crossroads” στο Richardson Dick και Rootes Chris (επιμ.) *Green challenge*. Routledge, Λονδίνο, σελ. 33-47

Close, Caroline & Pascal, D.(2016), “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe* Λονδίνο: Routledge, σελ.247

της δεκαετίας το 4,5%.

Στη δεκαετία του 1990 τα δύο κόμματα αυξάνουν τα ποσοστά τους και προκύπτει και μία διαφοροποίηση με την προηγούμενη δεκαετία, καθώς το Ecolo και το Agalev σταθερά επιτυγχάνουν το ίδιο περίπου ποσοστό.

Το 2003 σημειώνουν και πάλι μαζί μεγάλη πτώση αν και του Agalev το οποίο βρέθηκε στο 2,5% είναι μεγαλύτερη από αυτή του Ecolo.

Στις επόμενες εκλογές του 2007 και τα δύο κόμματα σημειώνουν άνοδο με το Ecolo και πάλι να λαμβάνει υψηλότερο ποσοστό κατά δύο μονάδες.

Την επόμενη δεκαετία ακολουθούν άλλες δύο εκλογικές αναμετρήσεις σε εθνικό επίπεδο με τα δύο κόμματα να πλησιάζουν αμφότερα το 7%.

## Γαλλία

Οι Πράσινοι ουσιαστικά εμφανίζονται τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 (με το Generation Ecologie) λαμβάνοντας στις δύο εκλογικές αναμετρήσεις που διεξάχθηκαν, ποσοστό κοντά στο 4%.

Στα χρόνια που ακολουθούν έως και σήμερα διακρίνονται από αξιοσημείωτη σταθερότητα στο ποσοστό τους (με υψηλότερο το 5,5% το 2012).

Το γερμανικό Πράσινο κόμμα είναι σίγουρα ένα από τα πιο επιτυχημένα της Ευρώπης και αυτή τη στιγμή κατέχει το υψηλότερο ποσοστό.

Από το 1980 όποτε και εμφανίστηκαν σε εθνικό επίπεδο<sup>79</sup> έχει συμμετάσχει σχεδόν σε όλα τα εθνικά Κοινοβούλια.

Το 1983 με ποσοστό 5,6% οι Πράσινοι κατάφεραν να εκλέξουν για πρώτη φορά, 27 “Πράσινους” Υπουργούς.<sup>80</sup>

Το 1988 αυξάνουν περαιτέρω το ποσοστό τους σε 8,3% το οποίο αντιστοιχεί σε 42 έδρες στο εθνικό

---

79 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge, σελ.274

80 Cole, A., Doherty, Brian (1995), “Pas comme les autres -The French Greens at the crossroads” στο Richardson Dick και Rootes Chris (επιμ.) *Green challenge*. Routledge, Λονδίνο, σελ. 41-43



τους Κοινοβούλιο.

Για την επόμενη δεκαετία διατηρώντας το ποσοστό τους μεταξύ 5,9% και 11,8% πετυχαίνουν σταθερή παρουσία στο Κοινοβούλιο.

Το 1998 εξασφάλισαν και την πρώτη τους συμμετοχή σε Κυβέρνηση.

Τη δεκαετία που ακολούθησε αύξησαν περαιτέρω τα ποσοστά τους φτάνοντας έως το 10,7%.

Από το 2010 έως το 2020 παραμένουν σταθεροί περίπου στο 9% και το 2021 λαμβάνουν 14,8% το οποίο είναι και ένα από τα υψηλότερα αυτή τη στιγμή στην Ευρώπη.

Το ιρλανδικό Πράσινο κόμμα

Εμφανίζεται τη δεκαετία του 1980 λαμβάνοντας πολύ χαμηλά ποσοστά, ωστόσο το 1989 με ποσοστό μόλις 0,6% κερδίζει την πρώτη του έδρα στο Κοινοβούλιο.<sup>81</sup>

Την επόμενη δεκαετία τα ποσοστά του αυξάνονται αν και όχι ιδιαίτερα σημαντικά φτάνοντας έως το 2,7%.

Από το 2000 έως το 2010 σημειώνει περαιτέρω άνοδο φτάνοντας το 4,69% το 2007.

Το 2011 είναι η μόνη εκλογική αναμέτρηση που δεν εξασφάλισε στους Ιρλανδούς Πράσινους, έδρα στο Κοινοβούλιο.

Το 2020 ωστόσο λαμβάνει ποσοστό 7,1% το οποίο είναι και το υψηλότερο έως τώρα για τους Ιρλανδούς Πράσινους.

Το Πράσινο κόμμα του Λουξεμβούργου

Είναι επίσης ένα από τα πιο επιτυχημένα και πρεσβεύει αρχές τόσο της οικολογίας όσο και της αριστεράς.

Χαρακτηριστικά κάποιες από τις προεκλογικές του καμπάνιες είχαν στο επίκεντρό τους το αίτημα για 35 ώρες εργασίας εβδομαδιαία.

Δημιουργήθηκε το 1983 και στις εκλογές του 1985 έλαβε ποσοστό 4,2%.

---

81 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge σελ.305

Στην επόμενη εθνική εκλογική αναμέτρηση η οποία έλαβε χώρα το 1989 δύο Πράσινα κόμματα συμμετείχαν με ξεχωριστές λίστες και κέρδισαν από δύο έδρες το καθένα.

Το 1994 συμμετείχαν σε κοινή λίστα και την επόμενη χρονιά επανενώθηκαν. Από τότε είναι γνωστοί με το όνομα “Οι Πράσινοι”.

Τη δεκαετία του 1990 συνεχίζουν την επιτυχημένη πορεία, σημειώνοντας άνοδο που πλησίασε το 10%. Την επόμενη δεκαετία βρίσκονται σταθερά στο 11,5%.

Το 2013 παρουσιάζουν μία μικρή πτώση (10,1%), ωστόσο στις επόμενες εκλογές του 2018 φτάνουν το 15%.

#### Το Πράσινο κόμμα της Αγγλίας

Δεν είναι ιδιαίτερα επιτυχημένο και τα εκλογικά του ποσοστά σε εθνικό επίπεδο είναι αρκετά χαμηλά. Έως το 2015 βρίσκεται καθηλωμένο σε ποσοστά που κυμαίνονται στο 1% ή και χαμηλότερα.

Το 2015 καταφέρνει να λάβει ποσοστό 3,8% το οποίο και αποτελεί σημαντική άνοδο, δεν καταφέρνει όμως να το διατηρήσει και το 2017 επιστρέφει στο 1,6%.

Το 2019 λαμβάνει 2,7% σημειώνοντας άνοδο αλλά παραμένοντας σε χαμηλό ποσοστό.

Πίνακας 9 : Αποτελέσματα εθνικών εκλογών 1990-2010 Βουλγαρία-Ρουμανία-Σλοβακία-Σλοβενία

	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	ΣΛΟΒΕΝΙΑ
1990		2,62%(MER) 1,7% PER	3,49%	8,8%
1991	2,81%			
1992		2,25%MER &PER IN CDR	1,1%	3,7%
1993				
1994			In sv 10,4%	
1995	3,84 %(με democratic			

	alternative)			
1996		-		
1997	7,6% Union for National Salvation			1,8%
1998			In sdk	
1999				
2000		0,8%		0,9%
2001	-			
2002			0,99%	
2003				
2004		-		-
2005	-			
2006			-	
2007				
2008		-		
2009	0,5%			-
2010		0,79%	-	

82

Πίνακας 10 : Αποτελέσματα εθνικών εκλογών 2011-2021 Βουλγαρία-Ρουμανία-Σλοβακία-Σλοβενία

	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	ΣΛΟΒΕΝΙΑ
2011				0,36% k 0,9%
2012		-	0,4%	
2013	0,75%			
2014	0,6%			0,5%
2015				
2016		-	-	
2017	2,9%			

82 European electoral database/Parties and elections /Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge

2018				1,09%
2019				
2020		0,34%	-	
2021	9,3%			
2021	12,4%			
2021	6,2%			

83

Το Πράσινο κόμμα της Σλοβενίας

Είναι εξαιρετικά αδύναμο.

Εμφανίζεται το 2011 και τα ποσοστά του δεν έχουν ποτέ ξεπεράσει το 1% καθιστώντας το ένα από τα λιγότερο επιτυχημένα στην Ευρώπη.

Στη Σλοβενία το Πράσινο Κίνημα ενσωματώθηκε στο “Youth Party-European Greens” (SMS-Zeleni Evrope).

Το 2000 ιδρύθηκε και πέτυχε αμέσως την είσοδό του στο Κοινοβούλιο με ποσοστό 4,3% και τέσσερις έδρες.

Ωστόσο δεν κατάφερε να διατηρήσει το ποσοστό του και στις άμεσως επόμενες εθνικές εκλογές του 2004 έπεσε στο 2,1% με αποτέλεσμα να χάσει την κοινοβουλευτική του εκπροσώπηση.

Στις εκλογές του 2008 συμμετείχε στην εκλογική συνεργασία “Slovenian People's Party”. Η συμμαχία κέρδισε ποσοστό 5,2% και 5 έδρες καμία όμως για το SMS. Το 2011 πέτυχε ποσοστό μόλις 0,9% και το 2014 δεν συμμετείχε στις εκλογές.

Την ίδια χρόνια στις εθνικές εκλογές συμμετείχε άλλη περιβαλλοντική οργάνωση με την ονομασία “Greens of Slovenia” (ZS) και έλαβε ποσοστό μόλις 0,5%.<sup>84</sup>

83 European electoral database/Parties and elections/Siaroff ,A., ό.π.

84 Fink Hafner, D. & Knep, M. ( 2015), “Factors affecting green party development :explaining the decline of green parties in Slovenia”, *Romanian Journal of political science*

Δύο Πράσινα κόμματα έχουν επίσημα ιδρυθεί: το Bulgarian Green Party (ZPB) και “Οι Πράσινοι” (Zelenite).

Το ZPB ιδρύθηκε τη δεκαετία του 2000 και πέτυχε πολύ μικρά ποσοστά, περίπου 0,5%.

Οι Πράσινοι της *Βουλγαρίας*(ZPB) συμμετέχουν για πρώτη φορά στις εκλογές του 1991 και λαμβάνουν ποσοστό 2,81%.

Στις επόμενες δύο αναμετρήσεις που λαμβάνουν χώρα τη δεκαετία του 1990 συμμετέχει σε συνασπισμούς.

Τη δεκαετία του 2000 δεν συμμετέχει στις πρώτες δύο εκλογικές αναμετρήσεις και το 2009 λαμβάνει μόλις 0,5%.

Τα χαμηλά ποσοστά συνεχίζονται το 2013 (όταν συμμετείχε στη συμμαχία “Coalition for Bulgaria) και το 2014.

Στις αναμετρήσεις του 2021 παρουσιάζει εξαιρετικά σημαντική άνοδο φτάνοντας ακόμη και το 12,4%.

Η Ρουμανία διαθέτει δύο Πράσινα κόμματα το PER και το MER.<sup>85</sup>

Το 1990 και το 1992 το MER λαμβάνει 2,6% και 2,3% αντίστοιχα και το PER 1,7% το 1990 ενώ το 1992 το PER συμμετείχε σε συνασπισμό με το CDR και το MER 2,25% συμμετέχοντας και πάλι αυτόνομα

Το 1996 συμμετέχουν και τα δύο σε συνασπισμούς.

Στις επόμενες ωστόσο αναμετρήσεις ουσιαστικά εξαφανίζονται είτε μη συμμετέχοντας καθόλου στις εθνικές εκλογές είτε με εξαιρετικά χαμηλά ποσοστά.

Στη Σλοβακία

το Πράσινο κόμμα SZS το 1990 στην πρώτη του συμμετοχή σε εκλογές πέτυχε ποσοστό 3,5%, ωστόσο η σχετικά επιτυχημένη αυτή αρχή δεν συνεχίστηκε.

Στις εκλογές του 1994 συμμετείχαν σε μία εκλογική συμμαχία με τους Σοσιαλδημοκράτες και τους πρώην κομμουνιστές

---

85 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge, σελ.394

Σε όλες τις επόμενες αναμετρήσεις είτε δεν συμμετέχει καθόλου, είτε συμμετέχει σε συνασπισμό ή λαμβάνει πολύ χαμηλό ποσοστό.

Το 2002 πέτυχαν το εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό 0,99% και στις επόμενες αναμετρήσεις δεν συμμετείχαν και πάλι.

Το 2012 εμφανίστηκαν ξανά με το ακόμα χαμηλότερο 0,3%.

Από το 2012 δεν έχουν καμία παρουσία σε εθνικές εκλογές. Και στις επόμενες δύο αναμετρήσεις δεν συμμετείχαν.

Πίνακας 11 : Αποτελέσματα εθνικών εκλογών Δανία-Ολλανδία-Νορβηγία-Σουηδία-Φινλανδία

	ΔΑΝΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ
1970					-
1971	9,1%(sf)	0,9 % Groenlinks			
1972					-
1973	6.00%(sf)		-	-	
1974					
1975	5%(sf)				-
1976				-	
1977	3,9%(sf)		-		
1978					
1979	5,9%(sf)			-	-
1980					
1981	11,3%(sf)	-	-		
1982		-			
1983				1,7%	1,5%
1984	11,5(sf)				
1985			-	1,5%	
1986		1,2% Die Groenen 3,3% Groelinks			
1987	14,6% (sf)1,3%				4.00%
1988	13%(sf)			5,5%	
1989		0,35% Die groenen 4,1% Groenlinks	0,4%		

86

86 European electoral database/Parties and elections/Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge

Πίνακας 12 : Αποτελέσματα εθνικών εκλογών 1990-2009

	ΔΑΝΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ
1990	8,3%(sf)				
1991				3,38%	6,8%
1992					
1993		0,1% Die Groenen 3,5% Groenlinks	0,1%		
1994	7,3%(sf)	0,15%Die Groenen 3,5% Groenlinks		5,02%	
1995					6,5%
1996					
1997			0,2%		
1998	7,6%(sf)	0,2% Die Groenen 7,27% Groenl		4,5%	
1999					7,3%
2000					
2001	6,4%(sf)		0,1%		
2002		6,95%		4,65%	
2003		5,14%			8.00%
2004					
2005	6.00%(sf)		0,1%		
2006		4,6%		5,24%	
2007	13.00%(sf)				8,5%
2008					
2009		6,6%	0,3%		

Πίνακας 13 : Αποτελέσματα εθνικών εκλογών 2010-2021 Δανία-Ολλανδία-Νορβηγία-Σουηδία-Φινλανδία

	ΔΑΝΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ
2010		6,67%		7,34%	
2011	9,2%(sf)				7,2%
2012		2,33%			
2013			2,8%		
2014				6,8%	
2015	4,2% (sf) 4,8% (A)				8,5%
2016					

2017		9,1%	3,2%		
2018				4,4%	
2019	7,8 % (SF) και 3% (A)				11,5%
2020					
2021		5,2 % Groenlinks	3,8%		

87

### Το νορβηγικό Πράσινο κόμμα

Το MDG ιδρύθηκε το 1988, αλλά μέχρι το 2013, τα ποσοστά του ήταν εξαιρετικά χαμηλά.

Το 2013 κατέφερε για πρώτη φορά να κερδίσει έδρες<sup>88</sup> με ποσοστό 2,8%, επιτυχία που κατάφερε να διατηρήσει στις επόμενες εθνικές εκλογές του 2017 και 2021 αυξάνοντας μάλιστα περαιτέρω το ποσοστό του.

### Στη Σουηδία

Το Πράσινο κόμμα ιδρύθηκε το 1981. Ωστόσο η πρώτη εκλογική προσπάθεια του σουηδικού Πράσινου κόμματος δεν έλαβε χώρα τότε αλλά το 1982, όταν οι περισσότερες ανησυχίες για το περιβάλλον ήταν ασαφείς.

Οι Σουηδοί “Πράσινοι” αρχικά τοποθετήθηκαν στο κέντρο, αρνούμενοι το διαχωρισμό αριστερά - δεξιά.

Το 1983 οι Πράσινοι τη Σουηδίας για πρώτη φορά έκλεγουν δύο βουλευτές στο Εθνικό Κοινοβούλιο, επιτυχία η οποία συνεχίστηκε και το 1987 με ποσοστό 4% και δύο έδρες. Το Πράσινο Κίνημα αποφάσισε να ιδρύσει το Green League επίσης το 1987.

Στις πρώτες εκλογές στις οποίες συμμετείχε το 1982 και το 1985 το ποσοστό το οποίο έλαβε ήταν κοντά στο 1,5%.

Στη Σουηδία η σύνδεση μεταξύ περιβαλλοντικού θέματος και υποστήριξης στο Πράσινο κόμμα είναι

87 European electoral database/Parties and elections/Siaroff, A., ό.π.

88 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge



ξεκάθαρη. Το ποσοστό των πολιτών που έκριναν το περιβαλλοντικό θέμα ως σημαντικό αυξήθηκε, γεγονός που έγινε ορατό με την εκλογική επιτυχία του 1988.

Τρία χρόνια μετά ωστόσο το ενδιαφέρον για το περιβάλλον είχε μειωθεί στο μισό.

Το 1988, με το περιβαλλοντικό θέμα να βρίσκεται πολύ ψηλά στην ατζέντα, το Πράσινο κόμμα της Σουηδίας πετυχαίνει ποσοστό 5,5% κερδίζοντας έτσι 20 έδρες. Το 1991 χάνει τις έδρες του, ωστόσο το 1994 καταφέρνει να τις ξανακερδίσει.

Από τη δεκαετία του 1990 τοποθετήθηκαν ανοιχτά πιο αριστερά και θεωρούνται ένα κόμμα κεντροαριστερό.

Για τα επόμενα είκοσι χρόνια σταθεροποιείται σε μέτρια ποσοστά που κυμαίνονται από 2,5% έως 5,5%.

Το 2007 προχωρά σε συμφωνία για συνεργασία.

Το 2010 λαμβάνει 7,34% το οποίο καταφέρνει να διατηρήσει και στις επόμενες εκλογές με πολύ μικρές απώλειες (6,8% το 2014) και το 2011 προχωρά σε συμφωνία με το κόμμα της κεντροδεξιάς για το μεταναστευτικό.<sup>89</sup> Το 2018 “επιστρέφει” στο 4,4%.<sup>90</sup>

Το φινλανδικό Green Union “VIHR”

Εκλέχτηκε για πρώτη φορά στο εθνικό Κοινοβούλιο το 1983 (με 1,7%) επιτυχία η οποία ήταν η πρώτη για τις σκανδιναβικές χώρες.<sup>91</sup>

Από το 1991, οπότε και μία απόπειρα συνεργασίας απέτυχε είναι το μεγαλύτερο από τα “μικρά” κόμματα της Φινλανδίας.

Το ποσοστό πολύ γρήγορα αυξάνεται σημαντικά από την εκλογική αναμέτρηση του 1987 όπου έφτασε το 4%.

Σε όλες τις επόμενες εθνικές εκλογές που έλαβαν χώρα έως και σήμερα οι Φινλανδοί Πράσινοι διανύουν μία σταθερά ανοδική πορεία με εξαίρεση τις εκλογές του 1995 (αν και επιτυγχάνεται η πρώτη

---

89 Bolin, Niklas (2016), “Green parties in Finland and Sweden. Successful cases of the North?”, στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe* Λονδίνο: Routledge: σελ. 165-168

90 Bolin, Niklas (2016), “Green parties in Finland and Sweden. Successful cases of the North?”, στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe* Λονδίνο: Routledge: σελ. 170-172

91 Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems: an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge

συμμετοχή τους σε Κυβέρνηση) και του 2011 όπου παρουσίασαν μικρή μείωση σε σχέση με την προηγούμενη εκλογική αναμέτρηση (0,3% στην πρώτη, 1,3% στη δεύτερη).

Το 2002 αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν από την Κυβέρνηση (λόγω της κατασκευής νέου πυρηνικού αντιδραστήρα), ωστόσο το 2007 συμμετείχαν σε αυτήν και πάλι.

Στις εκλογές του 2019 πέτυχαν το υψηλότερο ποσοστό τους έως τώρα (11,5%) το οποίο τους κατατάσσει στα πλέον επιτυχημένα Πράσινα ευρωπαϊκά κόμματα.

Το Πράσινο κόμμα της Δανίας .

Ιδρύθηκε το 1983 και ήταν επίσης ιδρυτικό μέλος του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος από το οποίο ωστόσο εκδιώχθηκε το 2008.

### Ολλανδία

Υπάρχουν δύο κόμματα Πρασίνων τα οποία συμμετέχουν στις εθνικές εκλογές τα “Die Groenen” και “Groenlinks”. Το Groenlinks ιδρύθηκε το 1989 και πρεσβεύει ένα συνδυασμό αρχών περιβαλλοντικών και αριστερών και ανήκει στο χώρο της αριστεράς.

Το Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς κατάφερε να κερδίσει με ποσοστό 4,1% 6 από τις 150 έδρες του Κοινοβουλίου.<sup>92</sup>

Στις πρώτες εκλογές τις οποίες συμμετείχε τα αποτελέσματα δεν ήταν καλά, ωστόσο από το 1998 ανέβασε τα ποσοστά του και έκτοτε έχει παρουσιάσει αρκετές αυξομειώσεις.

Το υψηλότερο ποσοστό που έχει επιτύχει έως τώρα είναι 9,1% το 2017. Το “Die Groenen” ιδρύθηκε έξι χρόνια νωρίτερα το 1983. Στις πρώτες εκλογές στις οποίες συμμετείχε το 1986 έλαβε μόλις 0,2% χαμηλότερο από το

0,7% που θα του εξασφάλιζε έδρα. Αυτό επαναλήφθηκε και το 1989 με ποσοστό 0,35 %. Από το 1998 δεν συμμετέχουν σε εκλογές.

Η επιτυχία των Πρασίνων κομμάτων σε καμία περίπτωση δεν είναι ομοιογενής, συγκρίνοντας τις  
92Doherty, Brian (1992), *The fundi realo-realo controversy: An analysis of four european green parties*. Λονδίνο: Routledge, pp. 107-110

χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προκειμένου να εξηγήσουμε την εκλογική επιτυχία τους τρεις είναι οι βασικές παράμετροι: *Οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται από την πλευρά των ψηφόφων (demand), οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται από τις θεσμικές ρυθμίσεις κυρίως δηλαδή το κατά πόσο είναι αποκεντρωμένοι και το εκλογικό σύστημα ανεκτικό και οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται από τις στρατηγικές του εκάστοτε κυρίαρχου κόμματος, δηλαδή το κατά πόσο τα κυρίαρχα κόμματα υιοθετούν περιβαλλοντικές πολιτικές, παράγοντας ωστόσο που δεν φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντικός.*

Μια σειρά λόγων είναι ικανοί να εξηγήσουν την επιτυχία των Πρασίνων. Σημαντικοί προγνωστικοί παράγοντες της ψήφου στους Πρασίνους είναι *η οικονομική ανάπτυξη και η ύπαρξη απτών περιβαλλοντικών ζητημάτων*<sup>93</sup>.

Οι θεσμοί επίσης διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε σχέση με την ανεκτικότητα του εκλογικού συστήματος και ακόμα περισσότερο τις ευκαιρίες που παρέχει μια αποκεντρωμένη κυβέρνηση. Επομένως η εκλογική υποστήριξη του κόμματος των Πρασίνων έχει να κάνει με την ύπαρξη μιας δεξαμένης ανθρώπων που ενδιαφέρονται για το περιβάλλον σε συνδυασμό όμως με μια δομή θεσμών που να επιτρέπει την κινητοποίησή τους. Το θέμα της κλιματικής αλλαγής που αναδείχθηκε σε πιεστικό και η απώλεια υποστήριξης από τη μεριά των των ψηφοφόρων των παραδοσιακών κομμάτων συντέλεσαν στην αύξηση της επιρροής και των ποσοστών τους. Παρατηρείται ότι η επιρροή των Πράσινων κομμάτων αυξάνεται όσο εντείνεται το ενδιαφέρον σχετικά με το θέμα του κλίματος. Σε σχέση με αυτό τον παράγοντα υπάρχει ποικιλία παραδειγμάτων, ειδικά σε χώρες όπου υπάρχουν πυρηνικοί αντιδραστήρες.

Η πολιτική και οικονομική ανάπτυξη είναι επίσης βασικός παράγοντας που ευνοεί την άνοδο των Πρασίνων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα χωρών είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γερμανία και το Λουξεμβούργο. Αντίστοιχα σε χώρες του Νότου όπως και η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία που διακρίνονται από χαμηλή οικονομική ανάπτυξη, η παρουσία των Πρασίνων είναι αδύναμη.<sup>94</sup>

Τα μεγάλα και εδραιωμένα κόμματα συμπεριλαμβάνουν περιβαλλοντικά θέματα στον πολιτικό τους λόγο ως απάντηση στην ενδεχόμενη διαρροή ψήφων προς τους Πρασίνους αλλά αυτό δεν είναι πάντα αποτελεσματικό. Στην περίπτωση των κυρίαρχων κεντροαριστερών κομμάτων μία ξεκάθαρα φιλοπεριβαλλοντική προσέγγιση δεν γίνεται πάντα αποδεκτή από τους ψηφοφόρους ούτε είναι

---

93 Grant, Z.P., Tilley, J. (2017), "Fertile soil: Explaining variation in the success of Green parties". *West European politics*, 42:3 pag: 496-508

94 Dumont, P. & Back, H. (2006), "Why so few and why so late: Green parties and the question of governmental participation", *European Journal for Political Research*, 45:35-67

απαραίτητο ότι θα οδηγήσει στην υπονόμευση των Πράσινων κομμάτων τα οποία έχουν επίσης σε ένα βαθμό εδραιωθεί. Η τακτική αυτή αντίστοιχα αναγκάζει τους Πράσινους να τοποθετηθούν για όλα τα βασικά πολιτικά ζητήματα, καθώς πλέον τα περισσότερα κόμματα έχουν θέσεις και προτάσεις για το περιβάλλον. Η κάλυψη περιβαλλοντικών ζητημάτων από τα ΜΜΕ μπορεί επίσης να βοηθήσει στην επιτυχία των Πρασίνων, ωστόσο έχει γίνει ξεκάθαρο ότι ως μονοθεματικά κόμματα δεν μπορούν να επιτύχουν αξιόλογα εκλογικά ποσοστά. Οι εκλογικές οπισθοδρομήσεις και τα απογοητευτικά αποτελέσματα συμμετοχής στην Κυβέρνηση, συχνά εγείρουν εσωτερικές εντάσεις και ερωτήματα σχετικά με την στάση που πρέπει να τηρηθεί.

Στην άνοδο των εκλογικών τους ποσοστών έχει διαπιστωθεί ότι βοήθησε ακριβώς η μετατόπισή τους από ριζοσπαστικά ακτιβιστικά κόμματα της δεκαετίας του 1980, σε μία ευρύτερη αριστερή θέση που περιλαμβάνει ζητήματα όπως ο φεμινισμός και η πολυπολιτισμικότητα. Οι αποφάσεις δηλαδή που λαμβάνουν τα ίδια τα κόμματα, καθορίζουν σε ένα μεγάλο βαθμό το αν θα καταφέρουν να επιβιώσουν.

### **Μια Πράσινη κεντροαριστερά;**

<sup>95</sup>Η είσοδος των Πρασίνων στα εθνικά Κοινοβούλια ξεκίνησε το 1981 και χρειάστηκε περισσότερο χρόνο για να επιτευχθεί από την είσοδό τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα μειονεκτήματα που συντέλεσαν σε αυτή την καθυστέρηση όπως σημειώνει ο Spoon (2011), ήταν το γεγονός ότι πρόκειται για μικρά ή μεσαία κόμματα, που επιδιώκουν λιγότερο την ψήφο συγκριτικά με ανταγωνιστές τους και ο προβληματισμός σχετικά με την αποτελεσματικότητα της παρουσίας τους στα Εθνικά Κοινοβούλια, όπως και το ότι επιδιώκουν συγκεκριμένους στόχους.<sup>96</sup> Σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες η συμμετοχή τους στα Εθνικά Κοινοβούλια είναι πρόσφατη και ως μικρά κόμματα συνήθως αδυνατούν να στελεχώσουν Κυβέρνηση μόνοι τους.

Η συμμετοχή αυτή έχει άμεσο αντίκτυπο στην εσωτερική τους οργάνωση και την ιδεολογία τους, με κύρια χαρακτηριστικά την αποριζοσπαστικοποίηση, την απομάκρυνση από τις κινηματικές διαδικασίες

---

95 Muller - Rommel, Ferdinand - Poguntke, Thomas (2002), *Green parties in national governments*, Λονδίνο: Routledge, κεφ.1

96 Muller - Rommel, Ferdinand - Poguntke, Thomas (2002), *Green parties in national governments*, Λονδίνο: Routledge, κεφ.2

και την υιοθέτηση θέσεων που κινούνται μεταξύ αριστεράς και κέντρου με τις συνακόλουθες συνέπειες στη δομή της οργάνωσής τους και τα κομματικά τους προγράμματα. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των Πρασίνων της Γερμανίας οι οποίοι θεώρησαν αναγκαίο να αναδιαμορφώσουν δύο φορές τις κομματικές τους δομές οι οποίες θα τους παρείχαν το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο ώστε να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν ως κοινοβουλευτικό κόμμα και ως κόμμα της Κυβέρνησης.<sup>97</sup> Το ίδιο συνέβη και με τους Πράσινους της Ιταλίας, όπου η συμμετοχή τους στην εθνική διακυβέρνηση χαρακτηρίστηκε από μία ξεκάθαρη στροφή στην κομματική τους οργάνωση.

Στον πολιτικό χώρο των Πρασίνων, υπάρχει έλλειψη εμφανούς επιτυχίας, ιδιαίτερα στον κρίσιμο τομέα της πυρηνικής ενέργειας, γεγονός το οποίο αναπόφευκτα έφερε απογοήτευση στους ψηφοφόρους και ώθησε τους Πράσινους να συμπεριλάβουν και άλλα θέματα εκτός του περιβάλλοντος στον λόγο και τα προγράμματά τους και το έντονο στοιχείο του ακτιβισμού σταδιακά υποχώρησε με την υιοθέτηση μετριοπαθών θέσεων πολύ κοντά σε αυτές των “συμβατικών” κομμάτων.

Επιπλέον, για τους Πράσινους η επίτευξη κοινοβουλευτικής επιτυχίας δεν είναι είναι ένας εύκολος στόχος, ειδικά ως προς τη μακροπρόθεσμη διατήρησή της. Οι Πράσινοι της Ιρλανδίας και της Τσεχίας πέτυχαν να κερδίσουν κοινοβουλευτικές έδρες, αλλά στην πορεία τις έχασαν, λόγω της κυβερνητικής τους συμμετοχής. Στη Ρουμανία πέτυχαν πρόωρη επιτυχία αξιοποιώντας το εκλογικό σύστημα το οποίο “μπέρδεψε” τους ψηφοφόρους και κέρδισαν βουλευτικές έδρες, ενώ στην Ολλανδία κατάφεραν να διατηρήσουν σταθερότητα.

Αν και η δημοκρατία της βάσης αποτέλεσε αρχικά βασικό χαρακτηριστικό των περιβαλλοντικών κομμάτων το οποίο μάλιστα τα διέκρινε από τα άλλα κόμματα και έχει τις ρίζες της στην αριστερά, από τη στιγμή που επέλεξαν την επιδίωξη υψηλότερων εκλογικών ποσοστών, πρόεκυψε η μετατόπιση από την πολιτική διαμαρτυρίας στην υιοθέτηση μετριοπαθέστερων θέσεων.

Ενδεικτικά, θα μπορούσαν να αναφερθούν το γαλλικό και το γερμανικό Πράσινο κόμμα, τα οποία τη δεκαετία του 1990 προσάρμοσαν τις θέσεις τους, ωστόσο οι έντονες εσωτερικές διαφωνίες αποτέλεσαν βασικό παράγοντα αποδυνάμωσης των κομμάτων και δυσαρέσκειας από την πλευρά των ψηφοφόρων τους. Η είσοδός τους σε κυβερνητικούς συνασπισμούς ώθησε τους Πρασίνους στο πολιτικό προσκήνιο, αυξάνοντας τις προσδοκίες των ψηφοφόρων και αποκαλύπτοντας τις αδυναμίες τους στη λήψη αποφάσεων. Όπως και στην περίπτωση της Φινλανδίας το κόστος συμμετοχής στην Κυβέρνηση είναι αμφιλεγόμενο και σηματοδοτεί την είσοδο των κομμάτων “νέας πολιτικής” στο κομματικό

97 Poguntke, Thomas (2001), “Green parties: From protest to acquiescence?”, *Environmental politics* 11(1)

κατεστημένο.<sup>98</sup>

*Το ερώτημα είναι κατά πόσον η ανάπτυξη των Πράσινων κομμάτων έχει οδηγήσει στην ιδεολογική τους διάλυση. Παραμένουν τα Πράσινα κόμματα μία εναλλακτική λύση στα αντικομματικά αισθήματα ή έχουν ενσωματωθεί στο σύγχρονο κομματικό σύστημα μετά τις προκλήσεις και τις πιέσεις που δέχονται όπως και όλα τα μικρά κόμματα στο σύγχρονο ανταγωνιστικό κομματικό σύστημα;*

Τα ευρωπαϊκά Πράσινα κόμματα καλούνται να αλλάζουν ρόλους καθώς εμπλέκονται και αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον τους, μέσα από μία πολύπλοκη διαδικασία αλλαγής των προτεραιοτήτων σε σχέση με τους κομματικούς στόχους.

Ο ορισμός των Harmel και Janda's (1994) για τους κομματικούς στόχους επικεντρώνεται στην αξιολόγηση τριών βασικών στόχων: Ο πρώτος αναφέρεται στην ικανότητα των κομμάτων να κερδίζουν ψήφους και ακολούθως κοινοβουλευτική εκπροσώπηση. Ο δεύτερος αφορά στην ιδεολογία του κόμματος, στην προκειμένη περίπτωση, στα περιβαλλοντικά θέματα. Και τέλος ο τρίτος επικεντρώνεται στην κομματική δημοκρατία και ιδιαίτερα στην επιθυμία των Πρασίνων να αμφισβητήσουν το συμβατικό κομματικό σύστημα δίνοντας έμφαση στη συμμετοχικότητα και την άμεση δημοκρατία.

Οι έρευνες των Χέρμπερτ και Κίτσελτ διαπίστωναν ότι τα Πράσινα κόμματα δίνουν προτεραιότητα στην ιδεολογία τους, ερχόμενα σε αντίθεση με την κυρίαρχη λογική του “εκλογικού ανταγωνισμού” βάσει της οποίας τα κόμματα παραμένουν ιδεολογικά ευέλικτα με σκοπό την μεγιστοποίηση των ψήφων τους. Το “όραμα” των Πράσινων κομμάτων περιλαμβάνει ιδέες σε σχέση με τη στρατηγική οι οποίες είναι ωστόσο ασαφείς, και πάνω σε αυτές τις ασάφειες δημιουργούνται στρατηγικές διαιρέσεις. Οποιαδήποτε απομάκρυνση από το ριζοσπαστισμό θα τους αφαιρούσε το ιδιαίτερο στίγμα τους και θα αποδείκνυε απλώς ότι το σύστημα είναι ικανό να απορροφήσει τους επικριτές του.

Ωστόσο η θέση αυτή δεν επιβεβαιώνεται καθώς η συμμετοχή των Πρασίνων σε Κοινοβούλια αλλά και Κυβερνήσεις τους έχει ωθήσει στην υιοθέτηση μίας πιο μετριοπαθούς στάσης στα προγράμματα, την οργάνωση και τη στρατηγική τους.<sup>99</sup> Οι παραδοσιακοί διαχωρισμοί μεταξύ φονταμεταλιστών και ρεαλιστών έχουν επιλύθει σε ένα μεγάλο βαθμό υπέρ των δεύτερων. Μόνο λίγοι ακτιβιστές πλέον αμφιβάλλουν και συζητούν το κατά πόσο είναι σκόπιμη η κοινοβουλευτική εκπροσώπηση των

---

98 Burchell, Jon (2003), *The evolution of green politics*, Λονδίνο :Routledge

99 Bomberg, Elizabeth ,Carter, Neil (2006), “The Greens in Brussels shaping or shaped”, *European Journal of Political Research*, 45 (1) σελ. 99-125

Πρασίνων, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι τους. Το βασικό επιχείρημα των ρεαλιστών είναι ότι είναι προτιμότερο να χρησιμοποιήσουν την εξουσία που μπορούν να έχουν ως μέλη του Κοινοβουλίου ή της Κυβέρνησης, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι τους, παρά να διατηρούν την ιδεολογική τους καθαρότητα έξω από το Κοινοβούλιο μην επιτυγχάνοντας όμως τίποτα. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος αναφορικά με τον οποίο τους ασκείται συχνά κριτική, ότι έχουν αφομοιωθεί από το σύστημα και δεν διαφέρουν από τα υπόλοιπα κόμματα. Συνεπώς η πρόκληση που αντιμετωπίζουν τα Πράσινα κόμματα, είναι με την είσοδό τους στο Κοινοβούλιο να μην αποριζοσπαστικοποιούνται πλήρως και ότι η παρουσία τους στην Κυβέρνηση μπορεί να κάνει τη διαφορά, προωθώντας τουλάχιστον κάποια από τα θέματα της Πράσινης πολιτικής. Η πρόκληση γίνεται ακόμα πιο έντονη με τη συμμετοχή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η συμμετοχή τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνεπάγεται και μεγαλύτερες ευθύνες σε εθνικό επίπεδο εδώ και τρεις δεκαετίες. Ενδεικτικά η Φινλανδία έστειλε τον πρώτο Υπουργό στο Συμβούλιο ήδη από το 1995 και το ίδιο διάστημα υπήρξαν Πράσινοι Υπουργοί στο συμβούλιο Περιβάλλοντος από τη Γαλλία, τη Γερμανία και την Ιταλία.

*Το ερώτημα που προκύπτει είναι εάν η δέσμευση σε διακρατικές αποφάσεις αποτελεί ευκαιρία για τους Πράσινους για μεγαλύτερη επιρροή εκτός συνόρων ή μήπως συμβάλλει περαιτέρω στην αποριζοσπαστικοποίησή τους;*

Μετά από τέσσερις δεκαετίες παρουσίας και ανάπτυξης των Πράσινων κομμάτων οι αρχές παραμένουν οι ίδιες: ειρηνική συμμετοχή, υποστήριξη της δημοκρατίας της βάσης, αριστερή τοποθέτηση. Ωστόσο τα ευρήματα των ερευνών δείχνουν ότι η προηγούμενη ενεργή συμμετοχή στα κοινωνικά κινήματα των μελών δεν συνδέεται θετικά με την υποστήριξη της δημοκρατίας της βάσης, παρ' όλο που διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διαμορφωτική τους φάση. Τα κοινωνικά κινήματα συνεχίζουν να ασκούν σημαντική επιρροή στη διαμόρφωση της ατζέντας των Πρασίνων.

Προκειμένου να διαπιστωθεί η ενδεχόμενη μετατόπισή τους προς το χώρο της κεντροαριστεράς και η αποριζοσπαστικοποίησή τους είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψιν πέντε βασικές θεματικές: η εσωτερική τους οργάνωση, η στρατηγική συμμαχιών που ακολουθούν, η κοινωνική και οικονομική τους πολιτική, η στάση τους απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η τοποθέτησή τους στον άξονα αριστερά-δεξιά.

## **1.Εσωτερική οργάνωση**

Ο Poguntke θεωρεί τον πυρήνα της έννοιας της βάσης της δημοκρατίας, ως τη βασική ιδέα του νέου

τύπου κόμματος. Τα Πράσινα κόμματα αρχικά χαρακτηρίζονταν από συλλογική και ερασιτεχνική και όχι επαγγελματική ηγεσία, εκ περιτροπής ανοιχτή πρόσβαση σε συναντήσεις, ισότητα των φύλων σε όλα τα κομματικά γραφεία και διαχωρισμό κομματικού αξιώματος.<sup>100</sup> Οι Πράσινοι αρχικά ήταν υπέρ της συμμετοχικής οργάνωσης περισσότερο από κάθε άλλο κόμμα, γεγονός που τους απομάκρυνε και από το διαχωρισμό αριστερά-δεξιά.<sup>101</sup>

Οι αρχές της λαϊκής δημοκρατίας υπήρξαν για όλα τα Πράσινα κόμματα ιδεολογική βάση, αλλά και οργανωτικός στόχος. Ισχύει δηλαδή αυτό που έχει λεχθεί και για τα νέα κοινωνικά κινήματα, ότι η οργανωτική τους μορφή δεν αποτελεί απλώς εργαλείο προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι στόχοι τους, αλλά αυτοσκοπό.

Ο τύπος του ερασιτεχνικού - ακτιβιστικού κόμματος μπορεί να θεωρηθεί ως μια διαλεκτική αντίδραση στα επαγγελματικά κόμματα, γεγονός το οποίο δεν ισχύει μόνο για τα Πράσινα κόμματα αλλά και για αρκετά κόμματα της αριστεράς.

Εφόσον τα Πράσινα κόμματα κατατάσσονται στα ακτιβιστικά ερασιτεχνικά κόμματα, το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο έμειναν εκεί ή μετακινήθηκαν.

Στο εσωτερικό των Πρασίνων συνυπάρχουν δύο μεγάλες ομάδες: οι ακτιβιστές και οι ρεαλιστές.

Οι ακτιβιστές προσπαθούν να δημιουργήσουν μία κομματική οργάνωση που τους επιτρέπει το μέγιστο της εξουσίας, ίσως ακόμα και σε βάρος της εκλογικής επιτυχίας. Σύμφωνα με τον Kitschelt ακτιβιστές οι οποίοι ήταν μέλη των Πρασίνων κατά τη διάρκεια κυρίως της δεκαετίας του 1980 και διακρίνονταν από έντονη ιδεολογική δέσμευση στις αρχές της δημοκρατίας της βάσης, περιορίστηκαν στην κομματική δραστηριότητα χωρίς να εκδηλώνουν κανένα ενδιαφέρον για την απόκτηση δημόσιου αξιώματος. Αντίθετα οι ρεαλιστές υποστηρίζουν την πιο πραγματιστική θέση, ότι χρειάζεται να γίνουν κάποιες υποχωρήσεις προκειμένου να επιτευχθεί μία καλή εκλογική επίδοση και εκδηλώνουν περισσότερο ενδιαφέρον για την κατοχή αξιωμάτων.

Για τα πρώιμα στάδια ανάπτυξης των κομμάτων χρήσιμη είναι η ανάλυση της δομής πολιτικών ευκαιριών, ενώ στη συνέχεια άλλοι παράγοντες γίνονται πιο σημαντικοί. Για τους Πράσινους το βασικό πρόβλημα δεν υπήρξαν οι θεσμικοί περιορισμοί, όσο οι προβληματικές εσωτερικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων που οφείλονται κυρίως σε κακή οργάνωση. Η προτίμησή τους για συζητήσεις περι

100 Poguntke, T., (2001) "Green parties: From protest to acquiescence?", *Environmental politics* 11(1)

101 Dolezal, Martin (2010), "Exploring the stabilization of political force: The social and attitudinal basis of Green parties in the age of globalization". *West European Politics*, 33 (3)



ιδεολογίας, συχνά αποσπούσε την προσοχή τους, από άλλα επίσης σημαντικά ζητήματα όπως η ανάγκη για τεχνική εμπειρογνομοσύνη.

Επιπλέον, τα κόμματα κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους περνούν από διάφορα στάδια όπως η επίσημη έγκρισή τους, η πρώτη τους συμμετοχή σε εκλογές, η πρώτη φορά που θα εισέλθουν στο Κοινοβούλιο, η συμμετοχή σε κάποιο συνασπισμό μέχρι να φτάσουν σε κάποιο στάδιο ωριμότητας.<sup>102</sup> Τα ποιοτικά άλματα αναμένεται να έχουν κάποιες συνέπειες στην οργάνωση των κομμάτων.

Με βάση τις θεωρίες οργάνωσης, τα μικρότερα κόμματα είναι πιθανότερο να υποστούν οργανωτικές αλλαγές, αλλά βιώνουν και περισσότερες αλλαγές στο οργανωτικό τους μέγεθος. Ένα κόμμα με πολύ λίγα μέλη μπορεί να λαμβάνει αμεσοδημοκρατικά αποφάσεις, ενώ ένα κόμμα με αρκετές χιλιάδες μέλη είναι πολύ πιθανό να εκλέξει αντιπροσώπους και για να το κάνει χρειάζεται ένα όργανο για τη διαχείριση του οργανισμού, συνεπώς το μέγεθος ενός κόμματος έχει μεγάλη σημασία για την οργάνωσή του. Άλλοι παράγοντες που μπορούν να συντελέσουν στην αλλαγή της οργάνωσης ενός κόμματος είναι η αλλαγή στην ηγεσία ή η άφιξη νέας γενιάς κομματικών μελών.

Αρχικά η δομή των Πράσινων κομμάτων που σχηματίστηκαν βασίστηκε στην αποκέντρωση και τις ανοιχτές συμμετοχικές δημοκρατικές διαδικασίες. Ήταν αντίθετοι με την αυστηρή ιεραρχία και τη γραφειοκρατικοποίηση και συχνά τόνιζαν το χαρακτηριστικό τους αυτό, ως στοιχείο διαφοροποίησής τους από τα υπόλοιπα κόμματα, τα οποία συνήθως έχουν πιο συγκεντρωτική δομή. Απέρριπταν την ιεραρχική φύση των κατεστημένων κομμάτων και υποστήριζαν τη λήψη αποφάσεων από τη βάση και μία συλλογική προσέγγιση εκπροσώπησης του κόμματος στον έξω κόσμο. Αυτό είναι κάτι το οποίο συχνά αλλάζει μετά από εκλογική άνοδο, συμμετοχή στο Κοινοβούλιο ή και την Κυβέρνηση.

Η εσωκομματική ισορροπία η οποία πρέπει να επιτευχθεί μεταξύ ιδεολόγων και πραγματιστών, επηρεάζει την κομματική στρατηγική και ανάπτυξη. Η ισορροπία μεταξύ των δύο αφορά στην σχέση με την κομματική δομή, τις διαθέσιμες πολιτικές ευκαιρίες και τον τρόπο εισόδου στο Κοινοβούλιο. Προκύπτει ακόμη η ανάγκη επίτευξης ισορροπίας μεταξύ λογικής εκπροσώπησης της εκλογικής Περιφέρειας και της λογικής του κομματικού ανταγωνισμού σε ένα παραδοσιακό ευρωπαϊκό κομματικό σύστημα. Οι Πράσινοι αντιμετωπίζουν την πρόκληση της οργανωτικής πολυπλοκότητας, της κοινωνικής εκπροσώπησης και καλούνται να εκροσωπήσουν πολλές διαφορετικές απόψεις στο πλαίσιο μιας ενιαίας συνεκτικής στρατηγικής.

---

<sup>102</sup>Lucardie, Paul, Rihoux Benoit (2008), "From amateur-activists to professional-electoral parties? On the organizational transformation of green parties in western democracies", στο Lucardie, Paul, Francalnd, Eg (επιμ.) Green parties in transition, Λονδίνο: Routledge

Ως παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν οι Ιταλοί οι οποίοι κατάργησαν τη συλλογική ηγεσία το 1993, το φλαμανδικό Agalev που ενίσχυσε την ηγεσία του μετά την εμπειρία των διαπραγματεύσεων το 1991 για την είσοδο στην Κυβέρνηση και οι Γερμανοί που εισήγαγαν ένα συντονιστικό όργανο μετά την εκλογική τους ήττα το 1990. Στην Αγγλία η επαγγελματοποίηση του Πράσινου κόμματος συνέβαλε θετικά στην εκλογική επιτυχία του 2015.<sup>103</sup>

Επιπλέον τα κόμματα των Πρασίνων στο σύνολό τους, χρειάστηκε να περάσουν μία διαδικασία εξορθολογισμού της κομματικής τους δομής μετά την είσοδό τους στο εθνικό κοινοβούλιο και την Κυβέρνηση.<sup>104</sup> Όπως προκύπτει από τους εκλογικούς πίνακες όλο και περισσότερα περιβαλλοντικά κόμματα συμμετέχουν στα εθνικά Κοινοβούλια και καλούνται να αντεπεξέλθουν σε νέες απαιτήσεις.

Χώρες όπως η Γερμανία, το Βέλγιο και η Σουηδία είχαν εκλογικές επιτυχίες, όπως και κοινοβουλευτική εκπροσώπηση ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1980, ενώ άλλες ακολούθησαν. Μετά τη δεκαετία αυτή τα περισσότερα ευρωπαϊκά Πράσινα κόμματα παρουσιάζουν αλλαγές τόσο οργανωτικές όσο και προς τη στρατηγική τους, από ένα σημείο δηλαδή και μετά τα κόμματα αυτά πρέπει να εφαρμόσουν μία μέθοδο ώστε η ιδεολογία και οι φιλοδοξίες να είναι συμβατές με την απόκτηση επαρκούς εκλογικής υποστήριξης.

Στο μετασχηματισμό των Πρασίνων κομμάτων από τη δεκαετία του 1990 συντέλεσαν διάφοροι παράγοντες όπως το ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό κομματικό σύστημα, οι εσωτερικές πιέσεις που δέχονταν ως μικρά κόμματα, το γεγονός ότι δεν τοποθετούνταν ακριβώς ούτε στην αριστερά, ούτε στη δεξιά, αλλά και οι αλλαγές που έφερε η ανάπτυξη.

Η είσοδός τους στη “συμβατική” Πολιτική τους έδωσε επιρροή αλλά ανέδειξε διχασμούς σχετικά με ζητήματα όπως η μη βία, η ενεργειακή πολιτική και η οικονομία, στα οποία πλέον καλούνταν να τοποθετηθούν ξεφεύγοντας από τα στενά όρια των θεμάτων που αφορούν στο περιβάλλον. Η επιτακτική αυτή ανάγκη για τοποθέτηση η οποία προέκυψε τους ώθησε ιδεολογικά προς το κέντρο και τους απομάκρυνε από τον ακτιβισμό. Ακόμη διαφωνίες στο εσωτερικό τους προέκυψαν κι από τη σύγκρουση της “λογικής της εκπροσώπησης της εκλογικής Περιφέρειας” με τη “λογική του κομματικού ανταγωνισμού” στα πλαίσια του παραδοσιακού ευρωπαϊκού κομματικού συστήματος.

*Η εσωκομματική δημοκρατία* υπήρξε ένα από τα διαχρονικά θέματα της πολιτικής κοινωνιολογίας των κομμάτων. Ωστόσο προχωρώντας περαιτέρω οι αναλύσεις ανέδειξαν το γεγονός ότι η πολιτική

---

103 Dennison, James (2017) *The Greens in British Politics*. Λονδίνο: Springer, σελ.107-110

104 Poguntke, T., (2001), “Green parties: From protest to acquiescence?”, *Environmental politics* 11(1)

αποτελεσματικότητα ενδεχομένως σχετίζεται αρνητικά με την εσωκομματική δημοκρατία. Για τα Πράσινα κόμματα η απόρριψη της λειτουργίας των άλλων κομμάτων υπήρξε ανέκαθεν βασικό στοιχείο του πολιτικού τους πλαισίου, όταν εμφανίστηκαν τη δεκαετία του 1970 και του 1980. Η ιεραρχική φύση των κομμάτων και η μη ικανοποίηση των αιτημάτων των πολιτών, δημιούργησε την ανάγκη για τα κόμματα “νέου τύπου”. *Η δέσμευση των Πρασίνων στη συμμετοχική δημοκρατία κίνησε το ενδιαφέρον, ωστόσο με την είσοδό τους στα εθνικά κοινοβούλια, φάνηκε ότι δεν ήταν σαφώς ορισμένη.*

Πέραν του ζητήματος της συμμετοχικής δημοκρατίας και της ασάφειας σχετικά με το πώς θα εφαρμοστεί στην πράξη και άλλα ζητήματα έχουν αποδειχθεί αμφιλεγόμενα σε ορισμένα κόμματα των Πρασίνων και *όλα έχουν βιώσει μια διαδικασία μεταμόρφωσης αν και με σημαντικά διαφορετικούς τρόπους.* Η εξέλιξη της “πράσινης” πολιτικής δημιούργησε χάσμα μεταξύ θεωρίας και πράξης.

Ακόμη ο εξευρωπαϊσμός των κομμάτων συνεπάγεται επίσης θεσμική προσαρμογή. Το ερώτημα είναι κατά πόσο η συμμετοχή στην ευρωπαϊκή διακυβέρνηση οδήγησε σε υιοθέτηση από μέρους των Πρασίνων πιο συμβατικών κομματικών δομών και παραχώρηση της δύναμης στα χέρια των κομματικών ελίτ.

Η διαδικασία εξευρωπαϊσμού είχε *περιορισμένο* άμεσο αντίκτυπο στην οργάνωση του κόμματος των Πρασίνων και πολύ λίγες πρωτοβουλίες υπήρξαν ειδικά σχεδιασμένες για το συντονισμό της χάραξης ευρωπαϊκής πολιτικής. Οι ευρωπαϊκές επιταγές ώθησαν τα κόμματα των Πρασίνων να εισάγουν κάποιες στοιχειώδεις αλλαγές σε κανόνες, διαδικασίες και δομές. Ωστόσο το γεγονός ότι δεν υπάρχει κάποια σημαντική οργανωτική αναπροσαρμογή στο εσωτερικό των Πρασίνων καταδεικνύει ότι ο εξευρωπαϊσμός της εσωτερικής κομματικής οργάνωσης είναι μια διαδικασία σταδιακή και η οποία δεν επηρεάζεται από την παρουσία των Πρασίνων στα Υπουργικά Συμβούλια, όσο ίσως θα ήταν αναμενόμενο.

Στο σημείο αυτό αξίζει να γίνει αναφορά στην εμφανή διαίρεση μεταξύ Νότου και Βορρά. Οι Πράσινοι στις χώρες του Νότου όπως η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία είναι πιο πιθανό να μένουν συνεπείς στην υποστήριξη τους στη δημοκρατία της βάσης, έχοντας αναπτυγμένη μια κουλτούρα διαμαρτυρίας. Το γεγονός αυτό οφείλεται μεταξύ άλλων και στην αναρχική σκέψη, η οποία είναι πιο διαδεδομένη σε χώρες όπως η Ιταλία, η Ισπανία και η Γαλλία<sup>105</sup> Τα Πράσινα κόμματα γενικώς

---

105 Sajuria, Javiere, Rudig, Wolfgang (2017), “Green party members and grass root democracy: A comparative analysis”, *Party politics*, 26(1) σελ. 21-31

επιδεικνύουν συνέπεια σε σχέση με την υποστήριξη της δημοκρατίας της βάσης, γεγονός που τους δεσμεύει και ως προς τη συγκρότηση του κόμματος. Ακόμη με βάση τη διάκριση που κάνουν οι Roguntke et al (2016) μεταξύ εσωκομματικής δημοκρατίας που βασίζεται στη συνέλευση και της δημοψηφιακής εσωκομματικής δημοκρατίας, το μοντέλο των Πρασίνων ταιριάζει ξεκάθαρα στο πρώτο.

Οι Bluhdorn και Szarka (2004) οι οποίοι επικεντρώθηκαν στα κόμματα των Πρασίνων στην Γερμανία και την Γαλλία, διαπιστώνουν ότι ο αντίκτυπος τη δικής τους ικανότητας ή αδυναμίας να εντοπίζουν και να διαχειρίζονται στρατηγικές επιλογές, μπορεί να έχει υποτιμηθεί.

Οι αλλαγές στην οργάνωσή τους έχουν πολιτικά χαρακτηριστικά και συνδέονται ευθέως με την γενικότερη αλλαγή στις θέσεις τους, καθώς και σε αυτή την περίπτωση προσεγγίζουν την οργανωτική δόμη των “συμβατικών” κομμάτων της κεντροαριστεράς ή και του κέντρου.

Κάποιες από τις αρχικές ιδέες όπως η εναλλαγή των γραφείων δεν προχώρησαν, ωστόσο πολλά Πράσινα κόμματα συνέχισαν να θεωρούν πολύ σημαντικό το ρόλο της βάσης, δίνοντας τους ένα σαφώς ξεχωριστό οργανωτικό στυλ. Ωστόσο με την πάροδο του χρόνου και μετά από αναπτυξιακά περάσματα, πολλά Πράσινα κόμματα και περισσότερο τα επιτυχημένα υιοθετούν τις οργανωτικές αρχές και πρακτικές των κατεστημένων κομμάτων, μετά τη συμμετοχή τους σε κοινοβούλια και Κυβερνήσεις.

Οι εκλογικές υποχωρήσεις και η απογοητευτική συμμετοχή στις εκλογές επίσης προκαλούν εσωκομματικές αντιπαραθέσεις σε σχέση με την ιδεολογική τοποθέτηση.

Το σύνολο αυτών των παραγόντων είχε ως αποτέλεσμα βαθιές οργανωτικές αλλαγές και μετατροπές, όπως γραφειοκρατικοποίηση και επαγγελματοποίηση. Από ακτιβιστικά κόμματα εξελίχθηκαν σε ολοκληρωμένους οργανισμούς πολύ κοντά στα συμβατικά κόμματα, αποτελώντας ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα του σιδηρού νόμου της “θεσμοποίησης”. Έχουν ωστόσο διατηρήσει κάποια από τα αρχικά τους χαρακτηριστικά όπως η εναντίωση στην εξουσία, η αντι-ιεραρχία και η επιδίωξη πολιτικών στόχων, απομακρυνόμενοι ωστόσο από θέσεις και πρακτικές της ακτιβιστικής αριστεράς.

Συγκριτικές μελέτες για την ανάπτυξη των Πρασίνων *διαψεύδουν ενδεχομένως* την υπόθεση, όπως αναφέρει ο Rihoux (2001) η οποία υποστηρίζει ότι οι κοινοβουλευτικές και κυβερνητικές αρμοδιότητες συνδέονται εγγενώς με οργανωτικές μεταρρυθμίσεις. Κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του '80 και '90 όποτε και τα Πράσινα κόμματα εδραιώνονται, παρατηρούνται οργανωτικές αλλαγές,

που αφορούν κυριώς στην απομάκρυνση των Πρασίνων από τη λαϊκή δημοκρατία. Από το 2000 όμως και μετά τα ζητήματα της οργάνωσης δεν κυριάρχησαν στην εσωκομματική συζήτηση. Πολλοί πολιτικοί παράγοντες συνέβαλλαν στο να απορρίψουν οι Πράσινοι την κομματική ιεραρχία και την ίδρυση ενός πραγματικά δημοκρατικού κομματος, ως αποτέλεσμα της επιρροής των νέων κοινωνικών κινήματων. Εκείνο το διάστημα το κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης ήταν χωρίς αμφισβήτηση το κύριο σύγχρονο κίνημα, το οποίο διακρινόταν από έντονη αντι-ιεραρχική ιδεολογία, γεγονός το οποίο συνδέεται με τη δημοκρατία της βάσης.

Κατά την ανάλυση των οργανωτικών αλλαγών των Πρασίνων στην πορεία προς την εξουσία, δύο είναι τα συμπληρωματικά πρότυπα που αναγνωρίζονται. Από τη μία πλευρά τα κόμματα αποφασίζουν να προσαρμόσουν την οργανωτική δομή τους επειδή προβλέπουν την ανάγκη για συγκεντροποίηση, στην περίπτωση που τελικά εισέλθουν στην Εθνική Κυβέρνηση. Από την άλλη, μεταρρυθμίζουν την οργάνωση τους μετά και όχι πριν τη συμμετοχή τους στην Κυβέρνηση καθώς αντιλαμβάνονται ότι χρειάζονται μια πιο συγκεντρωτική ηγετική δομή, προκειμένου να μειωθεί ο χρόνος αντίδρασής τους.

Όπως αναφέρουν οι Bull και Rhodes (1997), η προσαρμογή εκ των προτέρων χαρακτηρίζει τα επιτυχημένα ευρωπαϊκά Πράσινα κόμματα, όπως οι Ιταλοί οι οποίοι προχώρησαν σε μεταρρυθμίσεις στο κόμμα τους το 1993 τη στιγμή που ολόκληρο το ιταλικό κομματικό σύστημα περνούσε διαδικασία μετασχηματισμού, αλλά και οι Φινλανδοί οι οποίοι προχώρησαν σε οργανωτικές αλλαγές όταν άλλαξαν οι συνθήκες. Ωστόσο όλα τα κόμματα των Πρασίνων χρειάστηκε να υποβληθούν σε διαδικασία εξορθολογισμού με την είσοδό τους στην εθνική Κυβέρνηση. Η φιλοδοξία για λαϊκή δημοκρατία ποτέ δεν εγκαταλείφθηκε πλήρως, όπως στους Γερμανούς Πρασίνους οι οποίοι διατήρησαν τη συλλογική ηγεσία.

Παρά τις αλλαγές στην οργάνωσή τους και τη μετατόπιση τους πλησιέστερα στα συμβατικά κόμματα, το περιβάλλον συνεχίζει να αποτελεί το προεξέχον ζήτημα.

Η κομματική αλλαγή δεν προκύπτει μόνο από διχογνωμίες εντός του κόμματος λόγω της συμμετοχής τους στις εκλογές και τις υποχωρήσεις που αυτή απαιτεί. Η εξέλιξη της Πράσινης πολιτικής έχει δημιουργήσει χάσμα μεταξύ θεωρίας και πράξης καθώς και συγκρούσεων ενδεχομένως ως αποτέλεσμα έλλειψης ιδεολογικής καθοδήγησης. Το θέμα του περιβάλλοντος δεν είναι καινούριο και δεν αποτελεί αποκλειστικότητα των Πρασίνων. Ωστόσο αποτελεί ιδιαιτερότητά τους ότι βρίσκεται στο επίκεντρο του πολιτικού τους λόγου, στη λογική της εκτίμησης του φυσικού κόσμου και της αντιμετώπισης του ανθρώπου ως μέρους της φύσης, ακόμα και της άποψης ότι ο άνθρωπος είναι σε δευτερεύουσα θέση σε

σχέση με τη φύση. Με την πάροδο του χρόνου όπως προαναφέρθηκε, η πραγματιστική άποψη κερδίζει έδαφος.<sup>106</sup>

Η οργανωτική αλλαγή συνήθως περιλαμβάνει επίσημη αλλαγή του καταστατικού, αλλά μπορεί να αφορά και σε πιο συμβολικές αλλαγές<sup>107</sup>, αυτό που αποκαλείται “κομματική κουλτούρα”, η οποία εκφράζεται με μία σημαντική απομάκρυνση από τα αρχικά οργανωτικά χαρακτηριστικά του κόμματος, όπως η προσφυγή στις προεκλογικές έρευνες, η πιο ενεργή στρατολόγηση μελών, ή η χαλάρωση των απαιτήσεων που προκύπτουν από την ιδιότητα του μέλους και η ελάττωση των συζητήσεων περί ιδεολογίας.

Τα εσωτερικά χαρακτηριστικά των Πρασίνων μπορούν να αλλάξουν πιο εύκολα από τα εξωτερικά, όταν ένας επαρκής αριθμός ακτιβιστών αισθάνονται απογοητευμένοι από τις προσπάθειές τους να σώσουν το περιβάλλον, η ιδεολογία να γίνει πιο “επιλεκτική” και να χαλαρώσουν ή και να κοπούν τελείως οι δεσμοί με τα κοινωνικά κινήματα. Η ηγεσία η οποία συνήθως στην αρχή είναι συλλογική και αδύναμη, εξελίσσεται σε ενιαία, ισχυρή, εξατομικευμένη και επαγγελματική. Οι βουλευτές οι οποίοι αρχικά ήταν δεσμευμένοι με επιτακτικές εντολές, απελευθερώνονται από την “κηδεμονία” των ακτιβιστών πιθανώς σε συνεργασία με την πλευρά των ρεαλιστών. Συνέπεια αυτού, οι ακτιβιστές χάνουν το ενδιαφέρον τους ή και αποχωρούν τελείως. Συνεπώς η συμμετοχή μειώνεται και οι αποφάσεις λαμβάνονται κυρίως από τα στελέχη του κόμματος. Τα Πράσινα κόμματα προσελκύουν επαγγελματίες πολιτικούς με υψηλή μόρφωση, οι οποίοι αναλαμβάνουν τις περισσότερες δραστηριότητες. Φυσικά η εξέλιξη αυτή προϋποθέτει τη συνέχιση ή και την αύξηση της εκλογικής υποστήριξης με συνακόλουθο αποτέλεσμα την αύξηση των κρατικών επιδοτήσεων.<sup>108</sup>

Ωστόσο παρά τις εξελίξεις αυτές και την είσοδό τους στα εθνικά κοινοβούλια οι οργανώσεις των Πρασίνων εξακολουθούν να διαφέρουν από αυτές των άλλων κομμάτων και είναι σαφές ότι οι ακτιβιστές τους συνεχίζουν να μάχονται για την προστασία των δημοκρατικών παραδόσεων της βάσης. Ο συγκεντρωτισμός της εξουσίας μέσα στα κόμματα αποδεικνύει ότι σε όλα τα κόμματα οι ελίτ έχουν ενισχύσει τη θέση τους σε βάρος των μελών και η κομματική οργάνωση ασκεί ελάχιστο ή καθόλου έλεγχο στους εκπροσώπους των κομμάτων. Σύμφωνα με τη μελέτη του Doherty, ο σχηματισμός της

---

106 Talshir, Gayil (2002) *The political ideology of Green parties: From the politics of Nature to Redefining the Nature of Politics*. Λονδίνο: Springer

107 Lucardie, Paul, Rihoux Benoit (2008), “From amateur-activists to professional-electoral parties? On the organizational transformation of green parties in western democracies”, στο Lucardie, Paul, Francalnd, Eg (επιμ.) *Green parties in transition*, Λονδίνο: Routledge

108 Burchell, J. (2003), *The evolution of Green Politics*. Λονδίνο: Routledge

Πράσινης ιδεολογίας και στρατηγικής αν και βασίζεται σε μια κοινή αφηρημένη λογική που μοιράζονται όλα τα κόμματα, εμφανίζει ωστόσο διαφοροποιήσεις κάτω από τις διαφορετικές εθνικές συνθήκες και υφίσταται μία επιπλέον, δεύτερη διαδικασία από το εκάστοτε Πράσινο κόμμα. Όπως διαπιστώνει ο Doherty οι στρατηγικές διαφορές στο εσωτερικό των κομμάτων κάποιες φορές είναι έντονες όπως στην περίπτωση της Γερμανίας, της Βρετανίας και της Γαλλίας και άλλες λιγότερο όπως στην περίπτωση της Ιταλίας. Οι διαφορές αυτές οφείλονται όπως διαπιστώνει και ο Kitscelt στο υψηλό επίπεδο εσωτερικής σύγκρουσης που εμφανίζεται σε ορισμένα κόμματα όπως το Die Grunen, ενώ σε άλλα είναι λιγότερο έντονη όπως τα βέλγικα Πράσινα κόμματα. Ακόμη ο Kitscelt διαπιστώνει ότι είτε ένα Πράσινο κόμμα βρίσκεται σε ισχυρή θέση όπως το γερμανικό, είτε σε αδύναμη όπως το γαλλικό δύναται να βρεθεί σε κατάσταση πόλωσης μεταξύ κοινοβουλευτικών και εξωκοινοβουλευτικών στρατηγικών. Σε κομματικά συστήματα όπως αυτά του Βελγίου και της Ιταλίας όπου οι πιθανότητες εμπλοκής σε κυβερνητικό συνασπισμό είναι λίγες και το διακύβευμα των εκλογών είναι χαμηλό, πέρα από τις στρατηγικές συγκρούσεις, τίθεται και το ζήτημα πώς μέσω της οργάνωσης και διάφορων μορφών παρέμβασης στον κομματικό διάλογο να αμφισβητήσει την κοιματοκρατία. Οι φατρίες μπορούν επομένως να θεωρηθούν ως προϊόν της κομματικής δομής και των διαθέσιμων πολιτικών ευκαιριών αλλά και του τρόπου που τα ίδια τα κομματικά μέλη στις εθνικές παραδόσεις τους, αφήνοντας μεγάλα κενά ασάφειας στην στρατηγική των Πράσινων κομμάτων.

Σύμφωνα με τη μελέτη των Rudig και Sajuria (2020) επιβεβαιώνεται ότι η κατοχή θέσης αξιώματος στο κόμμα, έχει άμεση επίδραση στην υποστήριξη της δημοκρατίας της βάσης, ενώ αντίθετα μέλη που είναι ένεργα στο κίνημα και δεν κατέχουν αξίωμα είναι πολύ πιθανότερο να την υποστηρίζουν.

Αν και οι ερμηνείες με όρους “πολιτικής ευκαιρίας” επικεντρώνονται στους εξωτερικούς παράγοντες ως καθοριστικούς για την κομματική ανάπτυξη, ωστόσο λεπτομερείς αναλύσεις αναδεικνύουν τη σημασία που έχει η πολιτική δράση των μικρών κομμάτων για την ανάπτυξή τους.

Ακόμη οργανωτικές αλλαγές μπορούν να προκαλέσουν αλλαγές στο πολιτικό και εκλογικό σύστημα, αλλαγές στη χρηματοδότηση των κομμάτων, αλλαγές στη νομοθεσία που αφορούν στα κόμματα αλλά και αλλαγές σε σχέση με τον κομματικό ανταγωνισμό.<sup>109</sup>

Προκύπτει επομένως ότι η αλλαγή στην οργάνωσή τους δεν είναι απαραίτητα απότοκο της εκλογικής τους ανόδου. Ωστόσο είναι πιθανό να συνδέονται, καθώς η μετριοπάθεια είναι πολλές φορές αναγκαία

---

109Van Haute Emily (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe Λονδίνο: Routledge:σελ. 319-321

για την επίτευξη ενός αξιόλογου εκλογικού ποσοστού και η εκλογική άνοδος δημιουργεί την ανάγκη για έναν άλλο τύπο οργάνωσης, αν και η αύξηση των μελών του κόμματος πιθανώς συνδέεται πιο άμεσα με την ανάγκη για αλλαγή στην οργανωτική δομή από ότι η εκλογική άνοδος αυτή καθαυτή.

## 2. Εκλογικές συνεργασίες

Η επόμενη παράμετρος είναι οι εκλογικές *συνεργασίες* των περιβαλλοντικών κομμάτων. Μελετώντας τους πίνακες των εκλογικών ποσοστών, παρατηρείται ότι η συνεργασία με δεξιά κόμματα συνεχίζει να θεωρείται ταμπού. Επιπλέον όταν αυτή πραγματοποιείται όπως στην περίπτωση της Κροατίας, έχει μεγάλο πολιτικό κόστος και οδηγεί σε μείωση του εκλογικού τους ποσοστού. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της λεγόμενης κεντροαριστεράς: οι συνεργασίες με τα συγκεκριμένα κόμματα προκύπτουν συχνά και φαίνεται να είναι πολύ περισσότερο αποδεκτές από κομματικά μέλη και ψηφοφόρους.<sup>110</sup>

Για τους οικολόγους οι οποίοι πίστευαν ότι είχαν ξεπεράσει τον άξονα αριστερά – δεξιά και τα όρια που αυτός θέτει αξιολογώντας τον ως παρωχημένο, οι συνασπισμοί αποτελούσαν εμπόδιο στην πολιτική τους συμμετοχή, δίνοντας τους τον χαρακτήρα του αντισυστημικού κόμματος και μία ταυτότητα διαμαρτυρίας.

Με αυτά τα δεδομένα δεν ήταν εύκολο να επιτευχθεί η συμμετοχή στην Κυβέρνηση για τους Πρασίνους, ωστόσο είναι αρκετές οι περιπτώσεις χωρών όπου περιβαλλοντικά κόμματα κατάφεραν να αποτελέσουν μέλη των Κυβερνήσεων. Το 1995 οι Πράσινοι της Φινλανδίας εισήλθαν στην Κυβέρνηση και έκτοτε άλλες χώρες τους ακολούθησαν. Η Ιταλία, η Γαλλία, η Γερμανία και το Βέλγιο έχουν επίσης συμμετάσχει σε εθνικές Κυβερνήσεις.<sup>111</sup> Αν και οι Πράσινοι είναι υπέρ της αποκεντρωμένης πολιτικής η συμμετοχή τους στην Κυβέρνηση τους αναγκάζει να συμμετέχουν σε διαδικασίες κεντρικής λήψης αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου. Τα κόμματα των Πρασίνων αναμένεται από τους ψηφοφόρους να διαφοροποιούνται και να υποστηρίζουν περισσότερο τη διαφάνεια, ωστόσο η ύπαρξη σταθερών δομών στις Κυβερνήσεις δεν τους αφήνει τέτοια περιθώρια.<sup>112</sup>

Τα Πράσινα κόμματα δεν είναι όλα εξίσου προετοιμασμένα για την συμμετοχή αυτή, η οποία

---

110Muller-Rommel, Ferdinand (2007), “Explaining the electoral success of green parties:a cross-national analysis.”, *Environmental Politics* 7(4), σελ. 148-151

111 “Dumont, Patrick & Back, Hanna “Why so few and why so late. Green parties and the question of governmental participation”, *European Journal of Political Research*, 2006: σελ. S1-S154

112 Dolezal, Martin (2010), Exploring the stabilization of political force: The social and attitudinal basis of Green parties in the age of globalization. *West European Politics*, 33(3) σελ. 545-549



συνοδεύεται από μία πληθώρα νέων απαιτήσεων.<sup>113</sup> Όλα έχουν αντιμετωπίσει τις ευκαιρίες και τους περιορισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης, ωστόσο η τοπική αυτοδιοίκηση δεν πολιτικοποιείται στον ίδιο βαθμό με το περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο, καθώς οι προσωπικές επαφές και η φήμη είναι συχνά πιο σημαντικά από την ιδεολογία και την κομματική ένταξη.

Η εμπειρία στην Περιφερειακή Κυβέρνηση δεν προετοίμασε τους Γερμανούς και τους Ιταλούς για την εθνική Κυβέρνηση. Μόνο η εμπειρία στην εθνική Κυβέρνηση για ένα αξιόλογο σημαντικό χρονικό διάστημα μπορεί να προσφέρει στα Πράσινα κόμματα αρκετή εξοικείωση με τις περίπλοκες εθνικές πολιτικές. Από τη στιγμή που οι Πράσινοι επέλεξαν να παίξουν το παιχνίδι της εκλογικής πολιτικής, αναγκάστηκαν να προσαρμόζονται διαρκώς σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον και να επικεντρώσουν και σε άλλα ζητήματα πέραν αυτού του περιβάλλοντος. Η επιλογή τους αυτή συνετέλεσε στην ιδεολογική μετατόπιση και την απομάκρυνση από τις κινηματικές διαδικασίες.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Γερμανίας όπου το Πράσινο κόμμα απομακρύνθηκε από το μαζικό κίνημα και τον κοινωνικό ακτιβισμό και προχώρησε σε συμμαχία υιοθετώντας το ρόλο του <sup>114</sup>μεσολαβητή για μειονοτικά κοινωνικά κινήματα. Το βελγικό Agalev βρέθηκε σε προνομιακή θέση καθώς ήταν απαραίτητος εταίρος για τον φλαμανδικό συνασπισμό, ενώ το γερμανικό Πράσινο κόμμα το οποίο και θεωρείται ισχυρό βρέθηκε σε λιγότερο “άνετη” θέση.<sup>115</sup> Ωστόσο η διαπραγματευτική θέση μέσα σε έναν συνασπισμό δεν είναι η μοναδική πηγή ισχύος για έναν μικρότερο εταίρο. Η σύνδεση με τα νέα κοινωνικά κινήματα, η απήχηση στην κοινή γνώμη ή η εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας, είναι τρόποι για την επίτευξη στόχων πολιτικής. Συνολικά τα κόμματα των Πρασίνων ήταν σε σχετικά δυσχερή θέση όταν εισήλθαν για πρώτη φορά στις εθνικές Κυβερνήσεις, καθώς δεν ήταν αριθμητικά απαραίτητοι για τη διατήρηση του συνασπισμού στην εξουσία.

Σε πολλές χώρες οι Πράσινοι έχουν προχωρήσει σε εκλογικές συμμαχίες μία ή περισσότερες φορές. Στη Δανία συνεργάστηκαν με το κεντροαριστερό SF, στην Ισπανία με το αριστερό Podemos, ενώ στην Πορτογαλία με το επίσης αριστερό United Left. Στη Σλοβενία το Slovenian People's Party με το οποίο συνεργάστηκαν οι Πράσινοι θεωρείται κεντροδεξιό, ενώ στη Βουλγαρία, τη Σλοβακία και τη Φινλανδία οι συνεργασίες τους είναι με κόμματα της σοσιαλδημοκρατίας. Στην Εσθονία

113 Poguntke, T., (2010), “Green parties in national governments: protest or acquiescence”, *Environmental politics* 11(1) σελ. 139-142

114Doherty, Brian (1992), *The fundi realo-realo controversy: An analysis of four european green parties*. Λονδίνο: Routledge, pp. 107-110

115Muller - Rommel, Ferdinand - Poguntke, Thomas (2013), *Green parties in national governments*, Λονδίνο: Routledge,

συνεργάστηκαν με το “Κόμμα του Κέντρου” και στη Λιθουανία συμμετείχαν στην κεντρία συμμαχία που φέρει το όνομα “Λιθουανική Ένωση Αγροτών και Πρασίνων”, ενώ στην Πολωνία με το αριστερό “United Left”. Στην Κροατία και την Τσεχία οι συμμαχίες συνάφθηκαν με κόμματα της δεξιάς το οποίο στην περίπτωση της Τσεχίας τους έβλαψε εκλογικά. Προκύπτει ότι οι συνεργασίες με κόμματα της κεντροαριστεράς και της σοσιαλδημοκρατίας είναι συχνότερη από ότι με αυτά της αριστεράς και ακόμη λιγότερο τη δεξιάς. Ακόμη οι συνεργασίες με κόμματα του δεξιού χώρου συχνά τους βλάπτει εκλογικά ή τους διαφοροποιεί έντονα από τα υπόλοιπα περιβαλλοντικά κόμματα της Ευρώπης καθιστώντας τους “ιδιαίτερες” περιπτώσεις.

Παρά το γεγονός ότι οι περιβαλλοντιστές προσέγγιζαν και βρίσκονταν σε έντονη αλληλεπίδραση με τους σοσιαλδημοκράτες, οι διαφορές παρέμεναν έντονες και ξεκάθαρες. Οι σοσιαλδημοκράτες αντιμετώπιζαν ως ουτοπικό το όραμα των Πρασίνων, ενώ αντίστοιχα οι Πράσινοι θεωρούσαν ότι οι σοσιαλδημοκράτες χαρακτηρίζονταν από αυστηρή ιεραρχία στο εσωτερικό τους, όπως και ότι ήταν αφομοιωμένοι από το σύστημα.<sup>116</sup> Με την πάροδο του χρόνου ωστόσο οι διαφορές αυτές αμβλύθηκαν. Ήταν μία μάλλον αναγκαία υποχώρηση από μέρους των Πρασίνων καθώς έχει ως τώρα φανεί με βάση τα υπάρχοντα στοιχεία, ότι όσο πιο ξεκάθαρα “Πράσινο” ή “Κόκκινο-Πράσινο” είναι ένα κόμμα τόσο πιο δύσκολα καθίσταται έμπιστο συμμετέχοντας στις συμβατικές πολιτικές διαδικασίες.<sup>117</sup> Το χρονικό διάστημα το οποίο εξετάζεται κάποια περιβαλλοντικά κόμματα προσέγγιζαν ιδεολογικά τα κόμματα της “συμβατικής” αριστεράς και κεντροαριστεράς ενώ άλλα υποστηρίζαν ότι δεν διαφέρουν από οποιοδήποτε άλλο αστικό κόμμα. Ωστόσο οι πρώτοι όλο και περισσότερο υπερτερούν απέναντι στους δεύτερους καθώς η τακτική συμμαχιών και η προσέγγιση με τη σοσιαλδημοκρατία θεωρήθηκε αναγκαία προκειμένου να γίνουν μία υπολογίσιμη διαπραγματευτική δύναμη. Σημειώνεται ωστόσο ότι πουθενά η ενσωμάτωση αυτή των Πρασίνων δεν τους κατέστησε “κλώνους του πολιτικού κατεστημένου”.

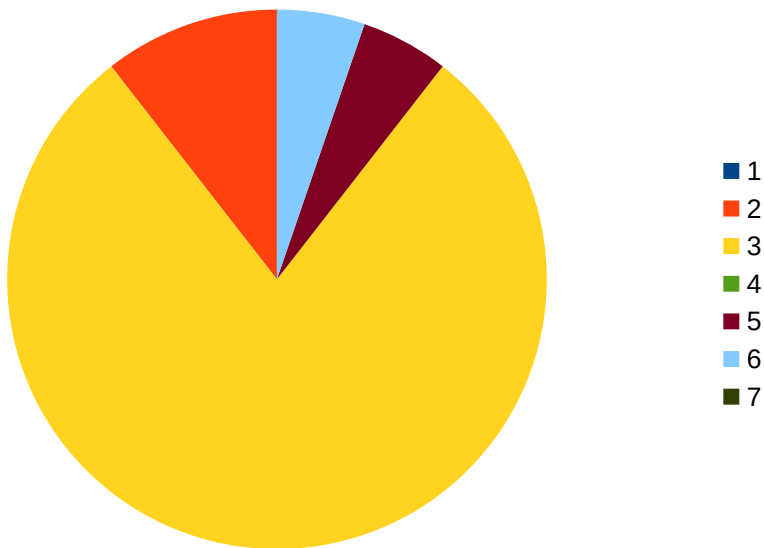
Από τις 29 χώρες που εξετάζονται σε είκοσι οι Πράσινοι συνεργάστηκαν εκλογικά με άλλο ή άλλα κόμματα κατά την περίοδο 2010-2021. Χρησιμοποιώντας μία κλίμακα από το 1 έως το 7 (1 άκρα αριστερά- 7 άκρα δεξιά) για τα κόμματα με τα οποία συνεργάστηκαν προκύπτει ότι η μεγάλη πλειοψηφία αυτών ανήκει στο χώρο της κεντροαριστεράς, δύο στο χώρο της αριστεράς, ένα στις δεξιάς και ένα σε αυτόν της κεντροδεξιάς. Παρατηρείται μία στροφή προς το χώρο της

116 Carter, Neil (2013), “Greening the mainstream: party politics and the environment”, *Environmental politics*, 22 (1), σελ.73-77

117 Grant, Z.P, Tilley, James (2017), “Fertile soil: Explaining variation in the success of Green parties”. *West European politics*, 42:3, σελ. 499-501

κεντροαριστεράς καθώς κόμματα όπως οι Πράσινοι της Ιταλίας οι οποίοι συνεργάζονταν με την αριστερά ή της Τσεχίας, της Ιρλανδίας και της Φινλανδίας οι οποίοι είχαν συνάψει συμμαχίες με τη δεξιά και κεντροδεξιά δεν επανέλαβαν την τακτική αυτή, αλλά προτίμησαν την εκλογική συνεργασία με σοσιαλδημοκρατικά κόμματα.

*Διάγραμμα 1: Τοποθέτηση συνεργαζόμενων κομμάτων στον άξονα αριστερά (1 άκρα αριστερά- 7 άκρα δεξιά)*



### 3. Ευρωπαϊκή Ένωση

Εξαιρετικής σημασίας είναι η στάση η οποία τηρούν απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι Πράσινοι εμφανίστηκαν ως επικριτικοί απέναντι στην Ε.Ε. και ως επί το πλείστον “αντι-ευρωπαϊστές”. Τις τελευταίες δεκαετίες ωστόσο έχουν σημειώσει μία ξεκάθαρη στροφή και έχουν μετατοπιστεί σε θέσεις περισσότερο μετριοπαθείς ή ακόμα και υποστηρικτικές με κάποιες εξαιρέσεις, όπως της Φινλανδίας και του Βελγίου. Πρόκειται για μία πολύ σημαντική αλλαγή που τους φέρνει πιο κοντά στην κεντροαριστερά των ευρωσκεπτικιστών οι οποίοι είναι υπέρ της Ευρωπαϊκής Ένωσης προτείνοντας ωστόσο βελτιώσεις και διατυπώνοντας επιφυλάξεις.

Διαβάζοντας το πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος <sup>118</sup> εύκολα διαπιστώνεται ότι η στάση τους απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θυμίζει σε τίποτα την κριτική στάση του παρελθόντος. Σε αυτό αναφέρεται ότι: “Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε για να εγγυηθεί την

118 “European Greens”, (european greens.eu)

ειρήνη και να προωθήσει την ευημερία”, “αποτελεί άγκυρα σταθερότητας που δίνει ελπίδα σε πολίτες εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και προτείνεται μία Πράσινη νέα συμφωνία πιο κοντά στους πολίτες με εκδημοκρατισμό της λήψης αποφάσεων”. Σημειώνεται ακόμη ότι το “Ευρωπαϊκό Πράσινο Κόμμα” είναι το πρώτο ευρωπαϊκό κόμμα που δημιουργήθηκε το 2004.<sup>119</sup>

Ο εξευρωπαϊσμός είναι ένα εξαιρετικά ευρύ φαινόμενο με ποικίλα αποτελέσματα και ο χαρακτήρας του διαδραστικός: Οι Πράσινοι θα προσπαθήσουν να επηρεάσουν την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο τους επηρεάζει κι εκείνη. Παρά την παρακμή του φονταμεταλισμού στο εσωτερικό των Πρασίνων δεν έχουν απωλέσει τελείως το ριζοσπαστικό τους χαρακτήρα και η διαδικασία του εξευρωπαϊσμού φαίνεται ότι επιφέρει περαιτέρω ιδεολογικές και θεσμικές αλλαγές στους Πράσινους. Η οργανωτική αλλαγή μπορεί να προέλθει και λόγω εξωτερικών παραγόντων όπως μία σημαντική εκλογική ήττα ή ο έντονος ανταγωνισμός με ένα άλλο κόμμα. Ακόμη μπορεί να επηρεάσουν σημαντικές αλλαγές στο σύστημα, όπως οι αλλαγές καθεστώτος ή οι αλλαγές στο εκλογικό σύστημα.

Στο εσωτερικό των Πρασίνων υπάρχει μια αμφιθυμία σχετικά με τη στάση τους απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδιαίτερα όσον αφορά στη σχέση της Πράσινης ιδεολογίας με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Από μία πλευρά η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελεί θετική εξέλιξη για τους Πράσινους στο βαθμό που δεν σχετίζεται με εθνικιστικά αισθήματα καθώς ικανοποιεί τις διεθνιστικές τους φιλοδοξίες. Επισημαίνεται ότι στις μισές χώρες οι ψηφοφόροι είναι υπέρ της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά ακόμη και σε εκείνες στις οποίες δεν είναι υπέρ, δεν είναι ούτε κατά. Αυτό ισχύει ακόμα και για τη Σουηδία και την Ιρλανδία όπου οι ίδιοι οι Πράσινοι αυτο-κατατάσσονται στους ευρωσκεπτικιστές.<sup>120</sup>

Στόχοι όπως η ειρήνη ή η διάσωση του περιβάλλοντος απαιτούν διεθνή συνεργασία την οποία διευκολύνει ο υπερεθνικός χαρακτήρας της Ε.Ε. Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι η κριτική της σύγχρονης βιομηχανικής κοινωνίας την οποία ασκούσαν οι Πράσινοι έρχεται σε αντίθεση με τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως η οικονομική ανάπτυξη, η ελεύθερη αγορά και ο συγκεντρωτικός τρόπος λήψης αποφάσεων. Αυτή η αμφιθυμία εξηγεί και τις διαφορετικές στάσεις των Πρασίνων κομμάτων απέναντι στην Ε.Ε. Οι Ιταλοί υποστήριζαν ανέκαθεν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ενώ αντίθετα οι Σουηδοί και οι Βρετανοί έχουν εκφράσει την αντίθεση τους με αυτήν και αντίστοιχα εντοπίζονται σημαντικές διαφορές μεταξύ των ευρωπαϊκών Πρασίνων κομμάτων. Η κριτική αυτή όπως

---

119 “European Greens”

120 Dolezal, Martin (2010), Exploring the stabilization of political force: The social and attitudinal basis of Green parties in the age of globalization. *West European Politics*, 33(3)

φαίνεται στα προγράμματά τους, γίνεται όλο και πιο ήπια.

Ενιαία ωστόσο ήταν η στάση των Πρασίνων απέναντι στη συνθήκη του Μάαστριχτ οι οποίοι καταψήφισαν ή αποχωρούσαν στις ψηφοφορίες για την επικύρωσή της στα εθνικά Κοινοβούλια . Ακόμη όλα τα Πράσινα κόμματα ζητούν περισσότερη δημοκρατία και διαφάνεια στις λήψεις αποφάσεων από τα όργανα της Ε.Ε. *Η ευνοϊκότερη στάση των Πρασίνων απέναντι στην ΕΕ η οποία προέκυψε κυρίως λόγω της συμμετοχής τους στα ευρωπαϊκά όργανα, είχε ως αποτέλεσμα τη μετατόπισή τους σε σημαντικά θέματα, όπως η αποδοχή της νομισματικής ένωσης με τη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, μειώνοντας τις δαπάνες με τρόπους που έρχονται σε αντίθεση με τις αξίες των Πρασίνων.*

*Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η συμμετοχή των Πρασίνων στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημιουργεί με την πάροδο του χρόνου μία αίσθηση εμπιστοσύνης και οικειότητας, η οποία συντελεί στη μετατόπισή τους από την εναντίωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση στον ευρωσκεπτικισμό και κατόπιν στον εναγκαλισμό της ένωσης στα πλαίσια μίας γενικά θετικής στάσης απέναντι στην Ένωση που πλησιάζει ιδεολογικά την κεντροαριστερά. Όσο οι Πράσινοι εισέρχονται στα υψηλότερα επίπεδα λήψης αποφάσεων της Ε.Ε. αναγνωρίζουν τη σημασία της για τα θέματα τα οποία τους ενδιαferούν όπως το περιβάλλον. Ακόμη όσο εντάσσονται στο πολιτικό κατεστημένο οι πιέσεις προς τους Πράσινους εντείνονται προκειμένου να αποδεχτούν τη διακομματική συναίνεση υπέρ της ένταξης που είναι κυρίαρχη στα περισσότερα ευρωπαϊκά κομματικά συστήματα. Οι αλλαγές αυτές είναι πιθανότερο να προκύψουν στην ελίτ των Πρασίνων, στους Υπουργούς δηλαδή και στους Συμβούλους, οι οποίοι συμμετέχουν πιο ενεργά στις διαδικασίες εξευρωπαϊσμού παρά στη βάση του κόμματος. Συνεπώς συχνά εντοπίζονται σημαντικές διαφορές μεταξύ της ηγεσίας και της βάσης στην στάση τους απέναντι στην Ε.Ε.*

Η στάση τους απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ουσιαστικό κριτήριο για την τοποθέτησή τους στον άξονα “αριστερά-δεξιά”. Οι δεκαετίες πολιτικού ανταγωνισμού και ενσωμάτωσης στο κομματικό σύστημα, είχαν αντίκτυπο στην κομματική ιδεολογία, συνεπώς ο ριζοσπαστισμός και τα στοιχεία διαμαρτυρίας φθίνουν όλο και περισσότερο.

Οι εταίροι του συνασπισμού συχνά πρέπει να καταλήξουν σε συμφωνία πριν κατευθυνθούν στις διαπραγματεύσεις του Συμβουλίου και αυτό σημαίνει συχνά υποχώρηση σε σχέση με τις δικές τους θέσεις και αξίες. Οι Φινλανδοί Πράσινοι, έκαναν συνεχώς υποχωρήσεις και συμβιβασμούς μέχρι που τέθηκε θέμα κατασκευής νέου πυρηνικού σταθμού, όποτε όπως προαναφέρθηκε παραιτήθηκαν από την

Κυβέρνηση, ωστόσο ήταν πρόθυμοι να επιστρέψουν σε αυτήν στις επόμενες εκλογές. Ομοίως τα περισσότερα περιβαλλοντικά κόμματα έχουν προχωρήσει σε λιγότερο ή περισσότερο σημαντικές υποχωρήσεις μετά την είσοδό τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Ωστόσο οι εντάσεις μεταξύ ελίτ και βάσης σταδιακά μετριάζονται, καθώς γίνεται αντιληπτό ότι η παρουσία των Πρασίνων στα Συμβούλια σημαίνει και δυνατότητα επιρροής της Ένωσης σε σχέση με τις ιδέες τους. Ακόμη με τη συμμετοχή τους διαφαίνεται ότι οι αντιρρήσεις σε θέματα αρχών της Ένωσης δεν είναι βιώσιμες και διαφωνίες παραμένουν σε ευαίσθητα ζητήματα για τους Πρασίνους όπως είναι η κατασκευή πυρηνικού αντιδραστήρα ή η στρατιωτική εμπλοκή. Όπως έχει ήδη αναφερθεί οι οργανωτικές αλλαγές δεν ήταν σημαντικές, σημαντική όμως ήταν η απόσταση που δημιουργήθηκε μεταξύ ελίτ και βάσης.

Στις θετικές επιπτώσεις του εξευρωπαϊσμού για τα Πράσινα κόμματα συγκαταλέγεται το γεγονός ότι οι Πράσινοι Υπουργοί σε συνεργασία μπορούν να ασκούν κάποια επιρροή στο Συμβούλιο Περιβάλλοντος και στην ευρύτερη χάραξη πολιτικής. Ωστόσο υπάρχει και η αντίθετη άποψη η οποία υποστηρίζει ότι η δυναμική της λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης μειώνει τις πιθανότητες για συλλογική, διακρατική δράση των Πρασίνων και του αντίστοιχου αντικτύπου που αυτή θα είχε. Άλλες αναφορές για τη χάραξη πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως των Bulmer και Burch (2000) δείχνουν ότι οι θεσμικοί κανόνες τελικά υπερισχύουν κάθε ιδεολογικής αλληλεγγύης.

Παρά τις διαφορές τους, για τα κόμματα των Πρασίνων η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση δεν αποτελούσε ποτέ μείζον ζήτημα, με λίγες εξαιρέσεις όπως αυτή των Ιρλανδών οι οποίοι έκαναν δυναμική εκστρατεία υπέρ του όχι στα δημοψηφίσματα. Όπως αποδεικνύεται από έρευνες εμπειρογνομόνων για τις στάσεις των κομμάτων απέναντι στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και κατόπιν σύγκρισης των εκλογικών μανιφέστο διαχρονικά μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1990, όπως αναφέρουν οι Ray και Hix (1999) τα Πράσινα κόμματα είχαν αρχίσει να τηρούν μία αρκετά θετική στάση απέναντι στην Ε.Ε, παραμένοντας ωστόσο σε πολλές χώρες ευρωκεπτικιστές.

Χαρακτηριστικά στη Φινλανδία, μετά από εσωτερικές διαφωνίες το “Vihrea Liito” αποφάσισε να τηρήσει ουδέτερη στάση στο δημοψήφισμα για την ένταξη στην Ε.Ε. (1994). Αμέσως μετά όμως, μία νέα πρόκληση εμφανίστηκε για τους Φινλανδούς Πρασίνους, αυτή της ένταξης στην ΟΝΕ το 1997. Οι Πράσινοι είχαν αρχικά ξεκάθαρα ταχθεί κατά της Νομισματικής Ένωσης, ωστόσο η συμμετοχή τους στην Κυβέρνηση είχε σαν αποτέλεσμα να πειστούν ιδιαίτερα να συμφωνήσουν και επιπλέον τα υπόλοιπα μέλη της πεντακομματικής Κυβέρνησης στήριζαν όλα την Ένωση. Οι Φινλανδοί Πράσινοι

υπέκυψαν στις πιέσεις καθώς θεώρησαν ότι η παραίτηση από την κυβέρνηση ήταν πολύ υψηλό τίμημα. Στην πορεία η υποστήριξή τους προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έγινε ακόμη πιο ξεκάθαρη, με αποκορύφωμα το 2001 όπου στο συνέδριο του κόμματος, συμφώνησαν με μία δήλωση για μία αποκεντρωμένη ομοσπονδιακή Ευρώπη. Η αυξανόμενη συμμετοχή στα όργανα της Ε.Ε. και η εμπλοκή τους στο Συμβούλιο των Υπουργών από το 1995 έως το 2001 υπογράμμισε για τους Πράσινους τα οφέλη της ευρωπαϊκής συνεργασίας. Η καθημερινή επαφή των Πρασίνων με τους κανόνες της Ε.Ε. και η εξοικείωσή τους με τους κανόνες λήψης αποφάσεων οδήγησε στο να αλλάξουν οι προτιμήσεις και οι στρατηγικές τους.

Αντίστοιχα, στη Γερμανία δεν υπήρχε αμφιθυμία σε σχέση με την Ε.Ε. στο εσωτερικό των Πρασίνων. Το κόμμα αποσύρθηκε πολύ γρήγορα από την πρώιμη εχθρότητα προς την Ε.Ε. και θεωρείται *ως ένα από τα πλέον φιλικά προς αυτήν μεταξύ των περιβαλλοντικών κομμάτων*. Ωστόσο ακόμη και στο ούτως ή άλλως φιλικό προ την Ε.Ε. γερμανικό Πράσινο κόμμα, η διαφορά από το 1999 και μετά είναι εμφανής, καθώς η ελίτ τους μετατοπίζεται από τη μετριοπαθή της θέση στον εναγκαλισμό της Ένωσης. Όπως και στη Φινλανδία, η συμμετοχή των Γερμανών Πρασίνων στο Συμβούλιο των Υπουργών, εντυπωσίασε την ελίτ τους σε σχέση με τη σημασία της Ένωσης για την επίτευξη των στόχων τους.

Συνολικά η στάση των περιβαλλοντικών κομμάτων απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αλλάξει από απορριπτική ή ιδιαίτερα επικριτική απέναντι σε αυτή σε υποστηρικτική, μετατοπίζοντας τους από την ακτιβιστική αριστερά πλησιέστερα στο κέντρο.

#### **4.Οικονομική και κοινωνική πολιτική**

Τα κόμματα της Πράσινης οικογένειας ξεκίνησαν κυριώς ως κόμματα με εξωκοινοβουλευτικές ρίζες και ακτιβιστική δράση όπως διαδηλώσεις, καθιστικές διαμαρτυρίες και εναντίωση στα συστημικά κόμματα.<sup>121</sup> Με την πάροδο του χρόνου ωστόσο γίνεται ευδιάκριτη η αλλαγή στη στάση τους η οποία δεν χαρακτηρίζεται μόνο από τη στροφή στη μετριοπάθεια αλλά και στο ότι αφήνεται χώρος και για

---

121 Van Haute Emily (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) Green parties in Europe Λονδίνο: Routledge: σελ. 316-319

άλλα θέματα με σημαντικότερα αυτά που αφορούν στην οικονομική και κοινωνική πολιτική, για τα οποία τοποθετούνται διατυπώνοντας απόψεις οι οποίες είναι κοντά ιδεολογικά σε αυτές των σοσιαλδημοκρατών<sup>122</sup> και θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως πιο “πραγματοστικές”.

Αν και η περιβαλλοντική προστασία βρίσκεται στο τοπ της ατζέντα και αυτό αποτελεί και την ιδιαιτερότητα που τα κάνει να ξεχωρίζουν, άλλα ζητήματα που απασχολούν τους ευρωπαϊούς Πράσινους είναι η οικολογική βιωσιμότητα, η δημοκρατία της βάσης, η κοινωνική δικαιοσύνη, η μη βία, η αποκεντρωμένη διαδικασία λήψης αποφάσεων και η ενδυνάμωση των γυναικών. Εξακολουθούν δηλαδή να πρεσβεύουν ένα σύνολο εναλλακτικών αξιών που διαφέρουν από αυτές των μεγάλων κομμάτων. Στο πλαίσιο αυτό καλούνται να τοποθετηθούν και σε ζητήματα κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής. Ακόμη, τα κόμματα των Πρασίνων δεν ήταν ποτέ ομοιογενή ιδεολογικά.<sup>123</sup> Οι ιδεολογικές και προγραμματικές τους θέσεις συνδέονται άμεσα με τις εκλογικές τους επιδόσεις και συχνά αναδιαμορφώνονται ανάλογα με αυτές.

Ορισμένα κόμματα ξεκίνησαν ως μονοθεματικά εστιάζοντας σχεδόν αποκλειστικά στο περιβάλλον όπως αυτό της Αγγλίας, ενώ άλλα όπως του Βελγίου ανέπτυξαν από την αρχή πιο ολοκληρωμένο πρόγραμμα.

Όλα τα κόμματα με την πάροδο του χρόνου τείνουν να αφήνουν χώρο και για άλλα θέματα πέραν αυτού της προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά και να υιοθετούν περισσότερο ρεαλιστικές και λιγότερο “ακραίες” θέσεις. Το περιβάλλον ωστόσο και η οικολογία παραμένουν στο επίκεντρο του πολιτικού λόγου τους. Η τακτική το θέμα του περιβάλλοντος να μη μονοπωλεί τα προγράμματα αλλά να συνυπάρχει με άλλα θέματα είναι σχετικά πρόσφατη.

Το εξωτερικό πολιτικό περιβάλλον αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα στην εξέταση των πιέσεων που δέχτηκαν τα Πράσινα κόμματα για αλλαγή στην στρατηγική τους τοποθέτηση. Με την έννοια της στρατηγικής τοποθέτησης εννοούνται τρεις αλληλένδετες διαστάσεις: ο αυτοπροσδιορισμός ως προς τις αξίες και το περιεχόμενο του προγράμματος, οι σχέσεις με τους πολιτικούς θεσμούς και οι σχέσεις εντός του κομματικού συστήματος. Λαμβάνοντας υπόψιν τις τρεις αυτές διαστάσεις, οι Πράσινοι αν και διατηρούν το στοιχείο που τους διακρίνει, δηλαδή την ανάδειξη του περιβαλλοντικού θέματος ως ιδιαίτερα σημαντικού, έχουν σε ένα μεγάλο βαθμό ενσωματωθεί στο υπάρχον κομματικό σύστημα

---

122 Van Haute Emily (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe* Λονδίνο: Routledge

123 Muller-Rommel, Ferdinand- Poguntke, Thomas (2013), *Green parties in national governments*. Λονδίνο: Routledge, pp. 148-151



προσεγγίζοντας όλο και πιο έντονα τις ιδεολογικές θέσεις και προτάσεις της σοσιαλδημοκρατίας.

Η προαναφερόμενη διαμάχη μεταξύ “ρεαλιστών” και “ακτιβιστών” στο εσωτερικό των Πράσινων κομμάτων οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι δεν έχουν επιλυθεί ζητήματα σχετικά με την ιδεολογία και τη στρατηγική τους. Το πρόβλημα εντοπίζεται στο ότι οι τομείς που έχουν επιλέξει τα Πράσινα κόμματα ως βάση για την καινοτόμο πολιτική τους αποτελούν τομείς που είναι διφορούμενοι, όπως η ισορροπία μεταξύ κοινοβουλευτικής και εξωκοινοβουλευτικής πολιτικής και ο πλουραλισμός των ζητημάτων του κοινωνικού κινήματος.

Οι Πράσινοι αντιμετωπίζουν σοβαρή σύγκρουση στο εσωτερικό τους, σε σχέση με ζητήματα στρατηγικής<sup>124</sup>. Οι ακτιβιστές υποστηρίζουν ότι τα κόμματα των Πρασίνων δεν πρέπει να χάσουν το ριζοσπαστικό τους χαρακτήρα, στηριζόμενοι στη δημοκρατική τους βάση και στη σκληρή κριτική απέναντι στο ευρωπαϊκό κατεστημένο. Ωστόσο οι ψηφοφόροι τους αποδεικνύονται λιγότερο ριζοσπάστες και σίγουρα πολύ λιγότερο εχθρικοί απέναντι σε συνασπισμούς.<sup>125</sup>

Στον αντίποδα η αδυναμία προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες, μπορεί να οδηγήσει στην εκλογική παρακμή και την περιθωριοποίηση.

Η διαμάχη αυτή, μεταξύ φονταμεταλιστών και ρεαλιστών έχει αντίκτυπο και στους κρίσιμους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, καθώς και πάλι οι ρεαλιστές υποστηρίζουν τον ισχυρισμό ότι η επίτευξη των στόχων που θέτουν οι Πράσινοι περιλαμβάνει μία εργαλειακή κοινοβουλευτική στρατηγική αλλά και ότι κάποιες από τις απόψεις των φονταμεταλιστών είναι αντιδημοκρατικές, ενώ οι ακτιβιστές είναι περισσότερο υπέρ μίας πολιτικής εκτός των υφιστάμενων καναλιών.

Ακόμη τα Πράσινα Κόμματα αντιμετώπισαν την πρόκληση επίτευξης ισορροπίας μεταξύ εκλογικών και μη εκλογικών στρατηγικών. Ενίοτε οι διαμάχες μεταξύ ρεαλιστών και φονταμεταλιστών οφείλονταν σε προσωπικές εχθρότητες οι οποίες μπορεί να παραλύσουν ένα κόμμα και να το καταστήσουν ανίκανο να ανταποκριθεί σε βασικά πολιτικά γεγονότα, όπως συνέβη στην περίπτωση του Die Grunen κατά τη διάρκεια της περιόδου της γερμανικής ενοποίησης.

Στην πράξη, τα Πράσινα κόμματα συνδέονται με διάφορους τρόπους με τα νέα κοινωνικά κινήματα και μπορούν ένα θεωρηθούν ένα σημαντικό κομμάτι της σύγχρονης αντικουλτούρας, που αντιδρά στις

---

124 Poguntke, T., (2010) “Green parties in national governments: protest or acquiescence”, *Environmental politics* 11(1) pp. 133-145

125 Doherty, Brian (1992) *The fundi realo-realo controversy: An analysis of four european green parties*. Λονδίνο: Routledge, pp. 107-110

υποσχέσεις της συγκεκριμένης εποχής, αλλά ταυτόχρονα συνδέεται με πολλές από τις αξίες της. Οι Πράσινοι δεν υποστηρίζουν τον αντικρατισμό, αλλά προσπαθούν να οριοθετήσουν το ρόλο του Κράτους ως εργαλείο για την επίτευξη ριζικής αλλαγής.<sup>126</sup>

*Η σχεδόν απόλυτη επικράτηση των “ρεαλιστών” έναντι των φονταμεταλιστών* οδήγησε στην απομάκρυνση από ιδιαίτερα ριζοσπαστικές θέσεις όπως η άρνηση συμμετοχής στα Κοινοβούλια, η καθολική απόρριψη του υπάρχοντος οικονομικού συστήματος και η εχθρική στάση απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση (θέσεις που θα τους κατέτασσαν αναμφίβολα στην αριστερά και άκρα αριστερά). Χωρίς να απωλέσουν απόλυτα το ιδεολογικό τους στίγμα και την αριστερή διάθεση, η στροφή προς τη μετριοπάθεια τους έφερε πλησιέστερα στην κεντροαριστερά και τη σοσιαλδημοκρατία, στην αποδοχή δηλαδή του υπάρχοντος συστήματος αλλά με κριτική διάθεση και πρότασεις για βελτιώσεις.

Οι θέσεις των Πρασίνων σε σχέση με την οικονομική και κοινωνική πολιτική είναι σημαντική παράμετρος προκειμένου να διαπιστωθεί η ενδεχόμενη μετατόπισή τους προς την κεντροαριστερά και την απομάκρυνση από τις ριζοσπαστικές θέσεις οι οποίες αμφισβητούν το υπάρχον οικονομικό σύστημα συνολικά. Πρόκειται για μία σημαντική εξέλιξη, καθώς η συνολική απόρριψη του καπιταλιστικού οικονομικού συστήματος αποτελεί για την πλειοψηφία των περιβαλλοντικών κομμάτων παρελθόν, ενώ όλο και περισσότερα υιοθετούν την κριτική μεν, μετριοπαθή δε, θέση της κεντροαριστεράς.

Τα άλλα κόμματα όταν αντιλήφθηκαν ότι το Πράσινο ζήτημα παρουσιάζεται ως ευκαιρία μεγιστοποίησης των ψήφων,<sup>127</sup> άρχισαν να το περιλαμβάνουν στον πολιτικό λόγο και τα προγράμματά τους, αλλά και να το αναδεικνύουν σε προεκλογικές περιόδους. Το γεγονός αυτό επίσης επηρέασε τους Πράσινους καθώς τους ανάγκασε να τοποθετηθούν αντίστοιχα για άλλα ζητήματα πέραν του περιβαλλοντικού.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας της S. Hobolt τα άλλα κόμματα επικεντρώνουν στο Πράσινο ζήτημα και περιλαμβάνουν τα περιβαλλοντικά ζητήματα στην ατζέντα τους, όταν το Πράσινο κόμμα είχε σημειώσει στις προηγούμενες εκλογές επιτυχία. Στην πράξη, περιλαμβάνουν το “Πράσινο ζήτημα” στην κορυφή της πολιτικής τους ατζέντας, όταν το αντιλαμβάνονται ως εκλογική απειλή ή ως εκλογική ευκαιρία. Κατά την παραδοσιακή άποψη του ανταγωνισμού τα κόμματα θεωρείται ότι ακολουθούν μια

---

126 Doherty, Brian (1992) *The fundi realo-realo controversy: An analysis of four european green parties*. Λονδίνο: Routledge, pp. 107-110

127 Hobolt, Sara., Spoon, Jae Jae (2014), “Going Green :Explaining issue competition on the environment”, *European Consortium for Political Research*, 53 (2)

διαδικασία κατά την οποία τονίζουν τα δικά τους ζητήματα και αποφεύγουν των ανταγωνιστών.

Ωστόσο η εξέλιξη αυτή ώθησε τα Πράσινα κόμματα να απορρίψουν τη μονοθεματικότητα και να αρχίσουν να τοποθετούνται αντίστοιχα και για άλλα σημαντικά ζητήματα, καθώς το ζήτημα του περιβάλλοντος ως σημαντικό πολιτικό διακύβευμα έπαψε να αποτελεί “μονοπώλιο” των περιβαλλοντικών κομμάτων. Η επικριτικότητά τους προς το Κράτος μειώθηκε αισθητά και δεν τάσσονται ενάντια στην οικονομική ανάπτυξη, ωστόσο εμφανίζονται σκεπτικοί σε σχέση με τη δραστηριότητα του στρατού<sup>128</sup> και παραμένουν υπέρμαχοι του κοινωνικού Κράτους.

Με την πάροδο του χρόνου όλο και πιο ευδιάκριτα δεν αντιτίθενται στην οικονομική ανάπτυξη γεγονός το οποίο συνάδει και με την αλλαγή της στάσης του απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία προαναφέρθηκε. Παραμένουν ωστόσο σε ένα μεγάλο βαθμό συνεπείς στις θέσεις που αφορούν στην κοινωνική πολιτική: υποστηρίζουν το κοινωνικό κράτος, την ισότητα των δύο φύλων, την υποστήριξη των πιο αδύναμων κοινωνικών ομάδων και το Κράτος πρόνοιας, πλησιάζοντας ιδεολογικά τα κόμματα της κεντροαριστεράς και ιδιαίτερα τη σοσιαλδημοκρατία. Δεν υποστηρίζουν τον οικονομικό φιλελευθερισμό και είναι υπέρ της κρατικής παρέμβασης προκειμένου να έχουν όλοι πρόσβαση στα βασικά αγαθά, προσεγγίζοντας τις θέσεις της σοσιαλδημοκρατίας.

Ως κόμματα που συμμετέχουν στην Κυβέρνηση, οι απαιτήσεις εμφανίζονται ακόμα πιο αυξημένες. Αυξημένη προβολή από τα μέσα ενημέρωσης, ανάγκη για τη λήψη γρήγορων αποφάσεων, περιορισμοί στην πολιτική συνασπισμού και αυξημένη χρηματοδότηση που συνεπάγεται η ανάληψη υπουργικών αποφάσεων αποτελούν τα νέα δεδομένα που αυξάνουν με τη σειρά τους την δύναμη των κομματικών ελίτ.<sup>129</sup>

Οι δεσμοί μεταξύ των νέων κοινωνικών κινημάτων και των κομμάτων των Πρασίνων διαδραμάτισαν δευτερεύοντα ρόλο όταν έγιναν δεκτοί στην Κυβέρνηση.<sup>130</sup> Ακόμα και στην περίπτωση της Ιταλίας που προσπάθησε να διατηρήσει τους δεσμούς της με τις εξωκοινοβουλευτικές τις ρίζες, αυτό δεν ήταν πάντα εύκολο. Αντίστοιχα στη Γερμανία η στρατιωτική εμπλοκή στα Βαλκάνια αποτέλεσε αιτία εσωτερικών συγκρούσεων και αντιπαραθέσεων.

Τα Πράσινα κόμματα από τη στιγμή που θα συμμετάσχουν σε ένα κυβερνητικό συνασπισμό, έρχονται

---

128 Burchell, Jon (2003), “The evolution of Green Politics”, Λονδίνο: Routledge

129 Dumont, Patrick & Back, Hanna (2006), “Why so few and why so late: Green parties and the question of governmental participation”. *European Journal of Political Research*, 45(1) 35-67

130 Poguntke, Thomas (2002), “Green parties in national governments: from protest to acquiescence?”, *Environmental Politics* 11 (1), σελ. 5

αντιμέτωπα με διάφορες προκλήσεις. Ένας μεγάλος συνασπισμός ενδέχεται να μπορεί να επιβιώσει και χωρίς τη συμμετοχή του Πράσινου κόμματος και μάλιστα να διαθέτει και πιο ελκυστικές εναλλακτικές λύσεις. Ακόμη υποφέρουν από ένα στρατηγικό μειονέκτημα, ότι είναι κόμματα τα οποία λόγω της ιδεολογίας τους δεν μπορούν να στραφούν προς οποιαδήποτε πλευρά. Σε κάθε περίπτωση η *κυβερνητική συμμετοχή έχει κόστος για τους Πράσινους και αποτελεί βασικό παράγοντα για εκλογική υποχώρηση και έξοδο από το Κοινοβούλιο, αν και στη Δυτική Ευρώπη συνήθως επανακάμπτουν και έχουν επιτύχει σταθερή παρουσία. Το κόστος αυτό εξηγεί σε ένα μεγάλο βαθμό την υιοθέτηση μετριοπαθών θέσεων και την αποδοχή οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών που απέχουν πολύ από τις ριζοσπαστικές θέσεις του παρελθόντος.*

Η στροφή αυτή στις θέσεις τους διαφαίνεται τόσο στα κομματικά προγράμματα όσο και στο πρόγραμμα του ευρωπαϊκού Πρασινού κόμματος. Με μικρές διαφοροποιήσεις κανένα κομματικό πρόγραμμα δεν αναφέρεται στην κατάργηση του υπάρχοντος οικονομικού συστήματος, αλλά προτείνονται βελτιώσεις με μεγάλη έμφαση στο θέμα του περιβάλλοντος. Αντίστοιχα οι ψηφόφοροι τους παρουσιάζουν μία συγκεκριμένη νοοτροπία με κοινά χαρακτηριστικά με βασικό ότι δεν είναι ούτε υπέρ, ούτε κατά του οικονομικού νεοφιλελευθερισμού.<sup>131</sup>

Ενδεικτικά, στο πρόγραμμα της Αγγλίας δίνεται βαρύτητα σε επιμέρους θέματα όπως αυτό των φόρων, στις Φινλανδίας στη σημασία των επενδύσεων στην εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση τονίζοντας ότι η ισότητα συνδέεται με την ανάπτυξη, ενώ στη Σουηδία έμφαση δίνεται στη σημασία του Κοινωνικού Κράτους και σε ζητήματα όπως το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα. Έμφαση στην ισότητα και την κοινωνική πολιτική δίνεται στα περισσότερα προγράμματα των Πρασίνων όπως της Σλοβακίας, της Γαλλίας και της Ισπανίας. Σε όλα τα “Πράσινα” προγράμματα γίνεται αναφορά στην αλληλεγγύη, την ισότητα, το κοινωνικό κράτος και αρκετά συχνά στα δικαιώματα των μειονοτήτων, με το θέμα του περιβάλλοντος να υπερισχύει με την προώθηση αιτημάτων όπως η κατάργηση των πυρηνικών αντιδραστήρων. Ωστόσο δεν παρατηρείται πουθενά η διατύπωση ριζοσπαστικών θέσεων, αλλά η πρόταση για μέτρα που θα επιφέρουν βελτιώσεις και θα προωθήσουν την ισότητα, ενώ ο οικονομικός νεοφιλελευθερισμός με τις ανισότητες που συνεπάγεται δεν υποστηρίζεται αλλά ούτε και απορρίπτεται.

## **5.Η τοποθέτηση στον άξονα αριστερά-δεξιά**

---

131 Dolezal, Martin (2010), “Exploring the stabilization of political force: The social and attitudinal basis of Green parties in the age of globalization”. *West European Politics*, 33(3) σελ. 545-549

Σχετικά με την τοποθέτηση στον άξονα αριστερά – δεξιά προκύπτει ότι τα περισσότερα Πράσινα κόμματα για καιρό αρνούνταν να προσδιοριστούν ως αριστερά ή δεξιά θεωρώντας τον διαχωρισμό παρωχημένο. Ωστόσο με τον καιρό αποκαλυπτόταν ότι οι θέσεις τους ήταν κυρίως αριστερές και η συνεργασία με κόμματα του χώρου της δεξιάς και της κεντροδεξιάς αποτελούσε ταμπού. Αρχικά η Πράσινη πολιτική δεν είχε καμία σχέση με τον παραδοσιακό αυτό διαχωρισμό, καθώς οι Πράσινοι θεωρούσαν ότι τα υπόλοιπα κόμματα υποστήριζαν την απεριόριστη ανάπτυξη και ακόμα οι ιδέες τους θεωρούνταν εναλλακτικές και όχι παραδοσιακές (όπως η αρχική διατύπωση ότι το περιβάλλον είναι πάνω από τον άνθρωπο). Ακόμη αριστερή διάθεση τους έδωσε η επιδίωξη κοινωνικής δικαιοσύνης και ισότητας.<sup>132</sup>

Εξαιρέσεις αποτελούν ορισμένες ανατολικές χώρες ή χώρες της Κεντρικής Ευρώπης όπου οι μεταύλιστικές αξίες δεν είναι δημοφιλείς και διαδεδομένες, όπως η Λετονία ή η Ρουμανία με το PER και η Εσθονία. Κυρίως υποστηρίζουν την ιδιοκτησία, την επιχειρηματικότητα και τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας τοποθετούμενοι στο χώρο της κεντροδεξιάς ή και δεξιάς.

Η ιδέα ότι η πολιτική μπορεί να μετρηθεί και να αποτυπωθεί στο χώρο έγινε δημοφιλής από τον Anthony Downs το 1957. Από την ανάλυση των κομματικών προγραμμάτων προέκυψαν τρεις ευρείες κατηγορίες. Η δεξιά δίνει έμφαση σε θέματα όπως η ελευθερία, η εθνική άμυνα και η τάξη, ενώ η αριστερά στην προστασία της εργασίας, το Κράτος Πρόνοιας και τον ειρηνικό διεθνισμό. Άλλα κόμματα όπως τα χριστιανοδημοκρατικά συνδυάζουν αριστερές και δεξιές θέσεις δημιουργώντας το χώρο του Κέντρου.

Ο March επισημαίνει ως κύριο γνώρισμα του χώρου της ριζοσπαστικής αριστεράς την αντίθεση στο νεοφιλέλευθερο παγκοσμιοποιημένο καπιταλισμό, στοιχείο που διέθεταν πολλά ευρωπαϊκά περιβαλλοντικά κόμματα, ωστόσο όχι όλα. Είναι μία θέση που άρχισε σταδιακά να εγκαταλείπεται από όλο και περισσότερα περιβαλλοντικά κόμματα της Ευρώπης και πρόκειται για μία σημαντική αλλαγή που τους απομακρύνει από την άκρα αριστερά και τον ριζοσπαστισμό. Η καθολική απόρριψη του καπιταλιστικού συστήματος απουσιάζει όλο και με μεγαλύτερη συχνότητα από τις βασικές θέσεις και τα προγράμματα των Πρασίνων, οι οποίοι σταδιακά υιοθετούν μία στάση κριτική αλλά ταυτόχρονα μετριοπαθή η οποία επικεντρώνεται στην ανάγκη ύπαρξης κοινωνικού κράτους και κράτικης παρέμβασης στην οικονομία, άποψη που ταυτίζεται ιδεολογικά με αυτή των κεντροαριστερών κομμάτων.

---

132 Dolezal, Martin (2010), “Exploring the stabilization of political force: The social and attitudinal basis of Green parties in the age of globalization”. *West European Politics*, 33(3) σελ. 548-551

Αντίστοιχα οι March και Mudde (2005) αποδίδουν στο χώρο δύο βασικά χαρακτηριστικά τα οποία επίσης εντοπίζονται στα προγράμματα κάποιων Πράσινων κομμάτων: Στην απόρριψη της κοινωνικής και οικονομικής δομής του σύγχρονου καπιταλισμού (π.χ. απόρριψη καταναλωτισμού) και του νεοφιλελευθερισμού. Ακόμη πιο κοντά στους Πράσινους είναι η παράθεση ιδεολογικών χαρακτηριστικών του Chiochetti (2017), ο οποίος αναφερόμενος κυρίως στη Δυτική Ευρώπη, τονίζει ως έκφραση του αντικαπιταλισμού της ριζοσπαστικής αριστεράς την ιδέα ότι ο άνθρωπος είναι πάνω από τα κέρδη. Η συνολική απόρριψη ωστόσο του καπιταλιστικού συστήματος, είναι μία θέση η οποία πλέον δεν εκφράζει την πλειοψηφία των περιβαλλοντικών κομμάτων και συστηματικά αποφεύγεται καθώς θα λειτουργούσε απαγορευτικά για τη σύναψη συμμαχιών με κόμματα τα οποία δεν είναι αμιγώς αριστερά και θα απομάκρυνε τους πιο μετριοπαθείς ψηφοφόρους.

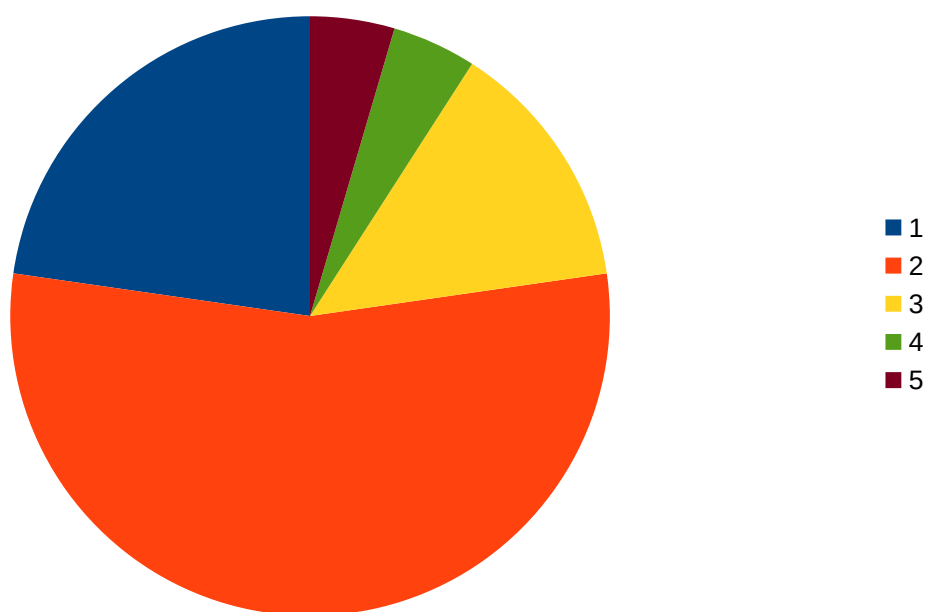
Η διαιρετική τομή αριστερά-δεξιά αποτελεί άξονα κατηγοριοποίησης ιδεολογιών, πολιτικών προσανατολισμών και προτάσεων, κομμάτων και υποψηφίων και αποτελεί ένα κώδικα επικοινωνίας ανάμεσα στους υποψηφίους, τα ΜΜΕ και τους πολίτες και μέσο για την επιλογή εκλογικών αποφάσεων.<sup>133</sup>

Η διαιρετική τομή μεταξύ ευρωπαϊσμού και αντιευρωπαϊσμού είναι επίσης σημαντική. Παρά την αλλαγή της στάσης πολλών Πράσινων κομμάτων, ιδιαίτερα απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα περισσότερα από αυτά συνεχίζουν να τοποθετούνται στο χώρο κυρίως της κεντροαριστεράς και λιγότερο της αριστεράς και του Κέντρου. Μία ξεκάθαρα αντιευρωπαϊκή θέση θα καθιστούσε αδύνατη όχι μόνο τη σύναψη συμμαχιών αλλά και τη δυνατότητα απεύθυνσης σε ένα σημαντικό μέρος των ψηφοφόρων. Αρχικά ορισμένα κόμματα αν και εξέφραζαν διαφωνίες με την παραδοσιακή σοσιαλδημοκρατία και τον κομμουνισμό προσδιορίζονταν ως αριστερά, ωστόσο αυτό δεν ισχύει για το σύνολο των Πράσινων κομμάτων. Υπάρχουν ακόμη αρκετά περιβαλλοντικά κόμματα που από τη στιγμή της ίδρυσής τους προτίμησαν να θεωρούνται κεντρώα.

---

133 Τεπέρογλου, Ευτυχία-Χατζηπαντελής, Θεόδωρος και Ανδρεάδης, Ιωάννης (2010), “Μελέτη διαιρετικών τομών εκλογέων και υποψηφίων στο εθνικό και ευρωπαϊκό δίπολο: Συγκλίσεις και αποκλίσεις”, *Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, τόμος 25, σελ. 7

*Διάγραμμα 2: Τοποθέτηση των περιβαλλοντικών κομμάτων των 29 χωρών που εξετάζονται (αριστερά-κέντρο-δεξιά), σε κλίμακα 1-5 (1 αριστερά - 5 δεξιά).*



Όπως φαίνεται και από το διάγραμμα η πλειοψηφία των περιβαλλοντικών κομμάτων στην Ευρώπη τοποθετείται στο χώρο της κεντροαριστεράς, αν και το ποσοστό των κομμάτων που τοποθετούνται σε άλλους πολιτικούς χώρους δεν είναι αμελητέο, με ένα σημαντικό αριθμό κομμάτων να τοποθετούνται στην αριστερά και το κέντρο και μικρότερο στη δεξιά και κεντροδεξιά.

Τα στοιχεία του CHES (Chapel Hill Expert Survey) επιβεβαιώνουν αυτό το συμπέρασμα. Χρησιμοποιώντας μία κλίμακα από το 1 έως το 10 τοποθετεί επτά από τις δεκαέξι χώρες στο χώρο της κεντροαριστεράς (2010), με μέσο όρο 3,1. Ακόμη τα αναγνωρίζει ως ιδιαίτερα φιλελεύθερα σε

ζητήματα δικαιωμάτων και ελευθεριών. Ένα συμπέρασμα το οποίο προκύπτει επιπλέον είναι ότι οι Πράσινοι κινούνταν στα αριστερά τη δεκαετία του 1990 αλλά προς το Κέντρο τα τελευταία χρόνια.<sup>134</sup> Χαρακτηριστικά μόνο σε 8 χώρες εντοπίζεται έντονα αριστερός προσανατολισμός.<sup>135</sup> Αντίθετα είναι πολύ πιο σύνηθες οι ψηφοφόροι των Πρασίνων να υιοθετούν απόψεις που σχετίζονται με το σεβασμό στο περιβάλλον, τη μετανάστευση και τα δικαιώματα των ευάλωτων ομάδων. Στα ζητήματα αυτά οι ψηφοφόροι των Πρασίνων υποστηρίζουν σταθερά την προοδευτική θέση. Ακόμη, σε 8 από τις 10 χώρες όπου η σύγκριση ήταν δυνατή για τα κόμματα των Πρασίνων η βαρύτητα που δίνεται στο θέμα του περιβάλλοντος έχει μειωθεί.

Ήδη σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε επίσης από το Chapel Hill Expert Survey το 2004 διαπιστώθηκε προθυμία για συνεργασία με την κεντροαριστερά<sup>136</sup> και “πρακτικές” πολιτικές προτάσεις και συνακόλουθη απομάκρυνση από τα ριζοσπαστικά αιτήματα. Στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη οι Πράσινοι δείχνουν να είναι αριστεροί σε ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης και φιλελεύθεροι σε άλλα.

---

134 Muller-Rommel, Ferdinand- Poguntke, Thomas (2013), *Green parties in national governments*. Λονδίνο: Routledge, pp. 148-151

135 Dolezal, Martin (2010), Exploring the stabilization of political force: The social and attitudinal basis of Green parties in the age of globalization. *West European Politics*, 33(3) σελ. 534-552

136 Bluhdorn, Ingolfur (2014), “New Green pragmatism in Germany”, *An international Journal of comparative politics*, 39 (4)



**Πίνακας 14: Οι θέσεις του κόμματος για τη “συνολική του ιδεολογική στάση”. Οι θέσεις του κόμματος για την “ιδεολογική του στάση για τη δημοκρατική ελευθερία και δικαιώματα” [Πηγή: 2010 Chapell Hill Expert Survey (ακατέργαστα δεδομένα)]**

	Enviroment position	Enviroment salience	Left-right
		8,6	
Austria	1,1	9,4	2,3
Belgium-Ecolo	1,1	9,8	2,3
Belgium-Groen	1,1	8,8	2,3
Finland	1,1	9,4	4,6
France	0,6	9,3	2,6
Germany	2,3	9,5	3,6
Greece	0,5	9,4	2,3
Ireland	1,0	9,7	3,5
Italy	0,3	8,8	1,8
Netherlands	1,6	8,6	2,6
Spain	1,6	8,0	2,9
Sweden	1,1	8,9	3,5
Switzerland	0,3	9,6	1,9
UK	0,6	9,0	2,5
Czechs Republic	2,4	9,1	5,3
Estonian	2,1	8,2	4,5
Hungary	0,8	8,9	3,5

**Πίνακας 15: Κατάταξη των κομμάτων με βάση την ιδεολογική τους τοποθέτηση.**

ΑΡΙΣΤΕΡΑ	ΚΕΝΤΡΟΑΡΙΣΤΕΡΑ	ΚΕΝΤΡΟ	ΚΕΝΤΡΟΔΕΞΙΑ	ΔΕΞΙΑ
ΔΑΝΙΑ	ΑΓΓΛΙΑ	ΚΡΟΑΤΙΑ	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	ΛΕΤΟΝΙΑ
ΠΟΛΩΝΙΑ	ΑΥΣΤΡΙΑ	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ		
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	ΒΕΛΓΙΟ	ΣΛΟΒΕΝΙΑ		
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ			
	ΓΑΛΛΙΑ			
	ΓΕΡΜΑΝΙΑ			
	ΕΛΛΑΔΑ			
	ΕΣΘΟΝΙΑ			
	ΙΤΑΛΙΑ			
	ΙΣΠΑΝΙΑ			
	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ			
	ΜΑΛΤΑ			
	ΝΟΡΒΗΓΙΑ			
	ΟΛΛΑΝΔΙΑ			
	ΙΡΛΑΝΔΙΑ			
	ΣΛΟΒΑΚΙΑ			
	ΣΟΥΗΔΙΑ			
	ΤΣΕΧΙΑ			
	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ			

Το μεταϋλιστικό φαινόμενο δείχνει να είναι μόνιμο, γεγονός που αποδεικνύει και η διατήρηση των Πράσινων κομμάτων για σχεδόν πέντε δεκαετίες. Ωστόσο δεν αποτελεί από μόνη της επαρκή εξήγηση. Πολλοί παράγοντες συντελούν στη διατήρηση της ύπαρξης και την εκλογική επιτυχία και σταθερότητα των Πρασίνων.

Η δομή των πολιτικών ευκαιριών, η οποία όσο πιο επιτρεπτική είναι τόσο ευνοείται και διευκολύνεται η ανάδυση τέτοιων νέων κομμάτων. Η συμπερίληψη περιβαλλοντικών θεμάτων και θέσεων, αν και επιφανειακών, από τα ήδη υπάρχοντα και μεγαλύτερα κόμματα από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 και μετά, σαφώς έκανε δυσχερέστερη την κατάσταση για του Πράσινους, κάτι το οποίο δεν ίσχυε την προηγούμενη δεκαετία. Ακόμη μέσω αυτής της διαδικασίας αναδείχτηκε η ανάγκη για εγκατάλειψη της μονοθεματικότητας και της τοποθέτησής τους για μία πληθώρα άλλων ζητημάτων. Μέσω αυτής της διαδικασίας οι θέσεις, ο πολιτικός τους λόγος αλλά και οι βασικές θέσεις τους, στράφηκαν προς τη μετριοπάθεια.

Συμπερασματικά, με βάση τις πέντε θεματικές που εξετάστηκαν προκύπτει πράγματι η αποριζοσπαστικοποίησή των Πρασίνων στην Ευρώπη και η μετατόπισή τους στο χώρο της κεντροαριστεράς. Η εσωτερική τους οργάνωση έχει αλλάξει προσεγγίζοντας όλο και περισσότερο τη δομή των συμβατικών κομμάτων και οι ρεαλιστές έχουν ξεκάθαρα επικρατήσει έναντι των ακτιβιστών. Οι εκλογικές τους συνεργασίες συνάπτονται σε εξαιρετικά υψηλό ποσοστό με σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, ενδεχόμενως λόγω του μεγάλου πολιτικού κόστους και της σημαντικής απώλειας ψηφοφόρων που επέφεραν οι συνεργασίες με κόμματα του δεξιού χώρου όπου αυτές έλαβαν χώρα. Η στάση των Πρασίνων απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αλλάξει ριζικά: από σχεδόν πολέμιοι ή έντονα επικριτικοί εξελίχθηκαν σε υποστηρικτές της. Η οποία κριτική πλέον ασκείται στα προγράμματα τους είναι εξαιρετικά ήπια και μετριοπαθής. Η συμμετοχή τους στα θεσμικά όργανα της Ένωσης δείχνει να συνδέεται με αυτή τη σημαντική αλλαγή στην πολιτική τους στάση. Κατέχοντας πλέον έδρες στα εθνικά Κοινοβούλια αλλά και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ωθήθηκαν προς την απόρριψη της μονοθεματικότητας και στην τοποθέτηση τους για όλα τα σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα προκειμένου να διαθέτουν ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα. Παραμένοντας υποστηρικτές του κοινωνικού κράτους και της κρατικής παρέμβασης όπου αυτή κρίνεται ως αναγκαία, αποδέχονται το υπάρχον οικονομικό σύστημα προτείνοντας βελτιώσεις. Τέλος η πλειοψηφία των περιβαλλοντικών κομμάτων τοποθετούνται στο χώρο της κεντροαριστεράς, αν και το ποσοστό που τοποθετείται στον αριστερό χώρο δεν είναι ασήμαντο. Ακόμη όμως και τα “αριστερά” Πράσινα κόμματα στα προγράμματά τους, δεν προτείνουν ριζοσπαστικές λύσεις, ούτε αντιτίθενται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το οικονομικό σύστημα, χρησιμοποιώντας επίσης μετριοπαθή λόγο και δίνοντας μικρή ή και καθόλου έμφαση στις κινηματικές διαδικασίες.

## ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία καταγραφήκαν και παρουσιάστηκαν τα εκλογικά αποτελέσματα των 27 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και της Αγγλίας και της Νορβηγίας και ακόμη εξετάστηκαν οι μετεξελίξεις που έλαβαν χώρα στα προγράμματα, την οργάνωση και την εκλογική τους στρατηγική. Τα προγράμματά τους εξετάστηκαν με βάση πέντε παραμέτρους: τις αλλαγές στην οργάνωσή τους, τη στάση τους απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τις εκλογικές συμμαχίες, τις θέσεις τους για την οικονομική και κοινωνική πολιτική και τέλος την τοποθέτησή τους στον άξονα αριστερά-δεξιά. Τα συμπεράσματα τα οποία προέκυψαν είναι τα εξής:

1. Η εκλογική άνοδος των περιβαλλοντικών κομμάτων τους οδήγησε στην υιοθέτηση μετριοπαθέστερων θέσεων, αρκετά απομακρυσμένες από τον ριζοσπαστισμό, τον ακτιβισμό και τα κοινωνικά κινήματα και πλησιέστερα στα κόμματα της κεντροαριστεράς.
2. Η συμμετοχή τους στα Εθνικά Κοινοβούλια ανέδειξε το γεγονός ότι προκειμένου να επιτυγχάνουν αξιόλογα εκλογικά ποσοστά είναι επιτακτική ανάγκη να τοποθετηθούν για πληθώρα άλλων ζητημάτων πέραν αυτού του περιβάλλοντος. Η τοποθέτησή τους για διάφορα θέματα όπως η κοινωνική πολιτική και η ανάδειξη αυτών ως σημαντικών, τους έφερε πιο κοντά στη λογική των “συμβατικών κομμάτων” και τους απομάκρυνε από το ριζοσπαστισμό.
3. Η συμμετοχή τους στις Ευρωεκλογές, αλλά και η συμμετοχή τους στα θεσμικά όργανα μέσω της εκλογής τους, άλλαξε ριζικά τη στάση τους απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εγκατέλειψαν σταδιακά την αντιευρωπαϊκή στάση που υιοθετούσαν συχνά και εξελίχθηκαν σε ευρωσκεπτικιστές ή και υποστηρικτές της Ένωσης. Η στάση αυτή και πάλι ταυτίζεται με αυτή της κεντροαριστεράς.
4. Η πολιτική συμμαχιών που ακολουθούν είναι επίσης σημαντική προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα για την ιδεολογική τους τοποθέτηση. Πράγματι οι συμμαχίες με τη δεξιά αποφεύγονται και αποτελούν ταμπού και επιπλέον ενδεχόμενως καθίστανται και ανέφικτες λόγω των σημαντικών ιδεολογικών διαφορών. Επιπλέον ακόμη και όταν πραγματοποιούνται, έχουν συχνά μεγάλο πολιτικό κόστος και οδηγούν σε μείωση του εκλογικού τους ποσοστού. Αντίθετα οι συμμαχίες με κόμματα της αριστεράς, της κεντροαριστεράς και του Κέντρου γίνονται πολύ ευκολότερα αποδεκτές από μέλη και ψηφοφόρους. Αντίστοιχα ούτε οι συνεργασίες με κομμουνιστικά κόμματα είναι συνήθεις και η Πορτογαλία η οποία συνεργάζεται σταθερά με το Κομμουνιστικό Κόμμα θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση.

5. Η οργανωτική τους δομή έχει επίσης αλλάξει σημαντικά και έχει αποκτήσει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με αυτή των κομμάτων της κεντροαριστεράς και του Κέντρου, παρουσιάζοντας σημαντικές διαφορές με αυτή των κομμουνιστικών κομμάτων ή των ριζοσπαστικών-ακτιβιστικών οργάνωσεων. Οι αλλαγές αυτές αφορούν κυρίως στην υιοθέτηση της ιεραρχίας, την απομάκρυνση από τις αμεσοκρατικές διαδικασίες και τη σταδιακή δημιουργία μίας κομματικής ελίτ αποτελούμενης κυρίως από τα στελέχη που συμμετέχουν σε θεσμικά όργανα.

6. Οι προγραμματικές τους θέσεις για την οικονομική και κοινωνική πολιτική είναι προοδευτικές και προσεγγίζουν συχνά αυτές των αριστερών τονίζοντας την ανάγκη να είναι “οι άνθρωποι πάνω από τα κέρδη”, την ανάγκη για ισότητα, την πρόσβαση όλων στα βασικά αγαθά κ.α. Ωστόσο δεν απορρίπτουν καθολικά το παρόν οικονομικό σύστημα, αντίθετα προτείνουν σημαντικές βελτιώσεις και είναι υποστηρικτές του Κοινωνικού Κράτους και της ρυθμιστικής κρατικής παρέμβασης στην οικονομία. Την παρούσα στιγμή θα λέγαμε ότι δεν είναι ξεκάθαρα ούτε πολέμιοι, ούτε υποστηρικτές του οικονομικού νεοφιλελευθερισμού.

Εύκολα φαίνεται ότι από τη στιγμή της εμφάνισης κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970, η άνοδος τους είναι σημαντική ιδιαίτερα την τελευταία εικοσαετία. Αυτό αφορά στο σύνολο των χωρών, ακόμα και αυτές όπου τα Πράσινα κόμματα είναι εκλογικά αδύναμα. Με την πάροδο του χρόνου και φτάνοντας στις πιο πρόσφατες εκλογικές αναμετρήσεις, τα Πράσινα κόμματα έχουν επιτυχεί διψήφια ποσοστά, είσοδο στα εθνικά Κοινοβούλια με αρκετές έδρες αλλά και συμμετοχές σε Κυβερνήσεις.

7. Παρατηρώντας τη σημαντική άνοδο των Πρασίνων στην Ευρώπη, προκύπτει ξεκάθαρα το γεγονός ότι υπάρχουν πολύ σημαντικές διαφορές μεταξύ ακόμη και των γειτονικών χωρών.

Οι διαφορές οι οποίες εμφανίζονται μεταξύ των χωρών σε σχέση με τα εκλογικά ποσοστά και την κοινοβουλευτική παρουσία των Πρασίνων είναι αξιοσημείωτες. Η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί βασικό παράγοντα που συσχετίζεται με τη διαφοροποίηση αυτή, ωστόσο δεν αρκεί για να εξηγήσει τις σημαντικές διαφορές που παρατηρούνται.

8. Γιατί εμφανίζονται τόσο σημαντικές διαφορές;

Η οικονομική ανάπτυξη συνδέεται με την άνοδο των Πρασίνων κομμάτων.

Όταν η οικονομική σταθερότητα και ασφάλεια θεωρείται από τους ψηφοφόρους δεδομένη και δεν διακυβεύεται η κάλυψη των βασικών τους αναγκών είναι πολύ πιθανότερο να υιοθετήσουν μεταύλιστικές αξίες και να στραφούν σε κόμματα όπως αυτά των Πρασίνων. Τέτοιες χώρες είναι η

Γερμανία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο. Αντίθετα σε χώρες με χαμηλή οικονομική ανάπτυξη, ανεργία και χαμηλούς μισθούς οι ψηφοφόροι τείνουν να δίνουν προτεραιότητα σε ζητήματα οικονομικής φύσης ως διακύβευμα των εκλογών και να αδιαφορούν για τα θέματα τα οποία έχουν οι Πράσινοι στην κορυφή της ατζέντα όπως η προστασία του περιβάλλοντος ή η ισότητα των φύλων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι οι χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και οι χώρες του Νότου, ανάμεσα σε αυτές και η Ελλάδα.

Ωστόσο όπως προαναφέρθηκε η οικονομική ανάπτυξη δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση τον μοναδικό παράγοντα από τον οποίο κρίνεται η άνοδος ή όχι των Πρασίνων. Άλλοι παράγοντες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο όπως το αν άλλα κόμματα κυρίως του αριστερού χώρου συμπεριλαμβάνουν περιβαλλοντικά θέματα στην ατζέντα τους αποσπώντας ψήφους από τους Πράσινους ή το αν στη χώρα βρίσκεται πυρηνικός αντιδραστήρας.

#### 9.Τη δυσκολία σταθεροποίησης.

Η δομή πολιτικών ευκαιριών, δηλαδή οι διαστάσεις του πολιτικού/θεσμικού περιβάλλοντος που διευκολύνουν ή δυσχεραίνουν την επιτυχία των Πρασίνων, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη σταθερότητά τους. Το ίδιο ισχύει και για την περίπτωση συμμετοχής τους σε Κυβέρνηση, η οποία συχνά έχει κόστος για τους Πράσινους τόσο σε σχέση με το εκλογικό τους ποσοστό, όσο και στην εσωκομματική ισορροπία. Αυτό συμβαίνει λόγω της συμμετοχής τους στη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή πολιτικών οι οποίες απέχουν αρκετά από τις προγραμματικές τους θέσεις. Ιδιαίτερα μεγάλο είναι το κόστος όταν προκύπτει ζήτημα στρατιωτικής εμπλοκής της χώρας στις οποίες την Κυβέρνηση συμμετέχουν.

#### 10.Προγραμματικές και οργανωτικές αλλαγές μετά από είσοδο στο Κοινοβούλιο και κυρίως μετά από συμμετοχή στην Κυβέρνηση.

Η είσοδός τους στο Κοινοβούλιο και ιδιαίτερα η συμμετοχή στην Κυβέρνηση επιφέρει συχνά εσωτερικές αντιπαραθέσεις ενίοτε σοβαρές κυρίως μεταξύ ακτιβιστών και ρεαλιστών, οι οποίες με τη σειρά τους οδηγούν σε προγραμματικές και οργανωτικές αλλαγές. Οι αλλαγές αυτές προκύπτουν συχνά και λόγω της αύξησης των μελών τους ως άμεση απόρροια της εκλογικής επιτυχίας. Όσο αυξάνονται τα εκλογικά τους ποσοστά και ο αριθμός των μελών τους, η δομή τους γίνεται περισσότερο συγκεντρωτική και η λήψη αποφάσεων γίνεται κυρίως από την κομματική ελίτ. Με την εξέλιξη αυτής της διαδικασίας τα “απλά” μέλη χάνουν την δυνατότητα να συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων και οι οργανωτικοί τους δεσμοί με το κόμμα αποδυναμώνονται. Αν και οι Πράσινοι προσπαθούν να

διατηρήσουν τον προοδευτικό τους χαρακτήρα, η επικράτηση των ρεαλιστών τους έχει ως αποτέλεσμα οργανωτικές και προγραμματικές αλλαγές, προσεγγίζοντας έτσι ιδεολογικά και οργανωτικά τα κόμματα της κεντροαριστεράς. Ως αντιπολίτευση έδιναν “ριζοσπαστικές απαντήσεις σε ριζοσπαστικά αιτήματα. Η συμμετοχή τους ή η ενδεχόμενη συμμετοχή τους στην Κυβέρνηση περιορίζει την ελευθερία τους για ριζοσπαστικές πολιτικές.

11. Τα περισσότερα περιβαλλοντικά κόμματα απορρίπτουν καταρχήν τον διαχωρισμό αριστερά-δεξιά θεωρώντας τον παρωχημένο. Στις περισσότερες χώρες όμως τοποθετούνται τελικά στο χώρο της κεντροαριστεράς, ή λιγότερο συχνά της αριστεράς και του κέντρου. Υπάρχουν εξαιρέσεις όπως η Κύπρος όπου οι Πράσινοι διατυπώνουν αρκετά συντηρητικές θέσεις ή η Λετονία όπου τοποθετούνται ξεκάθαρα στο χώρο της δεξιάς.

12. Το εκλογικό σύστημα και το όριο εισόδου στο Κοινοβούλιο είναι σημαντικοί παράγοντες οι οποίοι καθορίζουν την επιτυχία της πορείας τους καθώς συνδέονται ευθέως με την είσοδό τους στο Κοινοβούλιο, τη συμμετοχή στην Κυβέρνηση και τη συνακόλουθη επιρροή τους στην πολιτική σκηνή. Ενδεικτικά οι Ιταλοί Πράσινοι έχουν επιτύχει σε πολλές αναμετρήσεις κοινοβουλευτική παρουσία λόγω του πολύ αναλογικού συστήματος που διαθέτουν χωρίς να λαμβάνουν ωστόσο αξιολογικά ποσοστά και το ίδιο ισχύει για τη Δανία, την Ολλανδία και την Πορτογαλία. Αντίθετα στην Αγγλία και την Ουγγαρία τα πλειοψηφικά εκλογικά συστήματα που εφαρμόζουν δημιουργούν μεγάλη δυσκολία στην κοινοβουλευτική ανάδειξη των Πρασίνων. Τα υψηλά όρια εισόδου αντίστοιχα στην Ρουμανία, την Πολωνία και την Τσεχία συχνά αποκλείουν τους Πράσινους ακόμη και αν επιτύχουν σχετικά αξιολογικά ποσοστά.

Συμπερασματικά, όπως προκύπτει από τις εκλογικές επιδόσεις των ευρωπαϊών Πρασίνων από τη δεκαετία του 1970 οπότε και εμφανίζονται στην πολιτική σκηνή έως και σήμερα το ολοένα και αυξανόμενο ενδιαφέρον για το περιβάλλον σε συνδυασμό με την αναποτελεσματικότητα των άλλων κομμάτων να συμπεριλάβουν το περιβαλλοντικό ζήτημα με τρόπο που να καλύπτει τις απαιτήσεις των ψηφοφόρων έχει οδηγήσει στην πολύ σημαντική άνοδο των ποσοστών τους, κυρίως σε χώρες που παρουσιάζουν οικονομική ανάπτυξη, όπως η Γερμανία ή το Βέλγιο. Η οικονομική ανάπτυξη και η ύπαρξη ή όχι μεγάλου ποσοστού ανεργίας είναι βασικός παράγοντας που εξηγεί τις σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών σε σχέση με τις επιδόσεις των Πρασίνων.

Η άνοδος της επιρροής τους η οποία συνήθως ακολουθείται από αύξηση των εκλογικών τους ποσοστών και είσοδο στο Κοινοβούλιο ή και συμμετοχή στην Κυβέρνηση επιφέρει σημαντικές

οργανωτικές και προγραμματικές αλλαγές. Οι οργανωτικές αλλαγές συνδέονται κυρίως με την μεγάλη αύξηση των μελών τους ενώ οι προγραμματικές με τις εσωκομματικές αντιπαραθέσεις που επιφέρει η συμμετοχή τους στο Κοινοβούλιο, αφού καλούνται να υιοθετήσουν λιγότερο ριζοσπαστικές θέσεις προκειμένου να διατηρήσουν την εκλογική τους δύναμη.

Οι οργανωτικές και προγραμματικές αλλαγές οι οποίες συνδέονται με την υιοθέτηση λιγότερο “ακραίων” θέσεων αλλά και θέσεων για θέματα ανεξάρτητα του περιβάλλοντος, συμβάλλουν στην εκλογική τους άνοδο καθώς τους δίνεται η ευκαιρία μίας πιο ολοκληρωμένης αλλά και πιο μετριοπαθούς πολιτικής πρότασης που απομακρύνεται από το ριζοσπαστικό και ακτιβιστικό παρελθόν τους. Η πιο χαρακτηριστική αλλαγή είναι η στάση τους απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία γίνεται ολόενα και πιο θετική, μακριά από την αντίθεση και τις επιφυλάξεις των πρώτων χρόνων της εμφάνισής τους. Η προσπάθεια ωστόσο να διατηρούν το θέμα του περιβάλλοντος ψηλά στην ατζέντα τους καθώς και τη συνέπειά τους σχετικά με αυτό παραμένει, καθώς είναι το στοιχείο που τους διαφοροποιεί από τα υπόλοιπα κόμματα.

Η επιρροή των Πρασίνων και η εκλογική τους δύναμη αυξάνεται, ωστόσο το φαινόμενο μάλλον αφορά συγκεκριμένες χώρες. Χώρες με χαμηλή οικονομική ανάπτυξη και με ισχυρή την παρουσία του διπόλου “αριστερά-δεξιά”, όπως και χώρες με εκλογικά συστήματα που δεν ευνοούν τα “μικρά” κόμματα δεν φαίνεται να ακολουθούν, με αποτέλεσμα η παρουσία των Πρασίνων σε αυτές να παραμένει εξαιρετικά αδύναμη.

Η συνολική επιρροή των Πρασίνων στην Ευρώπη θα κριθεί από το κατά πόσον η επιτυχία τους σε ένα σημαντικό αριθμό χωρών θα συμπαρασύρει και τις υπόλοιπες ή αν θα παραμείνουν ένα κόμμα που απευθύνεται σε ψηφοφόρους συγκεκριμένων χωρών με κύρια χαρακτηριστικά την υψηλή οικονομική ανάπτυξη και τις καλές συνθήκες διαβίωσης, ψηφοφόρους δηλαδή οι οποίοι θεωρούν την οικονομική ασφάλεια δεδομένη και διαθέτουν την πολυτέλεια για περαιτέρω προβληματισμούς ή θα καταφέρουν να απευθυνθούν επιτυχημένα και στους ψηφοφόρους των χωρών στις οποίες η υπάρχουσα κατάσταση δεν είναι ευνοϊκή για ένα κατά κύριο λόγο περιβαλλοντικό κόμμα.

Οι ψηφοφόροι τους θα λέγαμε ότι κατατάσσονται στη “μετριοπαθή αριστερά”. Η πολιτιστική πτυχή της παγκοσμιοποίησης συνεχίζει να τους ξεχωρίζει από τους άλλους ψηφοφόρους, καθώς η στάση τους απέναντι στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση δεν διαφοροποιείται. Ωστόσο δεν υπάρχει γνήσια ομαδική ταυτότητα παρά το ότι μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά και παρόμοιους προσανατολισμούς.

Σημαντικό συμπέρασμα το οποίο προκύπτει είναι η ιδεολογική τους μετατόπιση πλησιέστερα στο



“κέντρο” με ένα μεγάλο μέρος των Πράσινων κομμάτων να τοποθετείται στο χώρο της κεντροαριστεράς, γεγονός το οποίο δείχνει να λειτουργεί θετικά καθώς τους επιτρέπει να απευθύνονται πολιτικά σε ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των ψηφοφόρων και ακόμη πρόκειται για μία αμφίδρομη σχέση, καθώς όσο αυξάνονται τα εκλογικά ποσοστά και τα κομματικά μέλη τόσο περισσότερο καθίσταται αναγκαίο να συμπεριλάβουν περισσότερα θέματα στην άτζέντά τους, για τα οποία είναι μάλλον απαγορευτικό να υιοθετήσουν ακραίες θέσεις προκειμένου να μη χάσουν την εκλογική τους δυναμική. Χρειάζεται ενδε από μέρους τους ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου να μη χάσουν το ιδεολογικό τους στίγμα, το οποίο δεν είναι άλλο από την ανάδειξη του περιβαλλοντικού ζητήματος ως σημαντικό διακύβευμα και δευτερευόντως την εσωκομματική δημοκρατία. Η ανάγκη να διατηρήσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική από το γεγονός ότι τα άλλα κόμματα πλέον συστηματικά συμπεριλαμβάνουν στην ατζέντα τους το θέμα του περιβάλλοντος. Ωστόσο η ιδεολογική μετατόπιση δεν φαίνεται να είναι παροδική: οι Πράσινοι έχουν απομακρυνθεί από τις ακτιβιστικές δράσεις και τις ριζοσπαστικές θέσεις, προσεγγίζοντας διαρκώς, όλο και περισσότερο ιδεολογικά το χώρο της κεντροαριστεράς, χωρίς προς το παρόν, να απωλέσουν το ιδεολογικό τους στίγμα.

## Πηγές-Βιβλιογραφία

### Ηλεκτρονικές Πηγές

*Cyprus Greens*

*Ecolo*

*European Election Database*

*European Greens*

*Parties and elections*

*Global Elections Database*

*Green party-DW*

*Les Verts*

*Norwegian Green Party*

*The Green party U.K.*

*The Green party Austria*

*Verdi Italy*

*Groenlinks Netherlands*

*Οικολόγοι Πράσινοι*

## Βιβλιογραφία

- Biorcio, Roberto (2016), “Green parties in Southern Europe”, στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe* Λονδίνο: Routledge: σελ 179-195
- Bolin, Niklas (2016), “Green parties in Finland and Sweden. Successful cases of the North?”, στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe* Λονδίνο: Routledge: σελ. 158-176
- Botetzagias, Iosif (2011), *Green politics in Greece in the time of fiscal crisis*. Λονδίνο: Routledge
- Burchell, Jon (2003), *The evolution of Green Politics*. Λονδίνο: Routledge
- Close, Caroline & Pascal, D.(2016), “Green parties and elections”, στο Emily van Haute (επιμ.) *Green parties in Europe* Λονδίνο: Routledge, σελ.241-264
- Cole, A., Doherty, Brian (1995), “Pas comme les autres -The French Greens at the crossroads” στο Richardson Dick και Rootes Chris (επιμ.) *Green challenge*. Routledge, Λονδίνο, σελ. 33-47
- Dennison, James (2017), *The Greens in British Politics*. Λονδίνο: Springer
- Doherty, Brian (1992), *The fundi realo-realo controversy: An analysis of four European Green parties*. Λονδίνο: Routledge, σελ. 95-100
- Doherty, Brian (1995), *Pas comme les autres-the French Greens at the crossroads*. Λονδίνο: Routledge, pp.152-155
- Grant, Z.P, Tilley, James (2017), *Fertile soil:Expaining variation in the success of Green parties*. *West European politics* 42:3 pag: 495-516
- Hoffmann - Muttarak -Peisker -Stanig (2021), *Climate changes raises enviromental concerns and promote green voting*. Λονδίνο: Routledge, pp. 1-12
- Kanol, D. (2012), *Explaining Green party Absence in Nothern Cyprus*. *The Cyprus Review*, 24 (1), 2012, pp.39-54
- Kreuzer, M., Pettai, Viktor (2003), *Patterns of political instability: Affiliation patterns of politicians and voters in post-communist Estonia, Latvia*, Springer Nature

- Kwiatkowska, A., (2019), *Institutionalization without voters :The Green party in Poland in comparative perspective*. Πολωνία: Springer Nature
- Liam, Leonard, Botetzagias Iosif (2011), *Sustainable politics and the crisis of the peripheries*. Λονδίνο:Emerald publishing limited, σελ.166-169
- Muller-Rommel, Ferdinand- Poguntke, Thomas (2013), *Green parties in national governments* Λονδίνο: Routledge, pp. 148-151
- Muller-Rommel, Ferdinand (2007), *Explaining the electoral success of green parties:a cross-national analysis*  
*p.145-154*
- Naess, A., (2008), “The shallow and the deep, long range ecology movement”, στο Attfield Robin (επιμ.) *The ethics of the environment*, Λονδίνο: Routledge
- Pilianidou, Athina (2012), *Environmental consciousness:Institutional factors and political competition: an empirical analysis of Green party formation in 18 Western European countries*, Twente, p. 11-15
- Price, Thomas (2016), *Green party ideology today: Divergences and continuities in Germany, France and Britain*. Λονδίνο: Routledge
- Saarts, Tonis (2011), *Comparative party system analysis in Central and Eastern Europe: The case of the Baltic states* *Studies of Transition States and Societies* 3(3) : 83-104
- Siaroff, Alan (2018), *Comparative european party systems:an analysis of Parliamentary elections since 1945*, Λονδίνο: Routledge
- Talshir, G., (2002), *The political ideology of Green parties:From the politics of Nature to Redefining the Nature of Politics*, Springer
- Van Haute, Emily (2016), *Green parties in Europe*, Λονδίνο:Routledge

Αρθρογραφία – Επιστημονικές Μελέτες

Τεπέρογλου, Ε.-Χατζηπαντελής, Θ.-Ανδρεάδης, Ι., (2010) “Μελέτη διαιρετικών τομών εκλογέων και υποψηφίων στο εθνικό και ευρωπαϊκό δίπολο: Συγκλίσεις και αποκλίσεις.” *Επιστήμη και Κοινωνία*, τεύχος 25

Carter, Neil (2013), “Greening the mainstream: party politics and the environment”, *Environmental politics*, 22 (1), σελ.73-95

Dolenec, Danijela & Sirinic, Daniela (2017) , “Green Flash in the Croatian Pan: Green Party survival Post-Socialist Europe”, *East European Politics and societies*, 31(4)

Dolezal, Martin (2010), “Exploring the stabilization of political force: The social and attitudinal basis of Green parties in the age of globalization”. *West European Politics*, 33 (3) p.534-552

Dumont, Patrick & Back, Hanna (2006), “Why so few and why so late: Green parties and the question of governmental participation”. *European Journal of Political Research*, 45 (1) 35-67

Fink Hafner, D & Knep, M. (2015), “Factors affecting green party development :explaining the decline of green parties in Slovenia”. *Romanian Journal of political science*, 15 (1) pp. 130-137

Glied, Viktor (2014), “From the green movement to a party: The effect of the crisis and democratic movement in Hungary”, *Politeja* 11 (28), 31-61

Katalin, F. (2010), “Can politics can be different?”The Hungarian Green party's entry into Parliament in 2010”. *Green European Journal*

Poguntke, Thomas (2001), “Green parties: From protest to acquiescence?”, *Environmental politics* 11(1)

Sajuria, Javiere, Rudig, Wolfgang (2017), “Green party members and grass root democracy:A comparative analysis”, *Party politics*, 26(1) σελ. 21-31